

Luthersk Missionsforening

og

**Willow Creek
Community Church**

Udvalgsrapport april 2005

**Luthersk Missionsforening
og
Willow Creek Community Church**

1. Indledning.....	4
2. Udvalgets arbejde.....	5
3. WCCC i Chicago.....	7
3.1 Historien.....	7
3.2 Pritchards vurdering	8
3.2.1 Kirke for de ukirkelige	8
3.2.2 En gennemtænkt kommunikationsmodel	9
3.2.3 For megen image-dyrkelse	9
3.2.4 For megen psykologi	9
3.2.5 For megen markedsføring.....	10
3.2.6 Et skævt gudsbillede.....	10
3.2.7 Manglen på sandhed	10
3.2.8 Sammenfatning af Pritchard	10
4. WCCC i Danmark.....	12
4.1 Historien.....	12
4.2 Bogen ”Smittende Tro”	13
4.3 Den positive inspiration fra WCCC	16
4.3.1 Fornyet nød for menneskers frelse	16
4.3.2 Praktisk inspiration til venskabsangelisation.....	18
4.3.3 Udfordring til nytænkning	19
<i>Principielle overvejelser 1: Nye former og kontekstualisering</i>	<i>20</i>
4.4 Kritisk vurdering af ”Smittende Tro” og undervisningsmaterialet.....	25
4.4.1 Svag forståelse af synden og Guds vrede	25
4.4.2 Management eller Ånd?.....	26
4.4.3 Nådemidlerne under pres.....	27
4.4.4 Menneskets værk i stedet for Guds	27
<i>Principielle overvejelser 2: Kraften i Ordet og kraften i vidnet</i>	<i>30</i>
<i>Principielle overvejelser 3: Vejen til kraft og helliggørelse</i>	<i>32</i>
4.4.5 Evangelisation frem for alt	34
4.4.6 Kirke uden korset.....	36
4.5 Kritisk vurdering af Bill Hybels’ taler på konferencerne	37
4.5.1 Svag bibelsk forankring.....	37
4.5.2 Ringe plads til kritisk vurdering.....	40
4.5.3 Sørgergudstjeneste på menighedens bekostning.....	42
<i>Principielle overvejelser 4: Menighedens gudstjeneste</i>	<i>43</i>
4.5.4 Et tilpasset evangelium.....	44
<i>Principielle overvejelser 5: Evangeliserende forkyndelse</i>	<i>46</i>
4.5.5 Professionalisering af menigheden.....	50
<i>Principielle overvejelser 6: Menighedens skjulte herlighed</i>	<i>53</i>
4.5.6 Dygtig ledelse frem for forkyndelse	55
4.5.7 Svagt syn for Guds ords kraft.....	57
4.5.8 Evangelisation som alles hovedopgave	60
4.5.9 Kvindelige hyrder og lærere	61
4.5.10 Negligering af verdslighedens fare.....	63
<i>Principielle overvejelser 7: Korsteologi og herlighedsteologi.....</i>	<i>63</i>

5. WCCC i historisk og teologisk kontekst.....	65
5.1 Willow Creek som repræsentant for en almen strømning	65
5.2 Evangelikalismens reformatoriske rødder	66
5.3 Arminianismen	66
5.4 Den klassiske evangelikalisme i det 20. århundrede	67
5.5 Den nye evangelikalisme i sidste del af det 20. århundrede.....	69
5.6 Modtagelse af inspiration fra den nye evangelikalisme	72
6. Konklusion.....	76
6.1 Gensyn med en tvingende og udfordrende vision	76
6.2 Pragmatisme på bekostning af bibelsk substans og evangelisk klarhed	76
6.3 Skadelig ensidighed i fokuseringen på evangelisation.....	76
6.4 Visionen for fremtiden.....	77
Kilder og litteratur	78

1. Indledning

Debatten i Luthersk Missionsforening (LM) om Willow Creek Community Church (WCCC) er udtryk for en klassisk værdikollision. Man har betegnet LM's fire kerneværdier som

- bibelsynet,
- evangelieforståelsen,
- missionssynet,
- det almindelige præstedømme.

I WCCC-debatten kolliderer primært missionssynet og evangelieforståelsen. Nogle mener, at WCCC forstår og udmønter missionssynet på en måde, så det går ud over evangelieforståelsen. Andre vil hævde, at WCCC-kritikerne værner så ensidigt om evangelieforståelsen, at det i praksis bliver på bekostning af missionssynet. Og imellem disse to yderpunkter kan man så finde atter andre synspunkter.

Indledningsvis vil vi gerne slå fast, at vi anser denne debat for at være livsvigtig for LM. Vi må til enhver tid være levende optaget af, hvordan vi forstår og fastholder vore åndelige værdier ind i en ny tid. Det er selve livsnerven for en missionsforening, der i sit navn tilkendegiver ønsket om at "være til evangeliets fremme", at komme til rette med både frelsesforståelsen og missionssynet med de spændinger, det måtte give.

Hvordan formidler vi evangeliet til vor samtid? Det er dette fundamentale spørgsmål, som skal holdes levende.

Man kan vælge at lade være med at se problemerne i øjnene eller at undertrykke debatten, fordi den kan opleves pinagtig. Men det vil på længere sigt føre til opløsning af i det mindste nogle af værdierne. En bevægelse, der er levende optaget af sine værdier, må også kunne debattere dem. Ellers dør den.

Men debat er ikke et mål i sig selv. Skal den føre til noget, må den være konstruktiv. Det fordrer, at alle parter er villige til at lytte sig ind til de andres anliggende, og at alle har den ydmyghed, der gør, at det ikke handler om at få ret, men om i fællesskab at søge afklaring på et bibelsk grundlag og dermed finde Guds vej frem.

WCCC-debatten i LM har været smertefuld for mange, og det gør det ikke lettere at finde et fælles fodslag. Vi fremlægger denne rapport med bøn om, at den kan være med til både at skabe den nødvendige afklaring i debatten og at danne en platform, hvor vi i fællesskab kan arbejde sammen om den store opgave, vi har fået betroet: at være til evangeliets fremme.

Hillerød, primo april 2005

Peter Olsen

Birger Reuss Schmidt

Mikkel Vigilius

2. Udvalgets arbejde

Udvalget har bestået af missionsskolelærer Peter Olsen, regionschef Birger Reuss Schmidt (formand) og bibelskolelærer Mikkel Vigilius.

Kommissoriet er stillet af LM's Landsstyrelse og formuleret således i brev af 15. oktober 2003 fra generalsekretær Leif Rasmussen:

Ud fra foreliggende skriftligt materiale (samt eventuelt båndoptagelser og videooptagelser) fra Willow Creek Church og Willow Creek Association

- 1) - at give en karakteristik af den forkyndelse og undervisning, som Willow Creek formidler – det være sig i "søger-gudstjenester", i menighedsgudstjenester såvel som i undervisningen, der sigter på at være visionsspredende over for andre kirker og menigheder,*
- 2) - at sammenholde denne forkyndelse og undervisning med evangelisk luthersk frelsesforståelse, og*
- 3) - at klarlægge, hvad Willow Creek inspirationen erfaringsmæssigt har afstedkommet, hvor man i forskellige lande og med forskelligt kirkeligt ståsted over nogen tid har ladet sig udfordre af indflydelse herfra.*

I udvalget valgte vi på de første udvalgmøder at prioritere de første to punkter i kommissoriet, da vi under de givne rammer ikke fandt det muligt at svare tilfredsstillende på det tredje punkt. Ifølge vor vurdering ville en troværdig besvarelse af kommissoriets tredje punkt forudsætte en urealistisk arbejdsindsats, som på de enkelte steder, der måtte blive inddraget, ville kræve kontakt – så vidt muligt personligt - med både stedets tilhængere og modstandere af Willow Creek konceptet.

Derimod har vi forsøgt at sætte WCCC ind i et både historisk og teologisk perspektiv. På den baggrund har vi undervejs i rapporten anført en række principielle overvejelser, der mere generelt udtrykker hovedpunkter i en bibelsk, evangelisk-luthersk missionstænkning og afslutningsvis desuden skitseret hovedpunkter i den evangelikale bevægelses udvikling.

De principielle overvejelser skiller sig ud fra den øvrige tekst ved at være skrevet med større venstre margin og på grå baggrund. Desuden har disse afsnit en selvstændig nummerering. Det har bidraget til, at rapporten har fået et større omfang end planlagt. Men det er vort håb, at det vil gøre den anvendelig som grundlag for en bredere vurdering af og debat om vor tids åndssituation og missionsudfordring.

Første del af udvalgsarbejdet fandt sted i perioden marts-september 2004 og på baggrund heraf blev en rapport afleveret til LM's Landsstyrelse med henblik på en drøftelse på Delegeretmødet den 22.-23. oktober, hvor udvalgets medlemmer deltog sammen med repræsentanter fra LogosMedia.

Forud for og under debatten på Delegeretmødet blev der fra flere sider rejst en ret voldsom kritik af rapporten. Primært på baggrund heraf besluttede Delegeretmødet at bede udvalget om at gå ind i en dialog om kritikken og på den baggrund gennearbejde rapporten endnu en gang, hvilket udvalget accepterede. Det blev i den sammenhæng klart præciseret, at den endelige rapport udelukkende ville fremstå som udvalgets eget arbejde og at man i udvalget derfor frit kunne forholde sig til kritikken.

Udvalget holdt derfor i december måned et møde med forlagsredaktør Claus L. Munk og administrationschef Hakon Christensen samt to møder med generalsekretær Leif Rasmussen og landsungdomssekretær Peter Techow.

På baggrund af disse drøftelser færdiggjorde udvalget sin rapport i foråret 2005.

Det vil føre for vidt på dette sted generelt at redegøre for kritikens indhold, men nævnes skal dog den formelle kritik af udvalgets manglende prioritering af det tredje punkt i kommissoriet.

Denne prioritering kaldte Landsstyrelsen forud for Delegeretmødet for "en beklagelig svag-hed" ved rapporten (Tro og Mission 8.10.2004), og denne kritik blev gentaget på Delegeretmødet. Fra udvalgets side måtte vi beklage, at det ikke havde været tidsmæssigt muligt at inddrage det tredje punkt på en forsvarlig måde, og at vi ikke på et tidligt tidspunkt havde orienteret Landsstyrelsen om dette. Med til sagen hører også, at i takt med at udvalgsarbejdet skred frem, var det kommet til at stå mere og mere klart for os, at der er omfattende teologiske problemer i WCCC-konceptet. På den baggrund blev det tredje punkt også mindre vigtigt i vor bevidsthed.

På baggrund af den skarpe kritik og den nye mulighed for at gennemarbejde rapporten besluttede vi i udvalget alligevel at foreslå Landsstyrelsen, at vi gennemførte en mindre spørgeskemaundersøgelse om WCCC-inspirationen i Danmark, som i givet fald måtte omfatte både tilhængere og modstandere af WCCC-konceptet. Undersøgelsen ville så være langt mindre ambitiøs end det, punkt tre i kommissoriet ifølge vor opfattelse lægger op til. Landsstyrelsen afviste imidlertid forslaget. Dels mente man, at det ville være en forkert rækkefølge at spørge ind til reaktionerne i LM, efter at udvalget var kommet så langt i rapportarbejdet, som man var. Dels skønnede man, at fremgangsmåden vil skabe mere unødvendig splid end samling.

Udvalget satte derfor ikke undersøgelsen i gang.

Et andet gennemgående element i kritikken gik på proportionerne i vor rapport, hvor vor kritik af WCCC-konceptet fylder langt mere end vor beskrivelse af den positive inspiration, vi kan hente. Det skyldes bl.a. de ikke helt korte principielle afsnit. Desuden ligger det i sagens natur, at kritiske synspunkter må udfoldes mere grundigt end de områder, hvor vi er enige. Vi vil derfor udtrykke ønsket om, at rapporten ikke først og fremmest vurderes efter dens proportioner, men efter dens indhold, som vi har sammenfattet i det sidste kapitel.

Endelig har vi fra vore kritikere mødt spørgsmålet om, hvorvidt og i givet fald hvordan vi i udvalget overhovedet mener, det er muligt at modtage inspiration fra ikke-lutherske sammenhænge og i givet fald hvordan. Det har vi derfor medtaget et kapitel om (kap. 5.6).

3. WCCC i Chicago

3.1 Historien

Oprindelsen til Willow Creek går tilbage til de tidlige 70'ere, hvor en dynamisk ungdomskirke blev skabt i South Park Church in Park Ridge (Hybels 1997, www.willowcreek.org). Kendetegnet for kirken var brugen af moderne musik og drama, og ungdomskirken voksede hurtigt fra en håndfuld teenagere til 1.000 studenter. I spidsen for kirken stod Bill Hybels, der havde oplevet et kald til at bygge kirke for de kirkefremmede. Han var frustreret over den ineffektive måde, som menighedsarbejde typisk blev drevet på, og som han kendte fra sin egen kirkelige baggrund.

I oktober 1975 lejede han sig ind i Willow Creek Theater, et ledigt biograflokale med en stor scene og næsten 1000 siddepladser. Her arbejdede han på at virkeliggøre sin vision. I løbet af tre år steg deltagerantallet ved gudstjenesterne til 2000 mennesker, og i 1977 måtte man derfor købe en stor byggegrund med henblik på at bygge egne lokaler.

Hvad Hybels selv kalder for "et sindssygt arbejdstempo" førte i 1979 til en alvorlig krise af både åndelig, personlig og økonomisk art. En af de udløsende faktorer var manglen på udøvelse af kirketugt i forhold til en af kirkens ledere. Denne ydmygelse førte ifølge Lynne og Bill Hybels til et vendepunkt. Der blev nedsat et ældsteråd med ansvar for forkyndelsen og menighedens struktur blev generelt afklaret. Desuden blev nye ledere udviklet gennem disciplinærtræningskurser og endelig blev nybyggeriet gennemført og afsluttet i 1981. Lige siden er Willow Creek Community Church vokset, og i dag finder mere end 100 forskellige aktiviteter og tjenester sted i kirken.

Allerede i 1987 deltog 19.000 mennesker hver søndag i menighedens aktiviteter. Den store vækst vakte naturligvis opsigt og gjorde WCCC til en meget søgt inspirationsformidler. I 1992 stiftedes Willow Creek Association (WCA) som en selvstændig organisation, der samarbejder med næsten tusind kirker verden over.

Visionen bag WCCC er at være kirke for kirkefremmede, eller med andre ord at gøre den ukirkelige amerikaner til en Kristi efterfølger. Det er "unchurched Harry and Mary", der er i fokus. Ugens hovedbegivenhed er søndagsgudstjenesterne, de såkaldte sørgudstjenester, som er baserede på at nå kirkefremmede, og hvor brugen af drama eller kunst er et fast element. Menighedens oplæring er henlagt til aftengudstjenester midt i ugen, hvor kun en mindre del af menigheden samles. Samtidig lægges der stor vægt på at samle medlemmerne i smågrupper med klare opgaver. Således har også den diakonale tjeneste en stor plads. Det er ikke kun menneskets åndelige behov, man ønsker at tilgodese, men også dets psykiske, fysiske og sociale behov.

WCCC formulerer sin strategi i følgende syv punkter, hvor Harry er den typiske ukirkelige amerikaner (her citeret fra Pritchard s. 23):

- 1) Der bygges relationer mellem Harry og et WCCC-medlem.
- 2) Det personlige vidnesbyrd deles med Harry.
- 3) Harry deltager i en sørgudstjeneste.
- 4) Harry deltager i gudstjenester midt i ugen med oplæring for kristne.
- 5) Harry kommer med i en mindre gruppe.
- 6) Harry opdager, udvikler og bruger sine nådegaver.
- 7) Harry bliver en god forvalter af sin økonomi og giver tiende.

Bill Hybels står solidt plantet i kirkevæksttraditionen, hvor målsætningen for den kristne menighed er at opnå den højst mulige numeriske vækst, og hvor begrebet "relevans" er helt centralt. Det handler om at bygge en kirke, der i videst muligt omfang imødekommer menneskers følte behov (se i øvrigt kap. 5.5). WCCC er en baptistisk kirke, men uden nogen stærk konfessionel forankring. Den har sin egen bekendelse, som siger, at Bibelen er eneste grundlag for tro og virksomhed. Kirken har således et konservativt bibelsyn.

Gudstjenesterne for de kirkefremmede er nøje planlagt og holdes i et lokale, der opleves som neutralt og er helt uden religiøse symboler. Den første halve time går med musik, drama og multimediepræsentationer. Liturgisk dans finder også sted. Der lægges stor vægt på, at alle indslag har høj kunstnerisk kvalitet. Dramaet skal være en introduktion, som skaber identifikation og fungerer som optakt til prædikenen, der varer 30 min. Den skal være aktuel og relevant og hellere tale til hjertet og følelserne end til hovedet. Målsætningen er, at tilhørerne skal opfatte den som relevant samtidig med, at det bibelske budskab forkyndes.

3.2 Pritchards vurdering

Den grundigste og mest systematiske beskrivelse af WCCC i Chicago er givet af G.A. Pritchard, der i 1996 skrev bogen "Willow Creek Seeker Services" efter at have brugt mere end to år på grundige studier af menigheden og dens virksomhed. Han beskriver i bogen, hvordan han har anstrengt sig for at give en retfærdig beskrivelse af WCCC og derfor forelagt sin bog for en lang række af kirkens ledere. De er stort set alle tilfredse med hans beskrivelse med undtagelse af Bill Hybels, som på en række punkter undsiger Pritchards undersøgelse. Hybels reservationer er imidlertid refereret i bogen.

Pritchards afhandling baserer sig blandt andet på en grundig analyse af søndagsprædikenerne gennem et år i 1989-90, dvs. at hans "resultater" er 15 år gamle. Udvalget vurderer ikke desto mindre, at Pritchard skriver med stor troværdighed og relevans ikke bare i forhold til Willow Creek i 1989-90, men også i forhold til Willow Creek undervisningen på konferencerne i Danmark og de danske udgivelser. Vi har heller ikke mødt vidnesbyrd om, at man i Willow Creek skulle have ændret teologisk kurs efter Pritchards undersøgelse. Derfor vil Pritchards kritik blive resumeret i dette kapitel og også inddraget senere i rapporten.

For Pritchards eget vedkommende fører kritikken imidlertid ikke til en afvisning af WCCC. Tværtimod fastholder han, at han er en "kritisk forsvarer" af WCCC. Pritchards vurdering kan summeres op i følgende syv punkter, hvoraf de to første er anbefalinger og de fem sidste advarsler, som tilsammen giver et solidt bidrag til at forstå WCCC.

3.2.1 Kirke for de ukirkelige

Pritchard anfører grundprincippet om at "være kirke for de kirkefremmede" som den væsentligste inspiration fra Willow Creek til især kirker i sekulariserede samfund. Endvidere gør han gældende, at WCCC ved at fokusere målbevidst på de ukirkelige går i fodsporene på Jesus og Paulus – og desuden på store kirkehistoriske skikkelser som f.eks. John Wesley (1703-91).

Pritchard mener, at netop i dette fokus ligger det store potentiale for at kommunikere evangeliet på en kreativ og udfordrende måde, så det moderne menneske bliver berørt af evangeliet. Kirken må vækkes og opdage, at den ikke er til for sin egen skyld, men for de ikke-kristnes. Dens opgave er at samle mennesker, som den kan præsentere evangeliet for.

3.2.2 En gennemtænkt kommunikationsmodel

WCCC har udviklet en kommunikationsmodel, som Pritchard betegner som "kreativ overtalelse" og i øvrigt finder både relevant og brugbar (Pritchard s. 189ff). Hovedelementerne i modellen er

- *Forståelse*. Indlevelse i og forståelse af de ikke-kristnes måde at tænke på.
- *Tidssvarende program*. Brug af kunst og drama som hjælpemidler til at overbevise de ikke-kristne.
- *Troværdighed*. Vigtigheden af, at prædikanten og andre medvirkende er i besiddelse af integritet og troværdighed.
- *Identifikation*. Prædikanten og programmet skal lægge vægt på det, de har fælles med tilhørerne.
- *Relevans*. Forkyndelsen skal tage udgangspunkt i den ikke-kristnes situation og følte behov.
- *Sandhed*. Der skal argumenteres for kristendommens intellektuelle troværdighed og imod alternativerne (apologetik).
- *Evangeliet*. På den baggrund skal evangeliet forkyndes klart og kraftfuldt.

Pritchard mener ikke, at denne model i sig selv nødvendigvis fører til udvanding af budskabet eller til at undlade en konfrontation med tilhørerne. Han er opmærksom på disse farer, men forsvarer ikke desto mindre kommunikationsmodellen, som han mener, er en af de vigtigste inspirationer fra WCCC.

3.2.3 For megen image-dyrkelse

Fordi WCCC målbevidst arbejder på, at mennesker skal blive kristne, lægger man stor vægt på at understrege lighederne mellem WCCC og det moderne samfund. Det handler om at gå så langt som muligt i det sekulære menneskes retning for at identificere sig mest muligt. Derfor er WCCC stærkt optaget af sit image, og søger at være så attraktiv som mulig for det sekulariserede menneske.

Det gennemsyrrer alt: omgivelserne, kirkebygningen, kirkerummet, scenen, de optrædende, programmet. Det hele skal være topprofessionelt og gennemført. Pritchard mener, at dette fokus rummer fristelsen til at manipulere, men det primære problem er, at det skaber en så stærk koncentration om det horisontale plan, at det vertikale plan forsømmes. Med andre ord: der er simpelthen for langt fra WCCC-virkeligheden til 1 Thess 2,4, hvor Paulus taler om, at han forkynnder *ikke* for at behage mennesker, men for at behage Gud.

3.2.4 For megen psykologi

Tilsvarende fører bestræbelserne på at være så relevant som muligt til, at WCCC indoptager sprogbrugen og substansen i den sekulære kultur. At være relevant er en styrke, fordi det gør det muligt at nå sine tilhørere med sin kommunikation, men svagheden er, at man ofte efterlader tilhøreren, hvor man finder ham. Forkyndelsen bliver terapeutisk. Der bliver med andre ord for megen identifikation og for lidt konfrontation.

Pritchard mener, at WCCC kendetegnes af en psykologisering, som naturligvis bibringer væsentlige indsigter, men som på den anden side set også fører til nedtoning af det bibelske verdensbillede og syndsbegreb. Det er vigtigt for ham at påpege, at denne udvikling – i lighed med de andre kritikpunkter – ikke er bevidst og villet fra WCCC-ledelsens side, men at den er blevet et utilsigtet biprodukt. Samtidig med at WCCC søger at evangelisere ikke-kristne ind i kristendommen, kommunikerer man de kristne ud i verdslighed!

3.2.5 For megen markedsføring

WCCC anvender gerne moderne markedsføringsstrategier. Det handler om at forstå markedet (det ikke-kristne medmenneske) og tilbyde et produkt (evangeliet), som tilfredsstillende opfylder markedets behov. Centrale begreber her er kirkens vision og målrettethed og nødvendigheden af en klar og effektiv strategi. Deraf følger uundgåeligt behovet for succes. Hvis ikke anstrengelserne fører til øget salg (flere kristne), så har indsatsen jo været en fiasko. Omvendt bliver succes et fantastisk salgsargument og et "bevis" på, at man gør tingene rigtigt.

Men handler kristendom primært om at imødekomme de behov, som folk føler? Pritchard taler ligefrem om forgudelsen af personlig behovsopfyldelse. Nej, kristentroen skal ikke fremstilles som primært et middel til at give mennesker et bedre liv ved at opfylde de behov, man måtte have. Tværtimod gør Bibelen det klart, at trængsel og modgang hører med til kristenlivet. Det passer mildt sagt ikke særlig godt ind i markedsføringstænkningen. Forsøget på at markedsføre evangeliet fører til, at evangeliet bliver forvrænget.

3.2.6 Et skævt gudsbillede

Blandt Pritchards mest afgørende kritikpunkter af WCCC er, at forkyndelsen i kirken trækker gudsbilledet skævt. Der lægges i den grad vægt på den kærlige og omsorgsfulde Gud, hvorimod Guds hellighed underbetones. Pritchard analyserede et års forkyndelse og fandt kun fire eksempler på en klar forkyndelse af Guds hellighed, og Guds vrede over synden var bogstaveligt talt fraværende. Når dertil kommer, at kun ca. en tredjedel af søndagskirkegængerne deltog i hverdagsgudstjenesterne for kristne, bliver skævheden naturligvis et problem, fordi heller ikke de troende møder Guds hellighed og vrede.

Pritchard gør gældende, at det gudsbillede, der forkyndes hos WCCC, ikke er i bibelsk balance. Og det er en ringe trøst, at WCCC ikke er alene om denne tendens. Ifølge Pritchard har de evangelikale kirker i USA generelt tabt visionen af Guds hellighed. Gud er blevet reduceret til et middel for det kristne liv.

3.2.7 Manglen på sandhed

Pritchard konkluderer, at WCCC generelt ikke formidler et konsistent kristent guds- og verdensbillede. Man tilslutter sig nye, populærvidenskabelige teorier, men har mistet indsigt og visdommen fra to tusind års kirkehistorie. Den stærke vision om at være kirke for kirkefremmede fører til ensidighed, forsimplinger og manglende oplæring af de kristne. Dermed træder det bibelske guds- og verdensbillede og den bibelske substans i baggrunden på bekostning af en pragmatisme, der stiller sig tilfreds, "bare det virker". De mange ansatte i WCCC er derfor også praktikere, mens der kun er få med en grundig teologisk uddannelse og vurderingsevne.

Resultatet ifølge Pritchard er, at WCCC's valg af metoder utilsigtet har ført til ændringer i det budskab, der bliver kommunikeret. Forkyndelsen bliver ensidigt rettet mod de ikke-kristne på bekostning af de kristne.

3.2.8 Sammenfatning af Pritchard

Pritchard mener, at WCCC's styrke også er dens svaghed. WCCC er gennemtænkt ud fra visionen om at være kirke for kirkefremmede. Det medfører en intens satsning på missionsaspektet, som har ført megen positiv nytænkning og inspiration med sig. Men samtidig er det

også kirkens svaghed. For den stærke vægtlægning på missionsaspektet fører til en ensidighed, som trækker kirken skæv. Dertil kommer den pragmatiske tænkning, som kendetegner WCCC, og som uundgåeligt fører til tab af bibelsk substans og evangelisk klarhed.

WCCC vil påvirke verden og gøre den kristen, men i bestræbelserne for at gøre dette, er den ifølge Pritchard selv blevet påvirket af verden og har dermed utilsigtet tilpasset forkyndelsen, så den ikke længere i tilstrækkelig grad er i besiddelse af bibelsk integritet.

4. WCCC i Danmark

4.1 Historien

Willow Creek Community Church (WCCC) har holdt to store konferencer i Danmark. Først "Kirke for kirkefremmede" i februar 2001, hvor 1.300 deltog i Københavns Kristne Kulturcenter og dermed skabte den vel største fælleskirkelige, evangelikale samling på lederplan nogensinde på dansk grund. I november 2002 holdtes konferencen "Building prevailing churches" med noget mindre tilslutning. Derudover har der været afholdt enkelte mindre konferencer af kortere varighed og med mere specifikke emner, f.eks. konferencen "Værdibaseret Forandringsledelse" med Gary Schwammlein i april 2002. Endelig er der blevet afholdt lokale kurser på baggrund af "Smittende Tro"-manualerne.

Selv om den store "Willow Creek"-bølge fornemmes at være klinget noget af, så er bevægelsen stadig en kilde til inspiration i det danske kirkeliv. I efteråret 2005 planlægges der således ifølge hjemmesiden www.willowcreek.dk en ny stor konference i København og i foråret 2005 afholdes der et par mindre seminarer. En del kirker og menigheder satser målbevidst på at implementere inspirationen fra WCCC. Det gælder også LM-forsamlinger.

I LM har mange udtrykt stor glæde over at deltage i konferencerne i 2001 og 2002. Der er også lokalt afholdt en del kurser med udgangspunkt i undervisningsmaterialet "Smittende Tro". Generelt betragtet er inspirationen fra WCCC blevet positivt modtaget af mange, men ikke alle. Således har debatten om WCCC skabt brydninger både lokalt og centralt.

Vi har lagt følgende primære kilder til grund for vor beskrivelse af WCCC i Danmark:

1. *Talere på de to store konferencer i 2001 og 2002.*

Når der i det følgende refereres til de enkelte taler ved en af de to store konferencer, sker det ved hjælp af to tal, hvoraf det første angiver konferencens nummer og det andet den enkelte tales nummer på konferencen i kronologisk rækkefølge.

2. *Bogen "Smittende Tro".*

Bogen "Smittende Tro" (Bill Hybels & Mark Mittelberg, Hillerød 2001) er på 252 sider og en hovedkilde til forståelsen af WCCC i Danmark. Således betegnes den i undervisningsmaterialets ledermanual som "hovedbogen" (s. 36). I denne rapport refererer vi til bogen med betegnelsen ST. Sidehenvisningerne i parenteserne henviser ligeledes til denne bog, hvis ikke andet er anført.

3. *Undervisningsmateriale til lokale kurser i "Smittende Tro".*

Undervisningsmaterialet er udarbejdet af Mark Mittelberg, Lee Strobel og Bill Hybels fra Willow Creek Community Church (WCCC) på baggrund af ST.

Materialet består af en ledermanual på 242 sider, en cd med Power Point-præsentation og en video med dramatiseringer til kursuslederen og en deltagermanual på 114 sider til hver af deltagerne.

Kurset består af otte lektioner, der dels sigter på, at deltagerne skal lære at opbygge relationer til ikke-troende mennesker med henblik på at vidne om Jesus for dem, og dels på at integrere det enkelte vidnes personlighed og udrustning i denne tjeneste.

Både leder- og deltagermanual lægger vægten på den praktiske evangelisation. Der er derfor ikke mange teologiske overvejelser eller eksempler på bibeludlægning i disse manualer. I stedet henvises igen og igen til bogen "Smittende Tro", der altså betragtes som det teoretiske grundlag for praksis.

4. Bogen "Smittende Kirke".

Også bogen "Smittende Kirke" (Mark Mittelberg, Mariager 2001) vil blive inddraget – benævnt SK.

4.2 Bogen "Smittende Tro"

Da bogen "Smittende Tro" er den vigtigste skriftlige kilde til vurderingen af WCCC i Danmark, følger her et forholdsvist fyldigt resumé af bogens indhold.

Bogen er opdelt i fem dele med i alt 15 kapitler; tre kapitler i hver del. Sidst i bogen er der tilføjet en række spørgsmål til samtale om disse kapitler.

Del 1 forklarer læserne, hvorfor de skal blive smittende kristne. Mennesker er særdeles værdifulde for Gud. Derfor sætter Gud alt ind på at opsøge os, og der bliver fest i himlen, hver gang et menneske omvender sig. Denne vision udfoldes i forlængelse af lignelserne i Luk.15 (s. 20ff). På grund af denne vision kalder Gud sine børn til mission. En kristen kan få sit liv forvandlet fra det rutinemæssige "til et ekstraordinært troseventyr" (s. 32), når hans kristendom bliver smittende. Han vil opleve en dyb tilfredsstillende i sit eget liv, for "der findes ikke noget mere tilfredsstillende end at være med til at fremme Guds frelsesplan med menneskeheden" (s. 34). Samtidig må man dog afveje omkostningerne, fordi det vil kræve penge, tid og kræfter. Man kan også komme til at møde modstand eller ligefrem forfølgelse. Men alt i alt er "belønningerne store og omkostningerne relativt små" (s. 43). Nu mangler så blot den nødvendige viden om, hvordan man "effektivt" kan nå mennesker med evangeliet.

Kapitel 3 giver kortfattet "en formel for, hvordan man kan gøre en forskel" (s. 45). Og resten af bogen er bygget op om denne formel.

$$\mathbf{KF + NK + TK = MP} \text{ (s. 46)}$$

Kraftfylde (KF) plus nærkontakt (NK) plus tydelig kommunikation (TK) giver maksimal påvirkning (MP).

Del 2 forklarer kraftfylden. Del 3 forklarer nærkontakten. Del 4 forklarer den tydelige kommunikation. Og del 5 beskriver den maksimale påvirkning af mennesker.

Bogen har altså en letforståelig opbygning frem mod kulminationen i femte del, og kap.3 må læses som en kortfattet præsentation heraf: "Hvor som helst der er saltkraft, nære relationer og en klar præsentation af sandheden, og hvor Helligånden er aktiv, sker der en smittende kristen påvirkning" (s. 57). Det er altså ikke tilstrækkeligt med nærkontakt med mennesker og tydelig kommunikation af evangeliet. Den maksimale påvirkning kommer "ikke med mindre du skiller dig ud på grund af din saltkraft... Det er afgørende, at vi har en høj saltkraftfaktor og villighed til at formulere budskabet om Kristus" (s. 54). Det er ikke fuldstændigt givet, at mennesker omvender sig, når det kristne vidne følger denne formel. Men formlen er vejen til maksimal påvirkning, og i den udstrækning formlen ikke følges, skal man ikke forvente at se resultater. Følges den, har vi til gengæld her "formlen for, hvordan vi kan ændre verden" (s. 57).

Forholdet mellem de tre led i formlen kan beskrives sådan:

- 1) Det kristne vidne har et budskab; nemlig evangeliet. Hvis ikke dette budskab formuleres klart, skal man ikke forvente, at mennesker omvender sig.
- 2) Dette budskab må ikke forblive i en lukket kreds, som allerede tror på det. Det kristne vidne må sikre, at der sker et møde mellem budskabet og det ikke-troende menneske.
- 3) Det kristne vidne er bærer af en kraft, som kan få mennesker til at åbne sig for budska-

bet. Men denne kraft kan være større eller mindre.

Bogens hensigt er nu den tredobbelte at hjælpe læserne til en klarere præsentation af budskabet, at hjælpe læserne til oftere at bringe mødet i stand mellem budskabet og de ikke-troende og at hjælpe læserne til at bringe større virkekraft ind i dette møde.

Del 2 forklarer læserne, hvad kraftfylde er, og hvordan den opnås. Der er tale om "kvaliteter" i det kristne vidne, som "opmuntrer søgende mennesker til at overveje sandheden." Disse kvaliteter er særligt "ægthed, medfølelse og offervillighed... Lev dem ud, og du vil blive smittende i din omgang med andre... Derfor er noget af det vigtigste, du kan gøre for effektivt at drage dine venner og kære til Kristus, simpelthen at være ægte" (s. 65). Det kristne vidne må sørge for at aflægge al sin falskhed, være følelsesmæssigt ægte og stå ved sine dumheder og nederlag. "Det er kraften, tiltrækningskraften og potentialet i et autentisk kristenliv" (s. 74). Desuden må vi øve barmhjertigheds gerninger, for de "åbner menneskers hjerter på en måde, som intet andet kan" (s. 77).

Bill Hybels fortæller, hvordan han selv for en del år siden kom i gang med at forbedre sin "personlige medfølelses-kvotient... I takt med at jeg har grebet de muligheder, der viser sig for at give kærlighed og omsorg konkrete udtryk, har jeg set søgende menneskers hjerter begynde at smelte og blive modtagelige for Gud, al medfølelses kilde. Jeg har endog haft den store oplevelse at se nogle af dem komme hele vejen til det punkt, hvor de gav deres liv til Kristus!" (s. 78f). Som en generel forudsætning for virkekraft i evangelisationen understreger han derfor: "Kristne må selv være gode nyheder, før de kan fortælle de gode nyheder", så mennesker omkring dem siger: "Hvor ville jeg ønske, at jeg kunne være ligesom dem" (s. 62). Men nu kan vor medfølelses-kvotient være lav simpelthen, fordi vi "kommer fra – og måske stadig lever i – en familie- eller arbejdssituation, som er dræbende for udfoldelse og livsglæde" (s. 79). Utryghed, angst, svigt og skuffelser producerer ikke følelsesmæssigt overskud eller ægthed. I stedet trækker det "dig ned og begrænser dine muligheder for at hjælpe med at udbrede Guds rige." Emotionelle blokeringer vil begrænse din virkekraft i evangelisation. Løsningen kan i så fald være et jobskifte eller en samtale med en kristen rådgiver (s. 81). Du må forebygge stress og udbrændthed. Du må "slå bak og tilbringe mindre tid i krisemodus. Og når du gør det, vil du opdage, at din medfølelses-kvotient helt naturligt stiger igen." I takt med, at den gør det, vil du "blive stadigt mere smittende over for andre" (s. 88f).

Det samme gælder om "offervillighed motiveret af ægte kærlighed og omsorg" (s. 93). Det er ikke nok at ofre penge eller tid. Det må kombineres med kærlighed og omsorg. "Vi må have integritet på ethvert område i vort liv... Vi må med andre ord sige konsekvent nej til synden" (s. 100f). Kraften kommer desuden, når vi læser i Bibelen, beder meget, er aktive i menigheden og i evangelisation. "Den kommer, når man lever et liv i selvdisciplin af hensyn til saltkraften i ens liv... Vor saltkraft vil stort set være proportional med den udstrækning, i hvilken vi engagerer os i de ældgamle åndelige discipliner" (s. 50f).

Hybels nævner samme sted Billy Graham som en, der hele tiden "gør noget for at øge sin saltkraft." I den udstrækning, vi fejler her, vil saltkraft-faktoren mangle. Nærkontakten og den tydelige kommunikation af evangeliet vil stå tilbage uden den nødvendige virkekraft. Bill Hybels udfolder denne forståelse af saltkraft eller kraftfylde i forlængelse af Jesu ord i Bjergprædikenen: "I er jordens salt ... I er verdens lys" (s. 47).

Del 3 viser nærkontaktens muligheder. I takt med sekulariseringen og massemediernes voksende indflydelse, bliver vor tids mennesker stadigt mindre tilbøjelige til at søge svar på tilværelsens store spørgsmål "uden for deres tryghedszoner... Mennesker bliver mere og mere immune over for upersonlige metoder." I stedet gælder det, at "venner lytter til venner. De betror sig til venner. Det er deres venner, de lader sig påvirke af" (s. 108f).

Derfor skal den kristne koncentrere sig om at vidne for sine venner og naboer. Men det skal ske efter "grill-først-princippet... Vi gør klogt i først at etablere forhold på neutral, ikke-truende grund og først senere indlede en samtale om åndelige spørgsmål" (s. 111). Det forudsætter, at kristne etablerer sådanne kontakter med ikke-kristne i hverdagen. Når Jak.4,4 siger: "Venskab med verden er fjendskab med Gud", er det ikke en advarsel mod at have ikke-troende venner, men mod at følge dem i deres synd (s. 113). Man kan f.eks. invitere til "en Matthæus-fest", hvor troende og ikke-troende møder hinanden på en uformel måde (s. 119ff). Det kan give nogle af de troende mulighed for i samtalens forløb at aflægge et vidnesbyrd. Samme mulighed skaber man ved at invitere bredt til en dåbsreception, en tennis-turnering, en udklædningsfest for børnene eller en campingtur. Man kan gå til fodbold sammen med naboen eller bare invitere ham ind for at se det sammen i fjernsynet. "Sæt fantasien i sving. Bed sammen om det. Og tag så en risiko og se, hvad Gud gør" (s. 124f). Men rådet er, "at man skal undgå at koncentrere sig om hundrede og i stedet fokusere på to eller tre, som man er på bølgelængde med" (s. 127).

Desuden er det væsentligt "at finde sin egen stil", som kap.9 hedder. Nogle af os er meget konfronterende, andre er mere intellektuelle eller optaget af erfaringer. Og nogle er gode til at skabe almindelige, menneskelige kontakter f.eks. ved at gøre tjenester (s. 138ff). Den vigtigste lektie i den forbindelse er, "at du kan være dig selv, og at Gud vidste, hvad han gjorde, da han skabte dig" (s. 147).

Del 4 understreger vigtigheden af tydelig kommunikation. Mennesker kan nemlig ikke af sig selv regne ud, "hvad budskabet er. Selv ikke det at studere en smittende kristens liv nøje er nok. Nogen må formulere evangeliet for dem ved at forklare, hvem Gud er, hvilken skade synden har forvoldt, og hvorfor hver enkelt af os har brug for at modtage den tilgivelse og det liv, som Kristus tilbyder" (s. 153).

Man kan indlede sin kommunikation på flere måder i overensstemmelse med sin personlighed og den konkrete situation. Enten kan man bruge "den direkte metode", hvor man uden videre bringer et åndeligt spørgsmål på bane og ser, om den anden er interesseret i at tale om det (s. 155f). Eller man kan bruge "den indirekte metode", hvor man knytter til ved en fælles oplevelse i hverdagen: "Kontoret ligger kun tyve minutter fra mit hjem - og kun fem minutter fra min kirke" (s. 156ff). Eller man kan bruge "den inkluderende metode", hvor man f.eks. inviterer den ikke-troende med til et socialt arrangement eller en koncert i kirken (s.162f).

Men inden da skal man have tænkt igennem, hvad budskabet er, og hvordan man vil præsentere det.

- 1) Gud er både kærlig, hellig og retfærdig. Han ønsker at være sammen med mennesker, men han kan ikke være sammen med syndere.
- 2) Vi er syndere, og vi er derfor på vej mod en evighed i helvede.
- 3) Men Kristus påtog sig at betale vor regning til Gud. Derfor tilbyder han frelsen for intet. Evangeliet er ikke noget, vi skal "gøre", men noget, som er "gjort".
- 4) Du må nu afgøre, om du vil tage imod dette tilbud i tro (s. 169ff).

Som en hjælp til denne præsentation giver kap.11 en række illustrationer og anbefaler, at man bygger budskabet op om tre vers fra Romerbrevet. Rom.3,23: "Alle har syndet." Rom.6,23: "Syndens løn er død." Rom.10,13: "Enhver, som påkalder Herrens navn, skal frelses" (s. 178f). Men selv om man skal forberede en præsentation af evangeliet, skal man ikke holde enetale. "Mennesker vil snakke *med* dig, de er ikke interesserede i, at du taler *til* dem... Kristne har to problemer i forbindelse med at vidne om deres tro: at komme i gang og at holde inde" (s. 182). Ofte vil det desuden være nødvendigt at fjerne unødvendige barrierer for troen. Det kan være andre kristnes dårlige eksempel eller misforståelser og intellektuelle blokeringer. Her kan det være nødvendigt at henvise et søgende menneske til apologetiske bøger (s. 187ff). Men nogle gange skyldes disse indvendinger i virkeligheden moralske betænkeligheder. Den ikke-kristne kan måske godt lide at drikke sig fuld i weekenden. I så fald

må man hjælpe ham "til at foretage en cost benefit-analyse". Velsignelserne er simpelthen større end omkostningerne, når man bliver kristen (s. 195f).

Del 5 forklarer læserne, hvordan de tre foregående dele medfører maksimal påvirkning af ikke-troende mennesker. Målet er ikke nået ved "slet og ret at *fortælle* mennesker om Kristus." De må inspireres til at tage en beslutning. Vi må sige til dem: "Nu skal der handles... De må tage det livsforvandlende skridt i tro på Kristus" (s. 202f). De må hjælpes til at bekende synd over for Gud og at lovprise ham for frelsen. Desuden må de have hjælp til bibellæsning og til at finde ind i en smittende menighed (s. 209ff). Men efter at de har fundet Kristi tilgivelse, må de også hjælpes til at få "udviklet de værdier, karaktertræk og færdigheder, der kan påvirke andres åndelige liv" (s. 218). Det er et betydeligt og vedvarende arbejde (jvf. del 2), men egentlig er der ikke noget mystisk ved det. "Det svarer til at lære en hobby, sportsgren eller en anden færdighed" (s. 219). Derfor er det en parodi, når kirken ikke lever op til Kristi vision for den; nemlig at den "skulle være en aktiv, dynamisk, ekspanderende kraft, som man måtte regne med" (s. 220).

En smittende kristen kan virke med en stor effekt. Men hvad vil der så ske, når en hel menighed bliver smittende. "Når det indtræffer, vil vi se en eksplosiv åndelig påvirkning af hele samfundet" (s. 220). Men det kræver, at evangelisation får prioritet frem for andre mærkesager. Og lederne må gå foran, så menigheden kan se, at de virkelig bruger "tid og kræfter på strategisk at nå kirkefremmede mennesker... Her, ligesom i mange andre situationer, gælder det, at fortroppen bestemmer farten." Men så vil man også erfare, at "en helt ny tid med aktivitet og livsforvandling vil eksplodere" (s. 226). Bogen beskriver, hvordan hovedgudstjenesten i Willow Creek er lagt an på søgende mennesker (s. 229). Jesu afsluttende opfordring var, at vi skulle gøre folkeslagene til hans disciple. Vi må lade Jesu indflydelse smitte af på os, så vi bliver "personligheder med kraftfylde" (s. 237). Derefter må vi i nærkontakt med mennesker og kommunikere evangeliet tydeligt for dem. "Når vi gør vores del af "missionsbefalingen", vil han gøre sin del ved at lade vores indsats lykkes. Jesus forsikrede os med andre ord om, at når vi sætter hans plan i værk, vil vi *øve maksimal påvirkning* af verden omkring os. Vi vil se menneske efter menneske komme til tro, blive smittende kristne og tilslutte sig stadigt mere smittende menigheder" (s. 238).

Bogen ønsker derfor, at læserne stiller dette ransagende spørgsmål til sig selv: "Udvikler du en personlighed med kraftfylde, som vil drage andre mennesker til Kristus?" (s. 240).

4.3 Den positive inspiration fra WCCC

4.3.1 Fornyet nød for menneskers frelse

Undervisningen på de danske konferencer og budskabet i bøger og undervisningsmateriale, som er udgivet på dansk, er gennemsyret af WCCC's stærke fokus på Guds kærlighed til det ufrelste menneske og på hans frelsesvilje.

Det understreges meget stærkt, at mennesker virkelig betyder noget for Gud. Det gælder også dem, der er kommet på stor afstand af ham og lever i åbenlys synd. Lignelserne i Luk 15 er helt centrale i den sammenhæng. "De fortæller os, at du aldrig har set et andet menneske ind i øjnene, som ikke er værdifuldt for Gud" (s. 19). Det er således symptomatisk, at indledningskapitlet i "Smittende Tro" bærer titlen "Mennesker er værdifulde". Gud længes virkelig efter, at mennesker kommer til tro på ham (s. 26). Denne bibelske pointe gennemsyrrer både "Smittende Tro" og Bill Hybels undervisning på konferencerne.

På den anden konference i København tog han f.eks. på et tidspunkt udgangspunkt i de mange amerikanske børn, som hvert år forsvinder fra deres hjem, og bliver meldt savnet. Deres forældre deler små postkort med fotografier af børnene ud i håbet om, at nogen har set børnene og derfor kan hjælpe med at spore dem. "Hver eneste person, der står uden for Guds familie, hver eneste synder og søgende, du kender, hver eneste person som vandrer rundt på Københavns gader og er borte fra Gud – hver eneste af dem er Guds savnede børn. De er blevet borte fra hans familie, og hans hjerte er fyldt med sorg over at de er mistet på samme måde, som vi ville være det, hvis det var vore egne børn, der var forsvundet. Han opfordrer os til at have den samme omsorg, når vi går rundt og ser mennesker. Hver eneste gang vi ser et menneske, som nedgør Guds navn, som er langt fra Gud, som ikke går i kirke, så skal vi vise dem kærlighed og omsorg i stedet for at blive forargede. Vi burde sige: Der har vi et af Guds savnede børn" (2,2).

Generelt møder vi hos Hybels en meget stærk udfordring til at se på vore ikke-kristne medmennesker med Guds øjne. I "Smittende Tro" beskriver han således i afsnittet "En øjenåbner" mødet med en gammel bekendt, der er holdt op med at gå i kirke til jul, fordi han ikke kan tage synet af alle de mange juleaftenskristne, som forstyrrer i kirken og optager parkeringspladserne.

"Hvem tror de, de narrer? Ikke mig i hvert fald og selvfølgelig heller ikke Gud. Jeg kan ikke bruge disse éngangskirkegængere til noget," siger vennen.

Hertil siger Hybels:

"Selv om jeg ikke sagde det rent ud, tænkte jeg ved mig selv: Ikke blot bryder han sig ikke om disse mennesker, men jeg tør vædde på, at han også er overbevist om, at Gud heller ikke bryder sig om dem.

Og ved du hvad, selv om jeg ikke er meget for at indrømme det, er det slet ikke ualmindeligt, at sådan nogen som mig – og måske også dig – gør sig skyldig i lignende værdidomme. Vi har alle vores uforgribelige meninger om, hvem Gud er interesseret i, og hvem han ikke er interesseret i. Og inden vi ved af det, har vi begrænset vores liste over dem, som Guds virkelige bryder sig om, til vor egen lille udvalgte gruppe, som tilfældigvis ligner os en hel del. Den liste indeholder sjældent mennesker, som er "udenfor", som ikke hører med til menigheden.

Kan du se, hvor farligt det er? Så snart vi er begyndt at tænke på denne måde, har vi umærkeligt, men reelt destrueret ethvert håb om, at vi kan motiveres til at bringe budskabet om Guds nåde videre. For hvis disse mennesker ikke betyder noget videre for Gud, hvorfor skal vi så gå så meget op i, om de bliver nået?" (s. 18).

Der tales også stærkt og alvorligt om, at enhver ikke-kristen går mod en evig fortabelse. Helvedes virkelighed løftes frem med vækkende klarhed og tjener til at understrege missionsarbejdets alvor og vigtighed.

Derfor må menigheden prioritere sin økonomi og tid: "Selvfølgelig betyder mennesker mere end gulvtæpper" (s. 223). Fordi mennesker er på vej mod fortabelsen, må menighederne sætse bevidst og mærkbart på at nå dem med evangeliet. Fortabte mennesker må prioriteres både af den enkelte kristne og af menigheden som helhed. Det betyder dels, at man skal passe på med "at overlæse det ugentlige program" i menigheden (s. 227). Ellers får de enkelte troende ikke tid til at være sammen med andre end ligesindede. Og dels betyder det, at menigheden må give plads for evangeliserende arrangementer, der ikke bare er lovsangsaftræner, men hvor der aflægges et vidnesbyrd (s. 229).

Der er her ikke tale om en ny bibelsk indsigt, men derimod om centrale bibelske anliggender, som vi må mindes om igen og igen. Det er vort indtryk, at mange af deltagerne på især den første konference blev mødt med et konkret kald til mission, som var formuleret stærkere og mere markant, end de havde mødt det i mange år i deres hjemlige menighedssammenhæng. For nogle var det nyt, for andre var det et genhør med tidligere tiders vækkelsestoner. Den

første konference blev til et fornyet møde med *Guds kærlighed til de ufrelste* og dermed også en fornyet nød for menneskers frelse. Det er vort indtryk, at Willow Creek her har været årsag til en åndelig fornyelse hos mange og samtidig også har fornyet visionen om den Gud, der ønsker, at alle mennesker skal frelses.

Man kan undre sig over, at det fornyede syn for Guds frelsesvilje og de fortabtes nød måtte komme til LM gennem folk fra en anden kirkelig sammenhæng. Det må tale til alvorlig selv-ransagelse hos os og vi må vove at stille spørgsmålet, om vi har forsømt at løfte dette bibelske budskab frem i sin klarhed og styrke.

I en videre sammenhæng må vi som lutherske kristne vedgå, at vi ofte har været "tung-nemme", når det handler om den bibelske udfordring til mission. På dette felt har vi hentet megen nødvendig inspiration fra andre evangeliske kristne. Det gælder således også forståelsen for ydre mission, som kirkehistorisk set brød igennem i den lutherske kirke betydeligt senere end i andre evangeliske sammenhænge.

4.3.2 Praktisk inspiration til venskabsevangelisation

Den praktiske hovedpointe i bogen "Smittende Tro" lyder: Find din egen stil og vær dig selv (s. 133ff). En række forskellige tilgange til evangelisationen beskrives med bibelske eksempler (konfronterende, intellektuel, vidnende, kontaktskabende, indbydende og tjenende). Det understreges, at der ikke findes én bestemt måde at sprede evangeliet på (s. 136). Mennesker kommunikerer på forskellig måde, og det gør de også, når de præsenterer evangeliet.

WCCC udfolder begrebet venskabsevangelisation. Det handler om at udnytte de kontakter, man har. Ofte vil det være unaturligt og uhensigtsmæssigt at springe direkte til vidnesbyrdet eller konfrontationen, første gang man møder sin nye nabo. Vi må med frimodighed tage os tid til at lære mennesker at kende og opbygge gode relationer. Et middel hertil kan være arrangementer som tennis-turneringer, camping, gadefest osv. for både troende og ikke-troende (s. 119ff). Man kan også begynde at gå til fodbold sammen med naboen eller tilbyde at passe hans børn (s. 126f).

Disse praktiske råd kan modvirke en febrilsk og påtaget evangelisation. I det hele taget må det "ske i deres tempo" (s. 178) og ikke i vort. Meget evangelisation er mere udtryk for nidkærhed end for forståelse. Men her må vi give hinanden, både troende og ikke-troende, frihed til at være forskellige.

Generelt gælder det, at venner lytter til venner (s. 109), så venskabsevangelisation er en oplagt evangelisationsform (s. 133). Samtidig understreges det, at vi skal "bruge det gunstige øjeblik" (s. 132), så det ikke bare bliver social hygge. Mennesker kan nemlig ikke selv regne ud, hvad evangeliet handler om. Det er ikke nok, at den ikke-troende kan betragte et troende menneskes liv. "Nogen må formulere evangeliet for dem" (s. 153). Og på et tidspunkt må vi også "komme ud over det punkt, hvor vi blot præsenterer varen". Det søgende menneske må udfordres til helt konkret at omvende sig (s. 203). Her udfordrer bogen os til frimodig konfrontation.

ST foreslår, at præsentationen af evangeliet bygges op om tre vers i Romerbrevet: 3,23 om "synd", 6,23 om "straf" og 10,13 om "frelse" (s. 178f). Det gør det let at huske, når det gunstige øjeblik pludseligt opstår. Bogen giver hjælp til at have flere billeder, lignelser og oplevelser klar som en hjælp til at formulere evangeliet. Det søgende menneske må hjælpes fra en lyttende til en bekendende position. Der gives desuden konkrete forslag til bøn sammen med et søgende menneske: Hjælp vedkommende til at 1) bekende synd, 2) bede om tilgivelse og 3) takke Gud for tilgivelsen (s. 208ff). Behovet for åndelig næring efter omvendelsen understreges: Bøn, bibellæsning og hjælp til at finde en menighed (s. 213f). Det skal un-

derstreges meget stærkt for den søgende, at Gud elsker vedkommende, og at frelsen er en gave. Men man må ikke skjule, at der følger et liv efter omvendelsen. Efterfølgelsen af Jesus kan komme til at koste dyrt i form af tabte venskaber, ændrede vaner og andet.

Generelt kan det siges om denne praktiske undervisning i venskabsevangelisation, at man ikke kan hente så konkret og enkel hjælp i ret mange andre bøger på dansk.

Også leder- og deltagermanualen giver en inspirerende indføring i venskabsevangelisation. Der er her tale om en udpræget praktisk undervisning; "How to do it", men med respekt for den menneskelige forskellighed. Der findes i manualen mange udmærkede, praktiske idéer til evangelisation, som udfoldes i form af øvelser, som deltagerne enten selv gennemspiller indbyrdes eller ser på video. Det er en oplagt styrke ved manualerne.

Det er vort indtryk, at inspirationen fra WCCC med sin meget konkrete og praktiske tilgang til emnet har været med til at give mange frimodighed til at tage udfordringen til evangelisation op i deres hverdag. Den har også hjulpet nogle til helt konkret at komme i gang med f.eks. venskabsevangelisering. Der er ingen tvivl om, at det er uhyre værdifuldt, når evangelisation ændrer sig fra at være et abstrakt begreb, der mest kalder på den dårlige samvittighed, til at blive praktiske erfaringer i hverdagen. Her har indflydelsen fra WCCC haft stor positiv betydning for mange, og her er et område, hvor vi har et stort behov for inspiration.

Generelt anser vi undervisningsmanualerne som de mindst problematiske blandt det samlede materiale i WCCC-konceptet på dansk. Om det skyldes materialets meget praktiske karakter eller at der i oversættelsesarbejdet er gjort en betydelig indsats for at eliminere teologiske problemer, har vi ikke forudsætninger for at afgøre, da vi ikke har inddraget materialet på originalsproget.

Ser man bort fra den stadige anvendelse af udtryk som effektiv kommunikation, måder der fungerer, tage en beslutning, overgivelse osv., minder de to manualer i sin praktiske tilgang til vidnetjenesten om en del andet evangelisationsmateriale, som man også kan møde på luthersk hold. Men på grund af den stadige henvisning til bogen "Smittende Tro", kan manualerne ikke bedømmes adskilt fra, men må betragtes som et tillæg til denne bog.

4.3.3 Udfordring til nytænkning

Den tredje store inspirationsfaktor fra WCCC er udfordringen til at bryde med vanetænkningen og være kreativ mht. de ydre arbejdsformer i missionsarbejdet. Det store spørgsmål er: Hvordan kan vi i dag skabe rammer og udvikle platforme, hvor ikke-kristne mennesker kan mødes med Guds ord, så de forstår det? Netop dette er jo mission: at Guds ord møder ikke-kristne på en enkel og forståelig måde. I et missionerende arbejde må man derfor til stadighed overveje det ransagende og udfordrende spørgsmål: hvor sker det i vort arbejde, at Guds ord i enkel form møder ikke-kristne?

Netop dette spørgsmål er blevet vakt på ny hos mange i forlængelse af mødet med Willow Creek, og det har ført til kreativ nytænkning med henblik på at udvikle nye arbejdsformer, der kan tjene evangeliets udbredelse i vor tid og kultur.

I Willow Creek satser man primært på den søgervenlige gudstjeneste som stedet, hvor ikke-kristne skal møde en evangeliserende forkyndelse (1,1; 2,1, 2,2; 2,4; 2,5; 2,6). At søgergudstjenesten ikke er en uproblematisk arbejdsform, vil fremgå af kap. 4.5.3. Ikke desto mindre har Willow Creeks omtale af søgergudstjenesten styrket bevidstheden hos mange om, at vi må tage godt imod ikke-kristne, når de kommer til vore forsamlinger, og møde dem med andet og mere end et venligt nik. Det vil være ønskeligt, at man kan invitere søgende mennesker med til en åben bibelstudiegruppe eller til andre samvær, hvor de kan møde

kristne på et personligt plan og få en enkel indføring i kristentroens grundsandheder. Her er nogle af Willow Creeks arbejdsformer meget anbefalelsesværdige. Det gælder eksempelvis kirkens kurser med grundlæggende indføring i kristendom og princippet om at tilbyde alle nytilkomne at være med i en lille gruppe (2,1; 2,2; 2,6).

Når det drejer sig om arbejdsformer, der bygger bro fra menigheden ud til verden, må bl.a. Willow Creeks diakonale og missionerende arbejde blandt de socialt dårligst stillede fremhæves som et positivt og inspirerende eksempel (1,8; 2,5).

De ovennævnte arbejdsformer er for så vidt ikke ganske nye i en dansk kontekst, men det er forfriskende at blive mindet om dem, og der er brug for en stadig fornyelse af dem. De udfordrer os på et centralt punkt.

Willow Creek har også styrket bevidstheden om, at den evangeliserende forkyndelse må tale til folk "der, hvor de er" (1,2; 2,1; 2,2; 2,5). I kap. 4.5.4 gives en kritisk vurdering af Willow Creeks forståelse af relevant forkyndelse. Men det positive er, at en del gennem Willow Creek er blevet mere bevidste om, at den evangeliserende forkyndelse må tage hensyn til ikke-kristnes åndelige forudsætninger og kundskabsniveau og møde dem med en enkel og forståelig forkyndelse. Denne påmindelse har vi brug for.

Endelig har mødet med Willow Creek hos nogle styrket bevidstheden om, at det er naturligt, at også de tekniske og illustrative hjælpemidler i det missionerende arbejde er under stadig udvikling. Dette betones hyppigt af Willow Creek (1,8; 2,2; 2,4). Heller ikke dette er for så vidt en dyb og ny erkendelse, men den må løbende relateres til nye forhold. Power Point er f.eks. et nyt hjælpemiddel, som grundlæggende tjener samme formål som den velafprøvede tavle og flonellograf, men rummer nogle særlige tekniske muligheder. Drama har igennem lang tid været anvendt i børnearbejdet, men kan med lige så god ret bruges i det evangeliserende arbejde som et middel til at samle mennesker om og lægge op til forkyndelsen af Guds ord. Sådant anvendt vil det kunne tjene meget af det samme formål, som hornmusikken har gjort gennem lang tid.

Det er imidlertid ikke alle nye former, der kan tjene Guds ords udbredelse. Den konkrete anvendelse af tekniske og illustrative hjælpemidler kan også ske på meget forskellig måde – med eller uden sund åndelig skønsomhed og dømmekraft. Det er endvidere en nærliggende fare at tillægge menighedens professionelle ydre fremtrædelsesform en usund stor betydning. Derfor bør missionsarbejdets former og vor tænkning herom til stadighed vurderes på Guds ord.

Vort gudgivne kald som kristen menighed er at formidle det ene og samme frelsesbudskab ind i stadigt nye kulturelle sammenhænge. Budskabet ændrer sig ikke, men det gør den kulturelle kontekst. Målet må være, at arbejdsformerne til stadighed bearbejdes, så de til enhver tid bedst muligt tjener evangeliets formidling ind i kulturen. Dette er kontekstualiseringens udfordring. Da spørgsmålet om den rette kontekstualisering har stået centralt i debatten om Willow Creek, vil det få en selvstændig behandling her.

Principielle overvejelser 1:

Nye former og kontekstualisering

Ser vi på apostlenes evangeliserende praksis i NT, vil vi se, at de i høj grad tager hensyn til konteksten. De arbejder på forskellig måde i forskellige kulturelle sammenhænge. Således møder Paulus jøder og hedninger på forskellig måde. Når han ønsker at vidne for jøderne, går han til den lokale synagoge, aflægger sit vidnesbyrd og fører samtaler med de lydhøre (se fx ApG 13,14-47; 14,1-6; 17,1-

4; 18,4; 19,8). Lukkes synagogen, videreføres samtalerne et andet sted (ApG 19,9-10). Når han vil vidne for hedningerne, går han ud på torvet og fører samtaler med forbipasserende eller stiller sig op ved templet og prædiker (ApG 17,16-31).

Paulus' tjeneste med evangeliets formidling er således ikke bundet til én bestemt ydre arbejdsform. De ydre former veksler og tilpasses i forhold til situationen og tilhørerne. Tilpasningen har hele tiden ét bestemt formål: at tjene formidlingen af Guds ord.

Når det drejer sig om den evangeliserende forkyndelse i NT, vil vi se, at apostlene tænker "kontekstuel" i den måde, de prædiker på. De anvender forskellige prædikenopbygninger, sprogbrug og billedbrug afhængig af, om de forkynder for jøder eller for hedninger (ApG 2,14-36; 3,12-26; 4,1-12; 7,1-53; ApG 14,15-17; 17,22-31).

Målet er igen, at den forskellige form skal fremme forståelsen af det ene evangelium. Budskabet er det samme, men det formuleres på forskellig måde.

Når det kommer til opbygningen af den lokale gudstjeneste, synes apostelen Paulus i høj grad at overlade den konkrete udformning heraf til de lokale kristne. Når han et givent sted har forkyndt evangeliet til omvendelse, har undervist de nye troende og har indsat ledere, trækker han sig tilbage, og overlader en stor del af ansvaret for den ydre udformning af gudstjeneste og menighedsliv til de lokale kristne. Både de bibelske tekster og andre historiske kilder peger i retning af, at de kristne menigheder og deres respektive gudstjeneste fik et forskelligt præg i forskellige sammenhænge. Også her synes der således at være tale om en vis tilpasning til de lokale forhold (Østergaard 1998, s. 35-37). For så vidt er der god samklang mellem Paulus' praksis og den Augsburgske Bekendelse artikel 7: "Det er ikke nødvendigt, at der overalt er ensartede menneskelige traditioner og riter eller ceremonier, der er indstiftede af mennesker."

Dette betyder imidlertid ikke, at der er frit frem for hvad som helst i gudstjenesten. I NT møder vi således en række overordnede principper for den kristne gudstjenestes udformning, der tydeliggør, at gudstjenestens form i betydelig grad er teologisk normeret.

- Gudstjenesten bør have et helligt, værdigt, ordentligt og sømmeligt præg, fordi den er en samling for den levende Guds ansigt (1 Kor 11,10; 14,25; Ef 3,10; 1 Tim 3,1-4; Tit 2,7).
- Gudstjenesten bør samle sig om nådens midler, fordi det alene er herigennem, Gud kommer til os ved sin Ånd, og giver os tro, liv, åndelig fornyelse og kraft (1 Kor 14,1-14; 26-33; Ef 5,19; Kol 3,16; 1 Tim 4,13; 5,17).
- Gudstjenesten må give plads for den samvittighedsfulde udlægning af Guds ord, fordi den sigter på de troendes opbyggelse og myndiggørelse i troen (1 Kor 14,3; Ef 4,11-16; Kol 4,16; 1 Thess 5,27; 1 Tim 4,13; Tit 2,1-3,2).
- Gudstjenesten må minde om og give udtryk for glæden over, at Guds børn får lov at stå og leve for Guds ansigt med frimodighed på grundlag af Jesu stedfortrædende gerning alene (Rom 15,6-13; 1 Kor 14,16-17; 2 Kor 13,11; Fil 2,18; Jak 5,14).

I enhver kulturel kontekst må det kontinuerlige arbejde med gudstjenestens ydre form ske inden for rammerne af og i troskab mod disse overordnede teologiske principper.

På denne baggrund bliver det klart, at der ifølge NT er en nøje sammenhæng mellem form og indhold. De ydre former er ikke ligegyldige. Gudstjenestens form prædiker et bestemt gudsbillede, den afspejler vurderingen og prioriteringen af nådens midler, og den afspejler bevidstheden om Jesu frelsergerning som grundlaget for vor fred med og barneforhold til Gud. Formen har teologisk og åndelig betydning, og arbejdet med formerne bør derfor gennemtænkes teologisk. Tanken om, at man kan vælge nærmest en hvilken som helst ydre form, uden at det påvirker indholdet, stemmer ikke med NT.

Ifølge NT må de ydre former svare til og tjene indholdet.

Dette grundprincip gælder ikke kun for gudstjenesten, men også i forhold til forkyndelsen. Det var dette princip, der fik Paulus til i en græsk kontekst at vælge en forkyndelsesform, som gik stik imod de kulturelle forventninger. Den almindelige forventning i den græske kultur var, at en talers form skulle være æstetisk og oratorisk stimulerende og imponerende. En sådan taler ville man gerne lytte til. Man var langt på vej mere optaget af formen end af indholdet. På dette punkt ville Paulus imidlertid ikke tilpasse sig kulturen. Han ville ikke henlede tilhørernes opmærksomhed på sig selv og sin ydre taleform på bekostning af lydhørhed over for indholdet. Derfor aflagde han al ydre talekunst for at samle tilhørernes opmærksomhed om sit enkle og klare budskab – Guds kald til omvendelse og tro på den korsfæstede Kristus (1 Kor 1,18-2,5). Grækerne var skuffede over Paulus' simple form, og de fleste rystede på hovedet af hans budskab. Men netop Paulus' "modkulturelle" forkyndelsesform tjente missionens sag. Den vandt ikke mennesker ind i menigheden ved en tiltrækkende ydre form, men ved kraften i ordet om korset (1 Kor 2,3-5).

Arbejdet med at tilpasse de ydre arbejdsformer til tiden og kulturen bør således ske i en klar bevidsthed om, hvad vi ifølge Guds ord må give plads og prioritet i vort arbejde, og i en kritisk vurdering af kulturens forventninger og tankegang. I enhver menneskelig kultur vil der være momenter, som vi ud fra et bibelsk grundsyn må forholde os kritiske over for – og således ikke tilpasse os!

Fascinationen af den ydre form på bekostning af indholdet er fremherskende i dag. Her må den kristne menighed gå mod strømmen – ligesom Paulus. Vi må til stadighed arbejde med vore ydre former også med henblik på at være evangeliserende. Men målet er ikke at udvikle former, der kan virke imponerende og fascinerende på verdslige mennesker. Målet er at udvikle former, der kan samle opmærksomheden om og befordre forståelse af det budskab om Jesus Kristus, som Guds frelseskraft er knyttet til (Rom 1,16; 1 Kor 1,18).

I megen af vor tids kommunikationstænkning forskydes opmærksomheden fra budskabet mod den fængende og virkningsfulde form. Der lægges følgelig overordentlig stor vægt på det, som kan ledsage budskabet i form af visuelle hjælpemidler, medrivende musik, underholdning m.m. På disse områder er der megen af tidens tænkning, som vi må afgrænse os over for, hvis vi skal forblive et "modkulturelt" folk, der er bestemt af troen på Guds Ånds gerning gennem ordet.

Når det drejer sig om kontekstualiseringens udfordring, er der navnlig én tekst i NT, som der ofte henvises til: 1 Kor 9,20-23. Her beskriver Paulus, hvordan han for evangeliets skyld tilpasser sig den kulturelle og religiøse kontekst, han taler ind i: "For jøderne er jeg blevet som en jøde for at vinde jøder. For dem, der lever under loven, er jeg blevet som en, der står under loven, for at vinde dem, selv om jeg ikke er under loven. For dem, der er uden lov, er jeg blevet som en, der er uden lov, for at vinde dem, selv om jeg ikke er uden Guds lov, men er

under Kristi lov. Jeg er blevet svag for de svage for at vinde de svage. Alt er jeg blevet for alle for i det mindste at frelse nogen. Alt gør jeg for evangeliets skyld for selv at få del i det.”

Paulus er ingen vendekåbe. Han taler ikke folk efter munden og tager ikke farve efter omgivelserne. Han mener, tror og prædiker præcis det samme budskab i alle sammenhænge. Men i sin ydre levevis og fremtræden tager han hensyn til tilhørernes kultur og religiøsitet, så han ikke skaber unødige hindringer for deres modtagelse af evangeliet. Han prioriterer dermed deres modtagelse af ordet over sin egen bekvemmelighed og udfoldelsen af sin egen frihed. Det er værd at bemærke, at det, Paulus i denne sammenhæng specifikt tilkendegiver at vise hensyn til, er folks forskellige samvittigheder. Når han er sammen med mennesker med svage eller lovbundne samvittigheder vil han afstå for at gøre noget, der kan antaste deres samvittigheder. Blandt folk, som ikke er bundet af menneskers love, vil han imidlertid frimodigt udfolde hele sin kristne frihed.

Paulus' kontekstualiseringsprincip må lære os to ting.

1) For det første må vi lade hensynet til evangeliets udbredelse gå forud for vor egen magelighed og bekvemmelighed. Skal vi nå vor tids mennesker med Guds ord, må vi tænke på, hvilke arbejdsformer, der bedst tjener dette formål i vor tid og kultur. Det er ikke sikkert, det er de former, vi er vant til og er mest trygge ved. Her må hensynet til evangeliets udbredelse imidlertid gå forud for hensynet til vore vaner. Indvandrerarbejde i missionshuset, bespisning af hjemløse, lege-stuer med kristen prægning, evangeliserende kurser i kristendommens ABC – det er alt sammen nye arbejdsformer. Men måske er det dem, som passer ind i vor tid og kultur. I så fald må vi forholde os åbne over for dem – for evangeliets skyld! Der gives en gold konservatisme, som af rent subjektive og følelsesmæssige årsager er modstander af nye former i det kristne arbejde. Denne holdning lader sig ikke forene med NT.

2) For det andet må vi i det evangeliserende arbejde være opmærksomme på folks samvittigheder. Når vi er sammen med nogle, der har svage samvittigheder, må vi være villige til ikke at udfolde vor fulde kristne frihed – for evangeliets skyld. I forhold til ikke-kristne indebærer princippet, at man f.eks. som missionær i en muslimsk eller i en ortodoks jødisk sammenhæng bør afstå fra at spise svinekød. Men det samme princip bør også gælde ind i den kristne menighed: "Væk ikke anstød, hverken hos jøder eller grækere eller i Guds menighed" (1 Kor 10,32). Dette er værd at bemærke i evangelisationsarbejdet. I arbejdet med de ydre former bør vi være opmærksomme på, om vi udsætter kristne brødre og søstre for noget, som reelt anfægter dem, selv om det er kristeligt forsvarligt. At vise ligegyldighed over for dette, vil stride mod selve evangeliets natur og kærlighedens væsen. Der gives en umoden nidkærhed for nye former, som ser stort på svage kristnes samvittigheder og evt. gør det med henvisning til evangelisationen nødvendighed. Denne holdning lader sig heller ikke forene med NT.

Skal vi finde ret vej frem i arbejdet med at forny det kristne arbejdes ydre former, må vi lade os sige og vejlede af begge sider af Paulus' kontekstualiseringsprincip.

Men er det nødvendigt med nye former? De traditionelle former har vist sig at være tjenlige for Guds Ånds gerning tidligere. Hvorfor skulle de ikke kunne være det fortsat? Er det bedste og sikreste ikke at holde fast ved status quo?

Tankegangen er naturlig, og den kan i et vist omfang få støtte fra vor magelighed. Mange af os har det trygt og godt med de gamle former og vil opleve enhver forandring som en belastning. Men det er ikke altid det letteste, der også er det bedste i missionens arbejde! Ser vi tilbage over kirkens historie, har missionsarbejdets ydre former været under stadig forandring.

Evangeliet kom til Norden, fordi der var munke, som satte sig ud over kirkens afgrænsning i stifter. De gik ud over kirkens yderste grænser til områder, hvor evangeliet endnu ikke havde lydt. I forbindelse med reformationen blev Bibelen oversat til modersmålet i mange nye lande, man indførte katekismus-undervisning og skrev en mængde nye sange. Pietismen bragte konfirmationen med sig, man dannede gudelige forsamlinger med indbyrdes åndelig samtale og opbyggelse og etablerede en lang række diakonale og missionerende institutioner.

I det 19. århundrede introducerede vækkelsesfolket en lang række nye arbejdsformer: omrejsende lægprædikanter, missionshuse, missionsforeninger, møderækker, eftermøder m.m. I det 20. århundrede er der også udviklet mange nye arbejdsformer: ungdomsarbejde, studenterarbejde, telmission, radiomission, arbejde blandt indvandrere og flygtninge, internetmission m.m.

Der er brug for en stadig bearbejdelse af arbejdsformerne i missionsarbejdet. Frygten for en nedbrydende tilpasning til den verdslige kultur må ikke lamme os. Den må minde os om nødvendigheden af åndelig årvågenhed og bibelsk forankring i det stadige arbejde med at forny formerne. Men også i dag må vi forholde os kritisk prøvende til vore overleverede former og overveje, om andre og nye former måske bedre tjener evangeliets udbredelse i vor tid.

Når det gælder missionsforeningerne og den måde, man her har tilrettelagt missions- og forsamlingsarbejdet på, må man sige, at en del af de traditionelle ydre former i høj grad var bestemt af den tid og kultur, de blev til i for godt hundrede år siden.

Dengang boede størstedelen af befolkningen på landet, mens de fleste i dag bor i større byer. På landet var missionsfolkene kendt af alle, og stort set alle blev udfordret til at forholde sig til deres klare budskab om synd og nåde. I missionsarbejdet kunne man forudsætte et rimelig godt kendskab til den kristne tros grundsandheder hos de ikke-kristne - bl.a. i kraft af skolens grundige oplæring i kristendom. Derfor kunne prædikanterne også i høj grad betjene sig af samme sprog- og billedbrug, uanset om de henvendte sig til kristne eller ikke-kristne. På landet virkede det både naturligt og overkommeligt at sprede menighedslivet over to forsamlinger i henholdsvis missionshuset og sognekirken. Og folkekirken virkede i det store hele som en forsvarlig kristelig ramme for missionsforeningernes arbejde.

På alle disse områder er der sket en afgørende forandring af betingelserne for missionsarbejdet i løbet af de sidste 100 år. Mange af de gamle former er i opbrud, og nye må udvikles for at nå vor tids ikke-kristne med Guds ord. Det er en meget central udfordring for de gamle missionsforeningers arbejde på vej ind i et nyt århundrede. En fornyelse af de ydre former er nødvendig. I denne situation må vi glæde os over, at Guds Ånds kraft ikke er knyttet til bestemte arbejdsformer – heller ikke dem, som blev udviklet under vækkelserne i 1800-tallet. Åndens kraft er knyttet til Guds ord. Vor udfordring er at finde forsamlings- og arbejdsformer, som kan tjene dette ords udbredelse og forståelige forkyndelse også i vor tid. Skal vi komme godt igennem denne proces med den bibelske og evangeliske klarhed i behold, er det afgørende, at vi orienterer os ud fra den ny-

testamentlige vejledning. Nærmere bestemt må vi i forhold til alle arbejdsformer stille de prøvende spørgsmål:

- Tjener de til, at ikke-kristne møder Guds sande ord og evangelium på en måde, der ikke skaber unødige hindringer for deres forståelse og modtagelse?
- Tjener de til, at Guds folk opbygges ved gudstjenester præget af hellig guds frygt, af glæde over Jesu frelsergerning og af tro på nådemidlerne som de åndelige livskilder?
- Tjener de til at bevare Guds folk som et bibeltro og i forhold til verdsligheden "modkulturelt" folk i verden?
- Tjener de til at vise hensyn til de svages samvittigheder?

På dette grundlag kan vi med fuld frimodighed bearbejde og forny vore ydre former med henblik på evangeliets udbredelse i vor tid.

4.4 Kritisk vurdering af "Smittende Tro" og undervisningsmateriale

4.4.1 Svag forståelse af synden og Guds vrede

Bogen "Smittende Tro" gør det klart, at mennesker er syndere, ulydige oprørere, dækket af skyld og skam (s. 112). Gud er en retfærdig dommer, der dømmes i overensstemmelse med loven (s. 169). Derfor understreges det flere steder om syndere, at "uden Kristus er de fortabte" (s. 30; 115; 226). Og fortabelsen beskrives som en fremtid i helvede (s. 40; 53; 170; 176). Frelsen er følgelig en frelse fra denne fremtid, og ikke bare en frelse til liv her og nu. Men så må mennesker også bringes til at "indse, i hvor høj grad de er fortabte, før de kan blive interesserede i at blive frelst" (s. 176).

Derimod møder man kun en yderst begrænset tale om *Guds vrede*. Vi hører om Gud som "en fuldkommen dommer, der vil dømme alle retfærdigt" (s. 169). Vi får at vide, at vi har "gjort skade ved at synde mod Gud", men Jesus betaler for skaden. "Han står tilbage med regningen" (s. 171). Og vi hører om helvede som et sted borte fra Gud (s. 176). Men vi hører ikke om vreden som en aktiv affekt i Gud. I Willow Creeks trosbekendelse, Statement of Faith, formuleres det på denne måde i dansk oversættelse: "Himlen og helvede er simpelthen opfyldelsen af vor åndelige higen, som den kom til udtryk i dette liv... Hvis vi søgte efter måder at undgå ham på og søgte at leve på en måde, som er under hans dom, vil han tillade os at fortsætte i evigheden uforstyrret af hans tilstedeværelse og bud. Helvede er Guds bestemmelse for dem, som har længtes efter, at han skulle holde op med at blande sig i deres planer og lade dem være i fred. Der vil de være beskyttet mod Gud i al evighed" (afsnittet om "Human destiny" www.willowcreek.org/membership.asp). Vi får ikke helvede identificeret som en brændende vrede i Guds væsen. Det efterlader os med et ret ufarligt gudsbegreb. Han leverer timelige og evige velsignelser til dem, der tror på ham og følger hans bud. De andre må klare sig selv nu og i evigheden.

I undervisningsmaterialets lektion 5 "Guds vidnesbyrd" tales der nogenlunde klart om menneskets synd og Jesu død for syndere. Vi hører om Guds forhold til synd: "Hans helligheds lys blotlægger og støder alt det bort, der kommer til kort over for hans målestok, som er fuldkommenhed... Guds hellighed ikke bare blotlægger og støder alt urent og syndigt bort, men... Han må straffe oprørskhed, synd og ufuldkommenhed" (ledermanual s. 152). Men straffen består åbenbart kun i "adskillelse fra Gud i al evighed" (ledermanual s. 154). Bibelen beskri-

ver derimod helvede som Guds aktivt straffende nærvær, hvorfor "det er frygteligt at falde i den levende Guds hænder" (Hebr 10,31).

Der bruges i materialet en række udtryk om menneskets syndighed, men der tales aldrig med bibelsk tyngde om menneskenaturens bundløse fordærv og ondskab. Jesu stedfortrædende gerning for syndere beskrives som "betaling" og "bytte". Hvis du ødelægger naboens bil, kan han tilgive dig, men du må alligevel betale. Det svarer til, at Gud tilgiver os, men alligevel må pålægge Jesus at betale regningen (ledermanual s. 156). Den centrale, bibelske tale om et offerlam, der rammes af Guds vrede, nævnes ikke. Man får det indtryk, at Guds vrede nærmest er en slags forurettethed. I lektion 6 "Ind i Guds rige" hører vi, at mennesker tager et skridt i tro (ledermanual s. 186+194). Vi hører ikke om åndeligt døde mennesker, som opvækkes til åndeligt liv ved Guds suveræne indgreb. Det illustrerer, at syndefordærvet ikke er forstået radikalt.

I Bibelen møder vi også billedet med gæld og betaling anvendt om Jesu forsonergerning på korset (Matt 18,23ff; 20,28). Men oftere beskrives Jesus som et offerlam (1 Kor 5,7), der rammes af Guds vrede (Gal 3,13). Det mest centrale element i den bibelske forsoningsforståelse mangler i "Smittende Tro", og denne mangel er med til at give et uklart billede af Guds hellighed.

Bogens svage syn for vreden har givetvis sammenhæng med *en svag syndsforståelse*. Vi hører om fejltrin, bommerter og kommen-til-kort (s. 70f), men ikke om hjertets dybe syndefordærv som en åndelig død, der går i arv fra forældre til børn. Det er givetvis også derfor, vi ser omvendelsen og det nye liv beskrevet som en viljesbeslutning. Når blot alle ydre forhindringer er fjernet (s. 185ff), er mennesket tilsyneladende i stand til selv at beslutte sig for det nye liv (s. 202; 206).

Det er korrekt, at vi kan fjerne mange unødvendige barrierer for troen ved at forklare folk tingenes rette sammenhæng eller ved at opføre os på en måde, der nedbryder deres fordomme om kristne. Men den væsentligste barriere for troen er syndefordærvet med den nedrivede modvilje mod Gud (Rom 3,10ff). Det naturlige menneske støder sig på korsets forargelige dårskab (1 Kor 1,18ff). Denne barriere kan vi ikke gøre noget ved. Der må et under til. ST omtaler også omvendelsen som et Guds under (s. 211), men adskillige andre steder i bogen problematiserer denne forståelse.

Det er udvalgets vurdering, at WCCC' s svage forståelse af syndens alvor og dybde er en trussel mod en klar evangeliserende forkyndelse. Hvis synderen kan frelses ved en positiv beslutning for Jesus, er det fristende at fremkalde beslutningen uden en alvorlig konfrontation. Men syndens alvor må afsløres for de ikke-kristne. De må møde Guds flammende vrede forkyndt, hvis de skal glæde sig over og frelses ved ham, som gik ind under vreden i deres sted.

4.4.2 Management eller Ånd?

Et kendetegn ved WCCC er den udstrakte brug af managementterminologi og -metoder. Men det er diskutabelt på den måde at lade forretningsverdenens forhold til sine kunder beskrive den troende menigheds forhold til de ikke-troende. Ganske vist sammenlignede Jesus evangelisationen med et profant erhverv, da han sagde til en gruppe fiskere, at de nu skulle fange mennesker (Matt 4,19). Men han lagde ikke faglige erkendelser fra fiskebranchen til grund for sin undervisning om missionen og forkyndelsen. ST mener at kunne bruge Progressive Management til "at vende pyramiden på hovedet", så vi bruger hovedparten af vor energi på at betjene dem uden for menigheden: "Vi må arbejde på at blive kundeorienterede" (s. 16f).

Men der er forskel på at sælge en vare og på at evangelisere. At lede en menighed er også noget andet og mere end at lede en virksomhed. Selvfølgelig kan man som menighedsleder lære meget om den menneskelige side ved ledelse, og det kan også være forfriskende at lægge ører til managementteorier, men der må sorteres grundigt, og det er på ingen måde tilstrækkeligt med disse teorier. Af NT fremgår det klart, at menighedsledelsen primært har et åndelig aspekt. Det står for svagt i WCCC.

4.4.3 Nådemidlerne under pres

Som en konsekvens af den svage syndsforståelse i "Smittende Tro" beskriver bogen aldrig *nådemidlerne* (Guds ord, dåben og nadveren) som de ydre virkemidler, ved hjælp af hvilke Gud skaber åndeligt liv af døde. Her røber en ikke-luthersk forståelse af nådemidlerne sig. Dåben forstås som en bekendelseshandling, som et menneske går ind under, når det efter moden overvejelse har besluttet sig for at ville være kristen, og derfor praktiseres voksendåb og gendåb. Også i forståelsen af ordets nådemiddel røber sprogbrug og betoning en ikke-luthersk forståelse. Sagt tilspidset: Forkyndelsen af Guds ord betragtes nærmest som en oplysningskampagne og underlægges almindelig kommunikationsteori.

De fleste forhindringer for troen er ifølge ST af intellektuel art (s. 187-195). Vel omtales moralske forhold som binding til alkohol også, men så kan man bare "foretage en cost benefit-analyse" (s. 196). Det vil gøre det klart for den ikke-troende, at fordelene ved troen er større end ulemperne. De mennesker, der ikke har hørt evangeliet, må man give de nødvendige oplysninger. Derefter kan de selv beslutte sig for det nye liv. De teologiske mangler i ST afslører en bagvedliggende fejlagtig teologi.

I Bibelen gælder det, at menneskene er døde i overtrædelser og synder (Ef 2,1), og at det derfor er Gud, der suverænt giver dem det åndelige liv. Gud er selv til stede i sit ord, og derfor også i det synlige ord (dåb og nadver). Gennem disse midler møder han mennesket direkte og umiddelbart. I mødet med Guds ord står et menneske ansigt til ansigt med Gud selv – ikke bare med ord om Gud. I dette møde kan Gud trænge gennem menneskets sjæl og ånd og sætte sig i hjertet som dommer over dets tanker og meninger (Hebr 4,12). Derved skabes det nye, åndelige liv af døde. Et menneske genfødes af Guds levende og blivende ord (1 Pet 1,23), fordi Guds ord er fyldt med Guds kraft.

Det er vigtigt at fastholde en skelnen mellem den virkning, som Guds ord sætter i menneskers hjerter, og så den virksomhed at bringe dette ord hen til mennesker. Det sidste kræver formidlere; nemlig troende mennesker, som deler deres tro med andre. Det første, virkningen i hjertet, kræver ingen menneskelige midlere; se hertil rapportens "Principielle overvejelser 2": "Kraften i Ordet og kraften i vidnet".

4.4.4 Menneskets værk i stedet for Guds

Den bibelske nådemiddelteologi mangler i ST. Bogen taler overordentligt uklart om, hvad der sker i omvendelsens øjeblik, og hvorfra kraften til denne forvandling kommer. Vægten lægges ikke på Guds ord, men i stedet på evangelistens autentiske, tiltalende og kraftfulde personlighed som middel for den åndelige påvirkning. Jo mere barmhjertig, ægte og medfølelse han er, des bedre kan han fungere som midler mellem Gud og mennesker. Her indtager den kristne personlighed den plads, som i Bibelen tildeles nådemidlerne.

Bogens formel "kraftfylde + nærkontakt + tydelig kommunikation = maksimal påvirkning" hjælper os i nogen grad til at kommunikere tydeligt, i hvert fald til at kommunikere kortfattet. Den hjælper os i udpræget grad til at være i nærkontakt med mennesker i hverdagen.

Desuden viser den os på en stærk og medrivende måde, at Gud elsker det ikke-troende menneske og længes efter at frelse det. Denne tone lyder sjældent med samme klarhed iblandt os. Også her er der meget at tage ved lære af.

Men bogen fjerner os fra den bibelske forståelse af, hvorfra den virkende og livgivende kraft i omvendelsen udgår. I hele bogen siges intet om den iboende kraft i Guds ord. Når der tales om kraft, tales der altid om den kristne og dennes personlighed og adfærd. Det understreges eksplicit, at ikke-kristne drages til Gud og åbner deres hjerte for ham ved den kraft, der udgår fra attraktive og sympatiske kristne personligheder (se f.eks. ST s. 68 og 78f). Den virkende kraft i omvendelsen flyttes dermed implicit fra midlet (Guds ord) til midleren (evangelisten). Tilsvarende flyttes læsernes øjne og forventninger fra nådens ord til den kraftfyldte kristne. "Smittende Tro" er ikke bare "en praktisk handlingsplan", som bagsideteksten formulerer det. Den rummer en gennemtænkt teori om evangelisation, og bogens opbygning understreger denne teori. Hvis det kristne vidne skal opnå maksimal påvirkning af den ikke-troende verden, er tre elementer nødvendige: Budskabet, kontakten og kraften. Selv om budskabet er klart formuleret, og selv om dette budskab når de ikke-troende mennesker, vil vi ikke "se menneske efter menneske komme til tro", såfremt kraftfylden mangler (s. 238). Bogen placerer entydigt denne kraftfyldte i det troende menneske og forklarer os, at vi kan lære at udvikle kraftfylden på samme måde, som man tillærer sig andre "værdier, karaktertræk og færdigheder" (s. 218). Kraftfyldte eller saltkraft i WCCC bevæger sig på lovens plan: Du må sørge for at opbygge større ægthed, medfølelse og offervillighed (s. 65). Personlig andagt, menighedsarbejde, samvær med smittende kristne og almindelig selvdisciplin vil tilføre mere af denne kraft (s. 50f). Der er her tale om sjælelig konditionstræning. Hvis andre oplever dig som imponerende, som et eksempel til efterfølgelse, vil du kunne øve den indflydelse på dem, som er afgørende for de åndelige virkninger. Kraften i det menneskelige vidne er i ST forstået grundlæggende anderledes end i NT. Der er dels tale om en "tag-dig-sammen-teologi", fuldstændigt løsrevet fra ordet om nåden, og dels om adfærdspsykologi: Hvis du er mere emotionelt velfungerende, vil dit vidnesbyrd få større åndelig gennemslagskraft. Det er en alvorlig vranglære særligt i en bog, der har til hensigt at undervise om evangelisation!

Det kan nok lade sig gøre en kort periode at kæmpe med sig selv og opbygge et sjæleligt kondital, der kan imponere omgivelserne, men på længere sigt vil denne kraft-teologi berøve vidnetjenesten al frimodighed. Det er sjælesørgerisk katastrofalt.

Om Paulus hører vi: "Hans fremgangsmåde var så virkningsfuld, at nogle af hans tilhørere kom til tro" (s. 140). De første disciple havde nemlig ladet Jesu "indflydelse smitte af på sig i en sådan grad, at de var blevet personligheder med kraftfyldte" (s. 237). Derefter er det nærliggende at spørge, som ST gør: "Udvikler du en personlighed med kraftfyldte, som vil drage andre mennesker til Kristus?" (s. 240). Kristne, som "er i samklang med Helligånden", vil nemlig ofte skabe "en åndelig tørst i mennesker omkring dem" (s. 48). "Kristne må selv være gode nyheder, før de kan fortælle de gode nyheder" (s. 62). Skal det virke, må der være tale om "integritet på ethvert område i vort liv" (s. 100). Det er "nødvendigt, at du hver dag lever et gudfrygtigt liv med integritet og offervillighed. Det skal ikke kun leves i menigheden, men hjemme, på arbejdet, i skolen, på vejen og i sportsklubben" (s. 102).

Her bliver der lagt et voldsomt pres ind over den kristne. Når mennesker ikke kommer til tro, ligger den konklusion nær, at årsagen findes i vidnets manglende integritet, kraftfyldte og samklang med Helligånden. ST gør det klart, at hvis bare "vi gør vores del af missionsbefalingen, vil han gøre sin del ved at lade vores indsats lykkes" (s. 238). Når det ikke lykkes, er det derfor nærliggende at lede efter forklaringen hos os: Vi er ikke tilstrækkeligt kraftfyldte. Vi er ikke i samklang med Helligånden. ST giver ingen hjælp til at undgå denne loviske tankegang.

Alle de positive idéer til evangelisation i "Smittende Tro" leveres sammen med en falsk lære om virkekraft. Og da denne lære er medbestemmende for hele bogens opbygning, er det

meget vanskeligt at uddrage det anvendelige og lade det farlige ligge. I de tilhørende undervisningsmanualer lægges vægten på de praktiske anvisninger, men den bagvedliggende teori presser sig alligevel på igen og igen bl.a. med en henvisning til den formel, som bestemmer bogens struktur.

Manualerne udfolder ikke denne teologi, men henviser til bogen "Smittende Tro" som "hovedbogen". Der er ikke mange teologiske overvejelser eller eksempler på bibeludlægning i manualerne. Men i forbindelse med lektion 1 opfordres man til at læse "Smittende Tro" kap.1-3. Det fremhæves særligt i både ledermanual (s. 36) og deltagermanual (s. 15), at kap.3 i denne bog "giver os en bibelsk formel for, hvordan man kan påvirke sine omgivelser for Kristus: $KF + NK + TK = MP$." Det nævnes videre, at bogens kap.4-6 beskriver tre karaktertræk, som hjælper os med at opnå kraftfylde: Ægthed, barmhjertighed og offervillighed. Vurderingen af disse kapitler i bogen "Smittende Tro" gælder derfor også undervisningsmanualerne.

Selve omvendelsens øjeblik beskrives også meget uklart i "Smittende Tro": 1) som et værk af Gud, 2) som et samarbejde mellem Gud og evangelisten, 3) som et værk af den søgende selv. Men i praksis lægges vægten på 2) og 3).

1) Evangelisten er bare Guds redskab, for et menneskes frelse bevirkes egentlig af ham: "Selv om vi skal bede og forberede os, er det alligevel hans problem, hvad der skal ske derefter" (s. 39)... "Det er Guds ansvar at skaffe resultater ved at drage mennesker til sig" (s. 47). Vi må hjælpe den nyomvendte til at prise Gud "for det under, han netop har gjort i deres liv" (s. 211). Omvendelsen er altså et under, bevirket af Gud.

2) Evangelisten og Helligånden har hver sin andel i et menneskes frelse: "Hvor som helst der er saltkraft, nære relationer og en klar præsentation af sandheden, og hvor Helligånden er aktiv, sker der en smittende kristen påvirkning, som i sidste ende kan føre til endnu et fortabt menneskes frelse" (s. 57). Både et menneske med saltkraft og en aktiv Helligånd er altså nødvendig, hvis mennesker skal komme til tro. "Han er rede til at gøre sin del og venter på, at vi gør vores" (s. 231). "Han ønsker, at du skal modtage hans barmhjertighed og derefter lade den frembringe et barmhjertigt sind i dig, så du kan give den videre til andre" (s. 89). Den barmhjertige kristne bliver her set som Guds nådemiddel. Bestemte kvaliteter hos evangelisten er nødvendige, hvis han skal få "søgende mennesker til at overveje kristendommen" (s. 65). Som forsvar for disse formuleringer kunne man sige, at Paulus formaner Timotheus til at give agt på sin undervisning, for så bliver han til frelse for dem, der hører på ham (1 Tim 4,16). Men tanken i Bibelen er, at den ikke-troende må møde Guds kraftfyldte ord (f.eks. gennem Timotheus' undervisning). ST mener derimod, at "maksimal påvirkning" forudsætter en kristen med "kraftfylde". Bogens manglende beskrivelse af nådemidlerne er ikke bare udtryk for en mangel, men for en direkte forkert lære herom.

3) Omvendelse og tro sker ved, at det søgende menneske beslutter sig for Gud og overgiver sig til ham. Det beskrives som "den enkle handling i tro at tage imod" (s. 177). Man må "tage en beslutning" (s. 202). Man må "tage det livsforvandlerende skridt i tro" (s. 203). Derefter kan man sige om vedkommende: "Du har valgt at overgive dit liv til Gud" (s. 206). ST går i rette med de kristne, som ikke vil udfordre de ikke-troende "til at overgive deres liv til Guds kontrol og ændre deres livsførelse" (s. 231).

Man kan forsvare bogen med, at disse opfordringer til at tro også findes i Bibelen: "Kom, lad os gå i rette med hinanden, siger Herren" (Es 1,18). "Omvend jer og tro på evangeliet" (Mark 1,15). Men ifølge Bibelen bevirker Guds ord selv denne omskabelse (dødeopvækkelse) inde i det ikke-kristne menneske. Denne nådemiddelforståelse mangler i ST.

Principielle overvejelser 2:

Kraften i Ordet og kraften i vidnet

NT taler på to forskellige måder om *åndskraft*:

1) Paulus siger, at "ordet om korset... er Guds kraft" (1 Kor 1,18). Derfor kan Gud virke på hjerterne "med Ånd og kraft som bevis" (2,5), selv om Paulus afholder sig fra "fremragende talekunst eller visdom" (2,1). Ordet om korset virker altså her med Ånd og kraft. Når Paulus konkluderer på hele dette afsnit i 1 Kor.: "For Guds rige afhænger ikke af ord, men af kraft" (4,20), er meningen: Guds rige afhænger ikke af menneskelige visdomsord eller kraft, men af ordet om korset, for det bærer Ånd og kraft med sig som bevis. NT placerer den genfødende kraft entydigt i "Guds levende og blivende ord" (1 Pet 1,23), for dét er "levende og virksomt og skarpere end noget tveægget sværd" (Hebr 4,12).

2) Men i ApG 1,8 formaner Jesus apostlene til at blive i Jerusalem, indtil Helligånden kommer over dem, så de får kraft. De vil, siger han, blive "iført kraft fra det høje" (Luk 24,49). Derefter skal de gå ud som vidner lige til jordens ende. Hvor Ånden er, dér er kraft. Jesus siger, at de menneskelige vidner fra og med pinsedag vil blive fyldt med Ånd og kraft.

NT placerer altså Guds Ånd og kraft to steder: Dels i Guds ord, og dels i det menneskelige vidne! Men hvordan forholder disse to typer af udsagn sig til hinanden? Forskellen ligger i det, som den pågældende kraft skal bevirke: Kraften i ordet skal i første omgang bevirke åndeligt liv af døde og dernæst bevare og styrke dette nye liv. Kraften i vidnet skal bevirke, at andre mennesker møder Guds ord. Jesus siger, at Helligånden skal lære apostlene alt og minde dem om, hvad han har sagt til dem (Joh 14,26). Helligånden skal vidne om Jesus. Hensigten er, at apostlene derefter også skal vidne om ham (15,26f). Det gælder i almindelighed, og det gælder i de særligt tilspidsede situationer, hvor vidnerne fremstilles i synagoger for øvrigheder og myndigheder (Luk 12,11f). I mødet med ikke-troende mennesker vil Helligånden kunne lægge et godt vidnesbyrd i munden på de kristne. Et eksempel er Stefanus, der taler med visdom og ånd (ApG 6,10), så jøderne ikke kan modstå ham. Paulus beder om, at efeserne må styrkes med kraft, så de kan kende Kristi kærlighed (Ef 3,16ff; 1,17ff). Når Paulus formaner og belærer med visdom, så skyldes det Guds kraft, der virker i ham (Kol 1,28f). Desuden blev apostlene fyldt med frimodighed efter pinsedag, så de turde træde frem for mennesker med evangeliet (ApG 4,13+31).

Kraften er her årsag til disciplenes erindring om og forståelse af Guds ord, og desuden årsag til deres forkyndelse af dette ord med frimodighed. Men der siges intet om, at denne kraft i disciplene er årsag til den virkning, som ordet sætter i tilhørernes hjerter; nemlig åndeligt liv af døde. Helligånden udruster med kraft til tjeneste af forskellig slags (1 Kor 12,4ff), herunder også villighed til at lide (Hebr 10,32ff) og kraft til kamp mod synden (Rom 6,1ff; Gal 5,22f). Endvidere er kraften i disciplene årsag til tegn og undere (ApG 6,8). Men hverken deres tjenester, deres lidelse, deres kamp mod synden eller deres undergerninger har magt i sig til at genføde et vantro menneske.

Livets vidnesbyrd kan bekræfte ordets vidnesbyrd. Når den kristne lever af nåden og dagligt glæder sig over den, vil den få ham til at afvise de verdslige lyster og leve gudfrygtigt i denne verden (Tit 2,11f). Andre mennesker vil have lettere ved at lytte til hans vidnesbyrd, fordi han er venlig og hjælpsom. Det ikke-troende menneske kan forberedes på at møde evangeliet ved, at den kristne tjener og

lider tålmodigt, er venlig og imødekommende, afstår fra tyveri, hor, løgn osv. Manglende frimodighed eller manglende klarhed over evangeliet kan på den anden side betyde, at det vantro menneske ikke får evangeliet at høre. Den kristnes umoralske liv vil desuden modsige hans ord, så det vantro menneske slet ikke kan høre, hvad han siger. Livets vidnesbyrd er altså ikke uden betydning for mundens vidnesbyrd. Men det er ikke venlighed og hjælpsomhed, der giver vidnesbyrdet kraft til at virke i menneskers hjerter. Denne kraft findes i vidnesbyrdet selv, i nådens ord og ingen andre steder. "Troen kommer af det, der høres" (Rom 10,17), forudsat, at det, der høres, er ordet om Kristus. Gode gerninger og venlig tale kan tjene til, at vi ikke støder mennesker bort, før de møder evangeliet. Men livets vidnesbyrd er tvetydigt. De kristnes gode gerninger kan få andre til at bagtale dem som forbrydere (1 Pet 2,12). Derfor skal vi ikke forvente, at gode gerninger og venlige ord eller andet, som vi bruger til at støtte vidnesbyrdet, vil sikre de ønskede resultater. Guds lov og Guds evangelium ejer en mægtigt virkende kraft. Denne kraft må vi forlade os på og rette vore forventninger til. Det skal ikke forhindre os i at være venlige, at tjene andre mennesker, at kæmpe mod synden osv. Men vore forventninger om åndelige virkninger i menneskers liv skal vi rette ét sted hen; nemlig til Guds ord.

I Matt 5,14 siger Jesus: "I er verdens lys." Det refererer til vore gode gerninger. Nogle mennesker vil prise Gud for vore gode gerninger (5,16). Andre vil forfølge os for Jesu skyld (5,11). Men der står ikke, at mennesker kan komme til tro udelukkende ved at betragte vore gerninger.

I 1 Pet 3,1 hører vi om nogle vantro mænd, som skal vindes for troen "uden ord gennem deres hustruers livsførelse." Men der er her *ikke* tale om mænd, der aldrig har hørt Guds Ord, for Peter nævner, at de "er ulydige mod ordet". De har altså hørt det, men vil ikke tro. Nu skal hustruerne ikke forkynde for dem i tide og utide, men blot med deres gode gerninger minde mændene om Guds lov. Måske kan denne lovforkyndelse uden ord give mændene behov for evangeliet om syndernes forladelse, som de tidligere har hørt med ord.

I Matt 5,13 siger Jesus, at disciplene er "jordens salt", men han forklarer ikke, hvordan dette salt fungerer. Meningen kan ikke være, at vi skal salte jorden, så Gud kan spise den med velbehag. Der er snarere tænkt på, at vi skal modvirke forrådnelse. Salt var jo antikkens vigtigste konserveringsmiddel. Vi skal med vor forbøn, vidnesbyrd og gode gerninger sinke forrådnelsen i denne verden.

I Kol 4,6 bruger Paulus også udtrykket "salt": "Jeres tale skal altid være venlig, krydret med salt." Her står "krydret med salt" formentlig synonymt med "venlig tale". I dette tilfælde er der altså tænkt på det velsmagende: I skal ikke støde mennesker bort ved at være uvenlige, men krydre jeres tale med venlighed (jf. Kol 4,5 og Matt 10,16). Skal vantro mennesker tage anstød af det, vi siger, så bør det være selve evangeliet og ikke vor uvenlighed, der virker sådan.

Det er vigtigt at understrege, at kraften i den kristne er en *nådevirkning*; altså en virkning af syndernes forladelse i hans samvittighed. Det er nåden selv, der får ham til at formidle nåden med kraft. Hvis han dagligt lever af syndernes forladelse, vil sorgen over synden og glæden over tilgivelsen springe andre mennesker i møde, når de hører hans vidnesbyrd. Hos nogle kristne virker nåden en udrustning som evangelist, hos andre som søndagsskolelærer, som prædikant, som sjælesørger osv. Det er på samme måde det daglige samliv med Guds nåde, der hos nogle kristne virker megen forbøn, hos andre forskellige praktiske tjenester og i det hele taget kamp mod synden og Åndens frugt i hjertet; kærlighed, glæde, fred osv. (Gal 5,22). Alt det, som vi normalt kalder

"nådegaver", er egentlig "nådevirkninger". Det er altså virkninger af syndernes forladelse i et menneske, som lever i en daglig modtagelse af Guds nåde. Jo tættere han lever på syndernes forladelse, des tydeligere vil frugterne heraf mærkes på hans ord og gerninger. Det giver ham et virkekraftigt vidnesbyrd i mødet med både troende og ikke-troende mennesker. Tilsvarende gælder det, at jo mere han lader sig opløse af andet end syndernes forladelse og retter sine forventninger om indflydelse og åndelige resultater til andre emner eller virkemidler, des mindre vil Guds ord og Guds Ånd få lov til at virke gennem ham. Det forhindrer ham ikke i at få stor indflydelse og opnå imponerende resultater. De er bare ikke virket ved Guds ord og Guds Ånd.

Det forholder sig med Guds ord på samme måde som med *dåb og nadver*. Hvis man hævder, at Ordets virkning er afhængigt af det mål af kraft, som findes i forkynderen, så må man også hævde, at dåb og nadver kun virker med fuld kraftfylde, når de forvaltes af en særligt kraftfyldt person. Men sandheden er, at præsten, forkynderen og evangelisten hverken tilføjer nådemidlet eller det søgende menneske nogen åndskraft. Han sikrer blot, at der finder et møde sted mellem det søgende menneske og Guds åndskraftige nådemiddel. Den modsatte opfattelse kaldes donatisme og blev fordømt allerede i oldkirken. Men som nævnt ovenfor er der alligevel det specielle ved ordets forkyndelse (prædiken og vidnesbyrd), at her kan dommen over synden og friheden ved syndernes forladelse formidles med større eller mindre klarhed. Nogle prædikanter og evangelister er af Helligånden udrustet med en særlig gave til at lade tilhørerne møde Guds dom og Guds nåde med stor klarhed. Derfor ser vi ofte omvendelse og vækkelse i deres kølvand. Men kraften til disse virkninger findes ene og alene i Guds ord, og prædikanten eller evangelisten er kun bærer af åndskraft i den udstrækning, han er bærer af dette ord. Derfor skal vi bede Gud sende os prædikanter og evangelister, som bærer dette ord frem for os med stor klarhed.

Helligånden virker altså det nye liv i mennesker ved ordet om Guds nåde. Men det gør Helligånden, "*hvor og når han vil*", som Den augsburgske Bekendelse art. 5 siger. Derfor kan vi ikke sikre denne virkning, hverken ved at forklare evangeliet tydeligt og præcist eller (end mindre) ved at være venlige og hjælpsomme. Det betyder, at selv prædikanter og evangelister med en meget klar forkyndelse af dom og nåde kan erfare, at tilhørerne forbliver kolde og ligeglade. Profeterne i GT oplevede at forkynde Guds lov og Guds evangelium for deres jødiske landsmænd gennem adskillige år, uden at de omvendte sig. Forklaringen på de manglende omvendelser var hverken, at profeterne havde en uklar forkyndelse eller at deres liv modsagde deres ord. Men folket forhærdede sig, og Gud forhærdede folket. Det kan vi også komme til at opleve. I den situation nytter det ikke noget at flytte vore forventninger om virkekraft fra Guds nåde til "noget" i os selv. Vi må rette vore forventninger om virkekraft til nådens ord, og så må vi bede Helligånden om igen at skabe vækkelse ved dette ord.

Principielle overvejelser 3:

Vejen til kraft og helliggørelse

Martin Luthers opgør med Den katolske Kirke skyldtes i grunden ikke læren om retfærdiggørelsen, men læren om helliggørelsen; dvs. læren om kraft i kristenlivet. Før sit reformatoriske gennembrud var Luthers øjne rettet mod kraftvirkningerne i hans eget liv. Mødet med Gud i dåben og i kirkens tilsigelse af syndernes forladelse burde vel medføre kraftvirkninger i kristenlivet, tænkte han. Men disse kraftvirkninger kunne Luther ikke se i sit liv. Derfor havde dåben og kirkens tilsigelse af syndsforladelse i hans tilfælde nok ikke fået Guds accept.

Sådan tænkte den unge Luther.

I følge katolsk teologi er der identitet mellem retfærdiggørelse og helliggørelse. Retfærdiggørelsen finder nemlig sted som en fremadskridende forbedring, idet det troende menneske ved gode gerninger og ved anvendelse af kirkens sakramenter indgydes stadigt mere kraft, som medvirker til at udrydde synden, skabe kærlighed til Gud, lovsang, vidnetrang osv. Håbet om kraft i kristenlivet bliver ikke rettet udad mod Golgata og mod en frifindelsesdom i himlen, men indad mod "noget" i mennesket selv. Dette "noget" er ganske vist bevirket af Gud, mener man, men det ændrer ikke ved, at man ser indad i sig selv for at finde den afgørende kraft til forandringer. Sammenlignet med Bibelen er fokus her flyttet fra Guds nåde til nådens virkninger.

Reformationens primære opdagelse var, at Kristus ikke "bare" er vor retfærdighed, men også vor helligelse (1 Kor 1,30). Luthers øjne blev flyttet fra kraftvirkningerne i hans eget liv, til kraftvirkningen i ordet om korset. Den store opdagelse var altså, at denne fokusforskydning ikke bare gjaldt kristenlivets begyndelse, men også dets fortsættelse. Ikke bare omvendelsen, men kraften til livet som kristen, til helliggørelse, til frimodighed i tjenesten, til mission osv. får vi ved at se på den korsfæstede (1 Kor 1,18).

Guds lov har to funktioner i et kristent menneskes liv:

- 1) loven afslører hans fortsatte og uendelige selvoptagethed eller fordærv (sådan som han er i sig selv). Den gør det klart for ham, at synden endnu sidder som en magt i hans vilje og inderste sjæleliv. Derved driver loven ham hen til syndernes forladelse.
- 2) loven minder ham om det, som han inderst inde gerne vil (sådan som han er i Kristus). Derved møder loven et villigt hjerte, som er i samklang med loven.

Men loven har ikke den funktion at give kraft til det kristne liv, sejr over synden, frimodighed i tjenesten, kærlighed til Gud og mennesker, vidnetrang osv. Det opnås derfor heller ikke ved at tage sig sammen eller ved at hente inspiration fra andre, som er meget aktive. Kraften i kristenlivet opnås udelukkende ved at fæste øjnene på Guds nåde mod syndere. Til sammenligning er loven en oplysningskampagne og et dræbemiddel helt uden livgivende kraft. Paulus siger, at det eneste, der kommer ved loven, er syndserkendelse (Rom 3,20). Som modsætning hertil understreger han, at Guds nåde opdrager os til at sige nej til verdslige lyster og leve gudfrygtigt i denne verden (Tit 2,11f). Skal jeg have kraft til at afstå fra synden, elske de andre og vidne for dem, så sker det ikke ved, at jeg fokuserer på Guds kærlighed til *dem* og Guds ønske om, at jeg skal elske *dem*. Det sker derimod, når jeg fokuserer på Guds kærlighed til *mig* og på ny hører, at *mine* synder er tilgivet. Vel elsker Gud også de andre, og vel ønsker han, at jeg skal elske dem. Men kraften til at gøre det får jeg, når jeg igen og igen lader Gud tilsige mig syndernes forladelse.

Talen om Guds ord som et livgivende nådemiddel forudsætter altså, at det er ordet om Guds nåde, der tænkes på. Guds lov er ikke et nådemiddel, men et dræbemiddel. Forudsætningen for denne skelnen mellem lov og evangelium er den reformatoriske lære om de bundne viljer. Fordi mennesket er ugudeligt "kød" og fuldstændigt dødt i åndelig forstand, og fordi selv den kristne, som han er i sig selv, forbliver både "kød" og død, kan lovens formaninger til at tage sig sammen ikke bevirke åndelige forandringer. Min egen vilje magter simpelthen ikke at gøre effektivt op med synden eller frembringe lovsang og vidnetrang. Fordi "evangeliet er Guds kraft til frelse" (Rom 1,16), og fordi dette ord om Kristus bærer Kristi Ånd med sig, kan alene dette ord give åndeligt liv og kraft.

I klassisk, evangelikal (reformert) sammenhæng har man tænkt nogenlunde ligesådan om syndefordærvet, om de trælbundne viljer og om Guds alene-virken. Men på den "evangelikale" venstrefløj, der har vokset sig stærk de seneste 40 år, tænker man grundlæggende anderledes. Kraft-teologien er hér inspireret af arminianismen på 1600-tallet, helliggørelses-bølgen i anden halvdel af 1800-tallet og pinsevækkelsen i første halvdel af 1900-tallet (se rapportens kap.5).

I følge denne fløj af kristenheden har syndefaldet ganske vist bevirket, at mennesket er ude af stand til at betale for sin synd. Det har Jesus gjort ved forsoningsværket. Men menneskets vilje er ikke fuldstændigt bundet. Det vantro menneskes syndefordærv er ikke totalt. Derfor kan det tilslutte sig troen. Og det troende menneske er, som det er i sig selv, i en betydeligt mere fordelagtig og åndeligt kraftfuld situation end den, som Bibelen og reformatorerne beskriver for os. Derfor kan det troende menneske i følge den "evangelikale" venstrefløj forbedre sin egen kærlighed, sin vidnetrang, sit moralske levned osv. Det muliggøres af den kraftforståelse, i følge hvilken den troende ved omgang med Guds ord og andre kraftfulde midler eller mennesker kan øge sit eget kraftniveau. Af samme grund mangler den "evangelikale" venstrefløj den tale om Guds alene-virken, som traditionelt har karakteriseret de evangelikale. Og derfor rettes blikket og forventningerne om åndelige forandringer dels mod det vantro menneskes egen frie vilje og dels mod det kraftniveau, der er frembragt i det troende menneske.

Selv hvor den "evangelikale" venstrefløj ikke foretager et direkte opgør med den klassisk evangelikale forståelse af de bundne viljer og Guds alene-virken, er der alligevel indirekte tale om en anden evangelieforståelse. Kraft-teologien på den "evangelikale" venstrefløj repræsenterer en teologisk tilbagevenden til Rom. Håbet om kraft i kristenlivet bliver nemlig ikke rettet udad mod Golgata og frifindelsesdommen i himlen, men indad mod "noget" i mig selv. Dette "noget" kan være sejren over synden. Det kan være overnaturlige erfaringer. Eller det kan være mere almenmenneskelige evner, frembringelser og programmer. Men i alle tilfælde er det et forvrænget evangelium, når forventningerne om åndelige forandringer rettes mod "noget" i mennesket selv.

4.4.5 Evangelisation frem for alt

Mark Mittelberg skriver om evangelisation i bogen "Smittende Kirke": "I må udsende en total krigserklæring" (SK s. 108), "Vi er nødt til at erklære krig på alle fronter" (SK s. 339). Det understreges, at "vores egentlige opgave" er evangelisation (SK s. 22). "De fleste af os skal ikke bare dreje en tand eller to op for vores evangelistiske termostater. Vi må gøre noget mere epokegørende. Vi må være radikale. Vi siger tit ting som: "Vi må prioritere fremstød højt", eller "evangelisationen må være vigtig for os". Det er da rigtigt nok, men det er langt fra nok til den højnelse som vi har brug for. Prøv udtryk som "besat af evangelisation", "bide sig fast som en bulldog" eller "uudslukkelig lidenskab for evangelisation", så er du tættere på. Se for dig et målsøgende missil som er indstillet mod sit mål!" (SK s. 102). Mittelbergs bærende påstand er, at hvis menigheden ikke fokuserer monomant på evangelisation, vil den glide tilbage i ligegyldighed over for de fortabte på grund af loven om "evangelistisk entropi", som betyder, at hvis vi ikke bestandig tilføres ny kraft, mister vi den (SK s. 100). Der findes nemlig kun én ting, som er værre end en kirke uden en vision og det er "en kirke med mange visioner" (SK s. 112).

Her må lederne gå foran, hører vi, for "de værdier som gennemsyrrer en organisations kultur er de værdier som strømmer ud fra de mennesker som leder den" (SK s. 84), og "smittende

kirker vokser ud af smittende lederes flammende hjerter" (SK s. 102). Det kan man lære af store virksomheder som f.eks. amerikanske Wal-Mart. En menighedsleder må derfor sørge for til stadighed at holde "den evangelistiske værdi" oppe hos sig selv. Hemmeligheden ved Willow Creek "er at Bill Hybels til stadighed har den evangelistiske værdi i sig og på en synlig måde er et forbillede" (SK s. 101). Kristne ledere må kunne sige som Mike Silva: "Oprindeligt delte jeg Kristus af ren og skær lydighed, men nu er jeg lidenskabeligt grebet af bruset og begejstringen ved at føre andre sikkert over den store kløft" (SK s. 96). Vejen fra tung og træt lydighed til brus og begejstring er "de ældgamle åndelige discipliner – bøn, bibelstudie, ensomhed og faste. De er grundelementerne til at få Guds hjerte og udvikle den åndelige indflydelse som kan påvirke sine omgivelser" (SK s. 90). På grund af loven om "evangelistisk entropi" må der til stadighed tilføres energi i mødet med andre, som er i besiddelse af denne energi. Det sker selvfølgelig i mødet med Gud og hans ord, men du må også spejle efter nogle, som "kan give dig et brus af opmuntring". Og kan du ikke møde disse flammende mennesker selv, så kan du læse en af deres bøger "og opleve en tilsvarende effekt" (SK s. 98f). Også over for menigheden gælder det, "at den evangelistiske værdi mere end nogen anden har brug for at blive løftet op igen og igen" (SK s. 114).

Når lederne går foran med en så total krigserklæring, vil en del af menigheden stille sig på bagbenene. Nogle er måske enige med dig i "princippet generelt, men ikke i metodikken eller tjenestestilen. I det lange løb er de måske bedre tjent med at finde en anden kirke som passer dem bedre." Andre kan slet ikke lide princippet. De er selvoptagne mennesker, som du må kalde til omvendelse. "Vær tålmodig, men lad dig ikke afspore" (SK s. 121f). Atter andre er med på såvel princippet som metodikken, men på grund af loven om "evangelistisk entropi" må evangelisationens prioritet understreges igen og igen i menigheden. Der må sættes tid, penge og øvrige ressourcer ind på "vores egentlige opgave": "Et firmas vision må gentages hver 28. dag" (SK s. 113ff). Alt i menigheden (firmaet) skal samles om denne ene vision.

En af WCCC's styrker er understregningen af hverdags- og venskabsevangelisation, hvor forskellige typer af kristne kan få lov til at være sig selv og mødes med ikke-troende venner og naboer på meget forskellige måder. Men samtidig med denne positive betoning af forskellighed skelner Mittelberg mellem på den ene side "lavintensiv mission" og "lavintense møder" (SK s. 205; 217; 293) og på den anden side den totale krigserklæring, som er det egentlige mål for enhver menighed. Der er her tale om en af mange inkonsekvenser i WCCC-konceptet. Den tilladelse til forskellighed og til lavintens mission, som man finder i bøgerne fra WCCC, lader sig egentlig ikke begrunde ud fra menighedens grundlæggende princip: Hvis en kristen ikke fokuserer monomant på mission, og ikke er fuld af begejstring og saltkraft for denne vision, så skyldes det åndelig entropi. Man kunne også kalde det synd. Det gjorde Bill Hybels på den anden konference i København: "It's a sin-problem" (2,2). Mittelberg understreger, at hvis nogle ikke bryder sig om menighedens grundlæggende princip, så er de selvoptagne og må kaldes til omvendelse. Hvis nogle er enige i princippet, men reserverer sig over for metoderne, så må de hellere finde en anden kirke.

Denne tænkning strider i betydelig grad mod NT's tale om forskellige nådegaver og kaldsopgaver i menigheden. Vi er alle vidner om frelsen (2 Kor 5,11), men vi er ikke alle udrustede som evangelister (Ef 4,11). Nogle skal tage sig af undervisning, hyrdeomsorg, sang og musik, børne- og ungdomsarbejde, økonomi eller andre praktiske funktioner i menigheden. Alle disse er uundværlige lemmer, der tjener til at opbygge legemet. Denne helhed er den store menighedsvision i NT. Evangelisation er en del af denne vision.

"Smittende Tro" understreger, at kristne godt kan give råd til andre angående deres livsførelse, men synd og frelse er "de dybereliggende spørgsmål". Hvis "budskabet om Kristi kors bliver udvandet eller skjult, er slaget allerede tabt" (s. 231). "Intet jordisk forehavende er så vigtigt som det at bringe fortabte mennesker til Kristi kors" (s. 235). Hybels og Mittelbergs intention er altså, at ordet om korset må stå centralt i forkyndelse og evangelisation, fordi

menneskers evige skæbne afgøres af forholdet til Jesu kors og syndernes forladelse. Det synes i hvert fald i udgangspunktet at være udtryk for en ret klassisk kristendomsforståelse.

Mark Mittelberg understreger i "Smittende Kirke" på samme måde den dobbelte udgang på livet som motivationsfaktor i evangelisationen: "...erkendelsen af de ufattelige velsignelser ved Himlen og det ubeskrivelige tab ved helvede... Helvede er virkeligt, og virkelige mennesker vil tilbringe evigheden der. Vi kan ikke tillade os at være upåvirkede af denne kendsgerning" (SK s. 95). "Vi lever i en kultur... hvor vi fristes til at nedtone det som vi siger om bibelske emner som synd, dom og helvede" (SK s. 312). Mittelberg spørger, om denne konfrontationsstil er særligt søgervenlig, og han svarer selv: "Mange har den fejlagtige holdning at man er søgervenlig hvis man udvander sandheden så tilhørerne ikke bliver forargede. Men det betyder det slet ikke. Det betyder at vi lærer at tale til dem vi prøver at nå i et så klart og effektivt sprog, at når vi har talt med dem, så ved de at de er blevet forargede... Det mest "søger-uenlige" vi kan gøre, er at unddrage folk nogen del af det livgivende ord om evangeliet... Vi har til opgave at behage Gud og Gud alene, ved udelukkende at prædike det rene evangelium – uanset om mennesker kan lide det eller ej" (SK s. 316f).

Så langt, så godt. Men det er vanskeligt at sammenholde dette frimodige vidnesbyrd med Mittelberg egen beskrivelse af praksis: "Fra starten af har det været indlysende i vores kvarter at vi ikke kunne kalde vores fremstød "gør dig parat, så du kan komme til himlen når du dør". "Dør?", tænkte folk så. "Når jeg nærmer mig det tidspunkt, har de måske fundet medicin imod det!" I stedet har vi ikke talt så meget om evigheden, men mere om dette liv" (SK s. 55). G.A. Pritchard bekræfter, at den evangeliserende forkyndelse i WCCC stort set handler om dette liv (Pritchard s. 145). Den store vægt på søgervenlighed og relevans vil i hvert fald let trække i denne retning.

4.4.6 Kirke uden korset

I "Smittende Tro" er der betydelige forventninger til effekten af en evangelisation, der bare bliver gennemført på den rette måde og tilstrækkeligt engageret. Det vil føre til "maksimal påvirkning". "Hvis én smittende kristen kan blive brugt så effektivt af Gud, hvad vil der så ske, når en hel menighed bliver smittende? Når dette indtræffer, vil vi se en eksplosiv åndelig påvirkning af hele samfundet" (s. 220). Vi vil erfare, at "en helt ny tid med aktivitet og livsforvandling vil eksplodere" (s. 226), og "vi vil se menneske efter menneske komme til tro, blive smittende kristne og tilslutte sig stadigt mere smittende menigheder" (s. 238). I øvrigt er "belønningerne store og omkostningerne relativt små" (s. 43).

Men det er ikke, hvad Guds ord siger. Vel skal evangeliet om riget prædikkes for alle folkeslag inden genkomsten (Matt 24,14), og vel opstår der vækkelse snart her, snart der (ApG 2ff), men vi kan ikke sikre kirken en glørværdig fremtid ved målrettet og engageret indsats. Som Gud altid bevarede "en rest" i Israels folk mod frafald, sådan vil han også i dag udvælge og bevare "en rest" i såvel Israel som alle andre folk (Rom 11,4f). Men opvækkelse og tro er noget, Gud alene virker ved nådemidlerne. Jesus siger, at hans disciple kommer til at bære samme kors som ham selv: "Har de forfulgt mig, vil de også forfølge jer; har de holdt fast ved mit ord, vil de også holde fast ved jeres" (Joh 15,20; jf. Matt 10, 24-26; 16,24f; Joh 16,2). Som det var på Jesu tid, vil det være indtil hans genkomst: "Vid er den port, og bred er den vej, der fører til fortabelsen, og der er mange, der går ind ad den. Hvor snæver er ikke den port, og hvor trang er ikke den vej, der fører til livet, og der er få, som finder den" (Matt 7,13f). Hvis Gud ikke satte grænse for menigheden trængsler, "blev intet menneske frelst" (Matt 24,22). Jesus kan endda overveje, om troen overhovedet vil findes på jorden, når han kommer igen (Luk 18,8). En kirke kan nemlig godt være åndeligt sund og alligevel opleve numerisk tilbagegang.

Martin Luther skriver i sin bog "Om koncilierne og kirken" fra 1539: Menigheden vil altid "i det ydre være fattig, foragtet, syg og svag" (Luthers Skrifter i Udvalg bd.2 s. 405).

Han opregner samme sted syv kendetegn på den sande kirke:

- 1) Ordets forkyndelse
- 2) Dåben
- 3) Nadveren
- 4) Nøglemagten til at binde og løse syndere
- 5) Embedet, der offentligt forvalter de fire første kendetegn
- 6) Bøn og lovprisning
- 7) Korset; dvs. modstand og lidelse for troens skyld (s. 392ff).

Det sidstnævnte kendetegn er væsentlig at få med, så menigheden ikke stikkes blå i øjnene og giver sig til at forvente noget, som Jesus aldrig har lovet. Men dette kors som kirkekendetegn mangler i "Smittende Tro". Den stiller os vækst og fremgang i udsigt, hvis bare vi følger dens anbefalinger. Derfor vil læserne blive anfægtede, når det ikke går som lovet. Eller de vil blive imponerede af sig selv, hvis der faktisk bliver tale om vækst.

I "Om koncilierne og kirken" nævner Luther derefter yderligere en række kirkekendetegn, som dog ikke er lige så tydelige som de første. Det drejer sig om kærlighedsgerninger og i det hele taget opfyldelse af Guds konkrete bud (s. 407). Disse sidste kendetegn har altså at gøre med et menneskes helliggørelse. Men lovopfyldelsen kan efterabes af et moralsk menneske, selv om vedkommende ikke er blevet retfærdiggjort ved troen på Jesus. Desuden vil man altid kunne påvise synder hos Guds børn. Det er derfor, Martin Luther kalder helliggørelsen for et mindre sikkert kirkekendetegn.

Reformert og især arminiansk teologi (se kapitel 5.3) har altid lagt vægten på helliggørelsen og beskrevet den som noget, det tilstrækkeligt engagerede og fokuserede menneske selv kan frembringe. Denne teologi er udtryk for en grundskade, som fjerner den troende fra nåden ved at knytte ham til selvforbedringen. Her er der betydelige problemer i ST.

4.5 Kritisk vurdering af Bill Hybels' taler på konferencerne

Ved begge WCCC-konferencer i København var Bill Hybels hovedtaler. Øvrige talere var ved den første konference Nancy Beach og Mark Mittelberg og ved den anden konference Nancy Ortberg. Det var imidlertid Bill Hybels, der uden sammenligning fyldte mest i programmet, og hvis timer mange konferencedeltagere har betegnet som dem, der gjorde størst indtryk. På den baggrund vil den følgende vurdering af konferencerne samle sig om hans timer, der i overensstemmelse med konferencernes hovedtemaer alle handlede om, hvorledes man kan opbygge gode, stærke og søgervenlige kirker.

Et fuldt dækkende indtryk af talernes indhold ville fordr et referat af hver enkelt tale. Vi har vurderet, at dette ville blive alt for omfangsrigt. Med hensyn til den positive inspiration, som blev formidlet i talerne, er den allerede omtalt i kapitel 4.3. I dette afsnit vil talerne få en kritisk belysning og blive perspektiverede ved, at der bliver trukket linjer til den måde, Bill Hybels' tanker udfoldes på i Willow Creek-menigheden.

4.5.1 Svag bibelsk forankring

Bill Hybels er en enestående dygtig kommunikator. Hans taler er bygget op omkring nogle få og enkle pointer, der illustreres rigt og omfattende af historier, der ofte handler om hans personlige erfaringer. Han fortæller levende og medrivende og som regel med stor humor.

Historierne taler stærkt til følelserne og skaber en umiddelbar åbenhed over for de afgørende pointer. Når en pointe er slået fast, følger Hybels den jævnlige op med en appel til forsamlingen om at give den et positivt bifald i form af et "ja", et "amen" eller lignende.

Bibelens ord og tekster spiller en meget tilbagetrukket rolle i Hybels taler. Ved den anden konference gik der eksempelvis knapt halvanden time, før Hybels første gang henviste til en bibelsk tekst. Når bibelske tekster inddrages, sker det sjældent i form af en egentlig læsning af Bibelens egne ord, men typisk som en mere eller mindre fri reference til eller gengivelse af en tekst og dens pointer. Til tider er gengivelsen så fri, at den reelt forvansker tekstens mening. Eksempelvis gengives Jesu løfte om, at dødsrigets porte aldrig skal få magt over hans kirke, som et ønske, kirken bør stræbe efter at leve op til og virkeliggøre: "Ønsker Gud, at hans kirke skal have fremgang? Ja, han gør! Dette er sandheden gennem hele kirkens historie. Gud har ønsket, at hver eneste af hans kirker skal have fremgang. Det gør han, han længes efter det. Husker I det berømte afsnit, hvor Jesus sagde: "Jeg ønsker, at min kirke skal være så stærk, at dødsrigets porte aldrig skal få magt over den" (2,4).

Når Hybels standser for en bibelsk tekst i længere tid, handler den som regel om nogle personer, hvis karakter eller handlemåde ifølge Hybels bør tjene som eksempler til efterfølgelse (fx Mattæus: 2,4; tre gange Josef: 2,5).

Hybels taler er således ikke bygget op over de bærende tanker i læremæssige afsnit i Bibelen, men over en række tanker og principper, der ifølge ham selv kan danne grundlag for og lede frem til et stærkt og fremgangsrigt menighedsliv. De bibelske tekster kommer således i ringe grad til at vejlede og bestemme tænkningen. Teksterne får en sekundær rolle. De kommer ind "i anden omgang" og tjener primært som et lager, hvorfra Bill Hybels henter illustrationer og formuleringer, der kan understøtte de tanker og principper, han selv har fremført.

Denne måde at bruge bibelteksterne på svarer ifølge G.A. Pritchard til den måde, som Bill Hybels anvender i Willow Creek. Her gengiver han i parafaserende form indholdet i enkelte vers eller afsnit fra Skriften for at understøtte de pointer, han forinden har fremført og argumenteret for. Hybels forklarer selv, at dette er en gennemtænkt strategi. Han sigter på først at opnå enighed med sine tilhørere om en given pointe. Derefter inddrager han Skriften for at vise, at den siger det samme (Pritchard s. 147). Det er åbenbart, at denne måde at anvende Bibelen på rummer en stor fare for, at Hybels uforvarende kan blive bestemt af sine egne menneskelige tanker frem for af Guds ord.

Ny Testamente rummer mange centrale læremæssige afsnit om kristent menighedsliv og åndskraftigt missionsarbejde ikke mindst i Romerbrevet (1-3; 8; 10; 12; 14-15), Korintherbrevene (1 Kor 1-4; 9-14; 2 Kor 2-7; 10-12), Galaterbrevet (4-5) og Efeserbrevet (1-6). Her formidles der en dybtpløjende åndelig vejledning, som ofte går helt på tværs af den naturlige menneskelige tankegang om vejen til en stærk og fremgangsrig menighed. Her understreges det, at midlet til Guds riges udbredelse er Guds ord i lov og evangelium. Frelseskraften er knyttet til ordet om korset. Dette ord bæres frem af en menighed, som for verden fremtræder ringe og svag, men som i Kristus er evigt rig, hellig og herlig. Kilden til åndskraft i menighedsliv og missionsarbejde er et stadigt fornyet syn for frelsens rigdom i Kristus. En rig og stærk menighed er en menighed, hvis tro er forankret i Kristus.

I sine mange taler om et stærkt og missionerende menighedsliv udfolder Bill Hybels imidlertid aldrig de centrale tanker i disse læremæssige tekster.

Inden for bibelfortolkningen er det et centralt princip, at vi må lade vor teologi vejlede og forme af de læremæssige afsnit i Skriften. Først på dette grundlag kan vi se og vurdere, hvad der i de historiske afsnit kan tjene som forbillede for os. I kort form lyder princippet, at de præskriptive afsnit må vejlede vor læsning af de deskriptive.

Et andet centralt fortolkningsprincip er, at de bibelske tekster altid må læses og fortolkes i lys af og ikke løsrevet fra deres sammenhæng. Kun derved kan vi være trygge ved, at vi virkelig føres ind i Bibelens tanker og ikke lægger vore egne tanker ned over teksten. Jo klarere, vi bryder med disse to principper, jo større bliver faren for, at vi lader os lede og bestemme af vore egne mennesketanker frem for af Guds ord.

I Bill Hybels' taler vises der i praksis ringe respekt for disse fortolkningsprincipper. Man må derfor være meget opmærksom på faren for et skred i retning af en rent menneskelig og kødelig tænkning. Faren bliver ikke mindre af, at Hybels er meget fascineret og inspireret af moderne ideer om effektiv og hensigtsmæssig virksomhedsledelse og markedsføring. Han synes at være overbevist om, at de principper for ledelse og markedsføring, som kan give fremgang og vækst i en almindelig verdslig virksomhed, i almindelighed kan overføres på og give tilsvarende gode resultater i en kristen menighed.

Ved den første konference i København opfordrede han således tilhørerne til at se sig om efter nogle ledere, der var "over dem" i lederkompetence, hvad enten de var kristne eller verdslige. Dem burde man ifølge Hybels se på og efterligne. Han anbefalede at opsøge kurser med verdslig lederskabsundervisning og overføre principperne herfra på det kristne menighedsliv. I samme grad den kristne leder på denne måde "højner" sit lederniveau, vil ifølge Hybels stadigt flere følge ham. At forsømme at forbedre sin lederkompetence gennem kurser, læsning o. lign. er ifølge Hybels ensbetydende med, at man ikke tager sit kristne lederhverv alvorligt: "Har du ikke læst fem bøger om "teambuilding" - så skam dig!" (1,10).

Den tillid til og vægtlægning på verdslig ledelses- og markedsføringstænkning, som her kommer til udtryk, er ifølge Pritchard karakteristisk for Willow Creek-menigheden. Han påviser, at menigheds- og missionsarbejdet i Willow Creek fra en tidlig fase i betydelig grad har været tilrettelagt efter principper hentet fra verdslige bøger om virksomhedsledelse og markedsføring, og at Bill Hybels siden sin tiltræden som leder har pålagt sine medarbejdere at læse bøger med dette indhold. Prægningen fra verdslig ledelses- og markedsføringstænkning er ifølge Pritchard særligt tydelig på følgende områder: en stærk vægtlægning på effektivitet og produktivitet; en opprioritering af klare kommandoveje og stærk lederautoritet; en orientering ud fra målbare resultater ikke mindst i antallet af kirkemedlemmer; en regelmæssig definerings af præcise visioner og mål for menighedsarbejdet og en formulering af bestemte strategier og midler til at nå målene; en bestræbelse på at identificere og imødekomme søgende menneskers følte ønsker og behov; en opvurdering i menighedsarbejdet af det, som fremtræder stærkt og vellykket, og en nedvurdering af det menneskeligt set svage og uanseelige; en bevidst tilrettelæggelse af kirkens ydre form og fremtræden, så den virker tiltalende, succesfuld og attraktiv på søgende; en vægtlægning i forkyndelsen på de problemer og behov, som virker umiddelbart relevante på søgende; en betoning af, at livet som kristen giver glæde og tilfredsstillelse; en gennemreflekteret bestræbelse på gennem musik, sang, humor og en kærlig attitude at påvirke de søgende gudstjenestedeltageres følelser, så de bliver positive og åbne (Pritchard s. 42; 59-66; 96-97; 130-136; 208; 240-257).

Der kan ikke være tvivl om, at visse principper og indsigter fra verdslig virksomhedstænkning kan overføres på og udfoldes i den kristne menighed uden at svække dens åndelige liv. Men der må sorteres grundigt for ikke at glide ind i en kødelig tænkning og praksis. Forudsætningen for en sådan sortering er en stærk forankring i Skriften og evangeliet og en teologi formet heraf.

Pritchard vurderer, at Bill Hybels har sorteret alt for lidt, og at hans tænkning om et stærkt menighedsliv og missionsarbejde i betydelig grad er præget af en rent menneskelig og pragmatisk tilgang. Dette er ifølge Pritchard den uundgåelige konsekvens af en ukritisk anvendelse af verdslig ledelses- og markedsføringsteori. "Jeg vil gerne understrege igen, at

jeg tror, at lederne i Willow Creek ønsker at ære Gud. Men i deres strategi for kirken er der indbygget en stærk fokusering på succes og dermed på tal. Willow Creek og andre kirker, der befinder sig midt i den amerikanske dyrkelse af succes, må være opmærksomme på, at markedsføringens terminologi og strategier let kan forme tænkningen og ødelægge selv de bedste intentioner. En kirke kan være fuldstændig tom for åndeligt liv og alligevel vokse i størrelse og indflydelse" (Pritchard s. 245-246).

4.5.2 Ringe plads til kritisk vurdering

Som nævnt ovenfor er der centrale dele af Hybels' undervisning, der må betegnes som sandt bibelske og positivt udfordrende. Det drejer sig ikke mindst om hans betoning af de ufrelstes nød, Guds frelsesvilje og kaldet til at give sig hen i missionens tjeneste, mens tid er (fx 1,2; 2,2). Her har Hybels' undervisning sit hjerte og centrum og sin største positive værdi.

Betydeligt mere problematisk bliver det, når Hybels anbefaler konkrete strategier og metoder, der ifølge hans vurdering vil føre til et stærkt og godt menighedsliv og missionsarbejde. Her møder man meget, som savner klart bibelsk grundlag, og som må underkastes en grundig prøvelse ud fra Guds Ord. Der er ingen tvivl om, at Bill Hybels principielt vil tilslutte sig og anbefale, at hans tanker prøves på Bibelen. Men i hans taler møder man ingen positive opmuntringer hertil. Tværtimod formidler han sine budskaber på en måde, der kan virke undergravende og svækkende på tilhørernes frimodighed til at forholde sig kritisk vurderende til det, han siger.

Hybels taler med lidenskab og glød om de ikke-kristnes fortabte tilstand og om nødvendigheden af ikke at tøve længere, ikke at "spille sikkert", ikke holde fast ved det gamle og trykke, men med vovemod kaste sig ud i en radikal forandring af kirkens arbejdsmåde – i overensstemmelse med de af ham anbefalede prioriteringer, strategier og metoder (fx 2,2; 2,5). På denne måde sker der nærmest uundgåeligt en identifikation mellem at tage missionsudfordringen alvorligt og at tilegne sig Hybels' principper, metoder og strategier.

Hybels lægger selv vægt på, at hver kirke må finde sin egen måde at drive mission på (fx 1,1; 2,4). Men samtidig betoner han, at de centrale principper i hans undervisning har almen gyldighed og tjener missionens sag. Han mere end antyder, at skepsis eller modvilje over for disse principper må betragtes som et udtryk for manglende missionssyn eller villighed til at lyde Gud.

Således betoner han i en af sine taler stærkt nødvendigheden af at gøre menighedens hovedgudstjeneste søgervenlig, så den retter sig mod og gør et godt og positivt indtryk på ikke-kristne. Efter at have gennemgået sine egne principper for udformningen af en god og kvalificeret sørgudstjeneste runder Hybels talen af på følgende måde: "Venner, hvis I vil gøre dette, vil I forvandle jeres land! Og det er derfor, vi er samlet her. Og det er det, Gud ønsker skal ske. Ikke sandt? Det er sandt! Når jeg siger: "Ikke sandt?", så svarer I: "Det er sandt!" Okay: "Ikke sandt?" (2,2).

Med formuleringer som disse formidler Hybels et indtryk af, at de, som stiller sig tøvende og tvivlende over for hans principper for en sørgudstjeneste, enten ikke har forstået eller ikke er villige til at bøje sig for Guds vilje. I en anden tale understreger Hybels vigtigheden af at vise vovemod i det kristne arbejde. De, som af bekymring for konsekvenserne holder fast ved gamle former og viger tilbage for radikale nye initiativer som f.eks. sørgudstjenester, betegnes som "kolde og frygtsomme sjæle" (2,5).

Hybels' holdning til og vurdering af dem, som møder hans program med skepsis, kommer også til udtryk i hans eksplicitte tilkendegivelse af, at han ikke vil lade sig anfægte eller stoppe af skepsis eller foruroligelse hos tilhørerne. Efter at have betonet vigtigheden af, at

sørgergudstjenestens ydre form har en høj æstetisk kvalitet, fremdrager han den menighed, han selv voksede op i, som et eksempel på en forfejlet strategi. Han beskriver nedladende og karikerende, hvordan den var villig til at gøre brug af folk, som ifølge almindelige kvalitetskriterier, ikke var gode til at synge, til at spille på instrumenter eller til at tale. Alle dem, som ingen andre ville bruge, dem ville denne kristne menighed bruge. Han påpeger, at en sådan strategi er en hindring for effektiv mission, og afrunder sin agitation for en menighedsform præget af kvalitet på følgende måde: "Jeg ved, at nogle bliver oprørt over det, jeg siger her. Jeg er ligeglad! På det her punkt er jeg ligeglad... Om netop dette emne er der meget, som bør siges, uanset om det opleves behageligt eller ej" (2,2).

Hybels' stærke tro på sine egne strategier, prioriteringer og metoder og hans frimodighed til at lægge tryk på andres samvittighed for at antage dem synes at hænge nært sammen med hans overbevisning om og erfaring af, at hans egen tilgang virker. Den fremmer et godt og fremgangsrigt menighedsliv. Han henviser til stadighed til dette sidste: hans tilgang har vist sig effektiv og har skabt gode ydre resultater ikke mindst i form af ydre kirkevækst. Derfor tjener den helt åbenbart missionens sag. Tilslutning eller afvisning bliver dermed nok så klart et udtryk for ens holdning til missionen (fx 1,2; 1,8; 2,4; 2,5; 2,6).

Hybels' sikkerhed med hensyn til at være på rette vej synes også at bero på hans ofte gentagne overbevisning om, at hans handlemåde i mange konkrete situationer og ikke mindst med hensyn til tilrettelæggelse af den rette kirkelige form og strategi er direkte inspireret af Guds Ånd: "Jeg var den præst, der havde grundlagt menigheden. Men vi spurgte ikke: "Hvad ønsker Bill?" Vi satte os i en rundkreds og sagde: Hvordan ønsker Helligånden, at vor kirke skal være? Og så prøvede vi virkelig på at trænge ind i, hvad Helligånden havde af ønsker for os: Hvad slags musik? Hvilken form for forkyndelse? Og vi blev ved at spørge: Du, Helligånd, du ved bedst, du bestemmer! Og selv søgte vi bare at finde ud af, hvad Helligånden ville. Og langs ad vejen har Helligånden overrasket os og har startet tjenester, der har fungeret på virkelig spændende måder" (2,1).

På denne baggrund bliver det ikke svært at forstå, at Hybels med stor selvsikkerhed kan affeje dem, der stiller sig tøvende og skeptiske over for hans tænkning. At hans holdning og handlemåde er forståelig, gør den imidlertid ikke mindre problematisk.

Overordnet set tjener Hybels' selvsikre formidling af og pragmatiske argumentation for sine tanker til at fremme og forstærke en række problematiske tendenser: den understøtter en tidstypisk orientering ud fra og opprioritering af det, som giver målbare resultater, på bekostning af en samvittighedsfuld undersøgelse af og troskab mod det, som er bibelsk sandt; den fremmer en kritisk og overlegen holdning til kristne, der af den ene eller anden grund er skeptiske over for visse nye strategier; den fremmer en polarisering mellem tilhængere af en pragmatisk strategisk tænkning og skeptikere; sidst men ikke mindst svækker den frimodigheden til kritisk at efterprøve Hybels' tænkning på Bibelen.

En kritisk vurderende holdning til Hybels' lære ud fra Bibelen står imidlertid ikke i modsætning til et varmt missionssind og et oprigtigt ønske om at forny og styrke det evangeliserende arbejde! Tværtimod er en stadig bibelsk efterprøvelse af det, vi møder, en forudsætning for, at vi kan bevares i en evangelisk tro og dermed forblive åndeligt friske og brugbare for Gud i hans riges arbejde.

Kirkehistorien rummer mange eksempler på bevægelser, som har lagt stærk vægt på mission og har oplevet stor numerisk fremgang for en tid, men som derefter er gået åndeligt i opløsning, fordi de ikke har været bibelsk og evangelisk forankrede. Det eneste værn mod en sådan udvikling er en samvittighedsfuld efterprøvelse på Guds ord af det, vi møder.

4.5.3 Sørgergudstjeneste på menighedens bekostning

Bill Hybels understreger i sine taler, at vi som kristne må tænke kreativt m.h.t. at bygge bro til ikke-kristne og skabe platforme, hvor de kan møde et kristent vidnesbyrd (1,1; 1,2; 2,1; 2,2; 2,4; 2,5; 2,6). Selve denne pointe er bibelsk sund og vigtig at få løftet frem. Mission er i al sin enkelthed, at Guds ord og kald til omvendelse når ikke-kristne mennesker på en klar og forståelig måde. For den kristne menighed må det være en stadig udfordring at udvikle og etablere platforme, hvor dette kan ske! Her ligger en central udfordring for missionsforeningerne i dag.

Hos Bill Hybels samles opmærksomheden imidlertid hovedsagelig om én bestemt platform: sørgergudstjenesten. I sine taler lægger han stor vægt på nødvendigheden af at indrette den kristne menigheds hovedgudstjeneste med henblik på ikke-kristne, så den primært tager hensyn til deres forudsætninger, tankegange og behov (1,1; 2,1; 2,2; 2,4; 2,5; 2,6). "I 30 år har jeg både i Willow og blandt kirkeledere verden over forsøgt at få folk til at gennemtænke gudstjenesten ud fra spørgsmålet om, hvordan en søger ville reagere på den" (2,2).

Hybels understreger, at målet må være, at ikke-troende mennesker får så positiv en oplevelse ved at være til gudstjenesten, at de får lyst til at komme igen (2,2). Umiddelbart lyder denne tankegang både sympatisk og naturlig. Vi er som kristne ikke til for os selv, men er kaldede til at sætte os selv til side for andre. På den baggrund kan det virke oplagt at tilrettelægge menighedens hovedgudstjeneste med henblik på ikke-kristne. Men det er nødvendigt at stoppe op og overveje konsekvenserne. Ifølge Bill Hybels bør en gudstjeneste, der retter sig mod ikke-kristne, så vidt muligt renses for elementer, der virker fremmedartede, underlige og uforståelige på ikke-kristne (2,2).

Hybels fremdrager sin ungdoms menighed som eksempel på, hvad man ikke skal gøre. Han fortæller om sin oplevelse, da han første gang inviterede en ikke-kristen med i kirken. "Dette er første gang i mit liv, at jeg har set på en gudstjeneste med en skeptikers briller" (2,2). I den situation erkender Hybels, at gudstjenesten er fuld af elementer, som må virke højst underlige og sære på en ikke-kristen: gamle salmer, fremsigelse af den apostolske trosbekendelse, lange kedelige bønner, en gammel prædikant med en stor Bibel, en prædiken over Amos og en tekstudlægning, der stærkt betoner Guds vrede over synden. Bill Hybels beskriver, hvordan det var en lidelse for ham at komme igennem gudstjenesten ved tanken om vennens oplevelse af den. Da Hybels efterfølgende talte med ham om gudstjenesten, gav vennen udtryk for dyb undren over, at så normal en fyr som Bill Hybels var med til noget så unormalt: "Det var præcis, hvad han sagde: "Hvorfor går en normal fyr som dig til noget så unormalt? Fortæl mig det, og så er jeg tilfreds." Hvilket spørgsmål!" (2,2).

Ifølge Bill Hybels må den rette reaktion på dette spørgsmål være at reformere den kristne gudstjeneste, så den ikke virker så underlig, uforståelig og unormal på ikke-kristne, men derimod sympatisk, naturlig, behagelig og indbydende: "Jeg mener bare, at mange af os ikke har taget os tid til at gennemtænke, hvor indbydende vore gudstjenester egentlig er" (2,2).

Bill Hybels' anbefaling af at se på den kristne hovedgudstjeneste med en ikke-kristens øjne og rense den for elementer, der opleves unormale af ikke-kristne, kan i første omgang virke tilforladelig. Ved nærmere eftersyn og i nytestamentlig belysning bliver det imidlertid klart, at Bill Hybels' tankegang og anbefalinger repræsenterer en alvorlig trussel mod den kristne menigheds åndelige liv og vækst og dermed også mod dens evangeliserende vidnesbyrd over for verden.

Det svage led i sørgergudstjeneste-strategien er den manglende opmærksomhed på de troendes behov for åndelig næring og opbyggelse. I Willow Creek søger man at tilgodese dette behov ved gudstjenester midt i ugen. Men man fastholder, at sørgergudstjenesten

søndag formiddag er menighedens hovedgudstjeneste. Denne opprioritering af sørgergudstjenesten må ses som en hovedårsag til, at kun en tredjedel af dem, som kommer om søndagen, også slutter op om gudstjenesten midt i ugen. Konsekvensen bliver ifølge Pritchard, at en meget stor del af menigheden fastholdes i åndelig umodenhed og overfladiskhed, fordi de aldrig får fast føde i form af solid bibelsk forkyndelse og undervisning. Med en tidligere Willow Creek-medarbejders ord: "Willow Creek er halvanden kilometer bred og halvanden tomme dyb" (Pritchard s.268; se endv. s. 269, 275-278).

Principielle overvejelser 4:

Menighedens gudstjeneste

I NT har menighedens hovedgudstjeneste som hovedformål at samle Guds børn om nådens midler: ordet og sakramenterne, herigennem forny og opbygge dem i en frimodig tro på Kristus og herved udruste dem til at leve med ham og vidne om ham i hverdagen (1 Kor 14,12 og 26; Ef 4,11-16; Kol 3,16-17).

Gudstjenesten er således først og sidst for de kristne. Det betyder ikke, at den er lukket for ikke-kristne. Tværtimod formaner de troende til at tage godt imod alle, som kommer – uden personsanseelse (1 Kor 14,24; Jak 2,2-4). Men det er bemærkelsesværdigt, at vi i Ny Testamente ikke møder ét eneste eksempel på egentlig evangeliserende forkyndelse ved menighedens sammenkomster. Her synes der tværtimod at blive talt målrettet til de troende med henblik på at opbygge dem i troen på Jesus, så de udrustes til at leve som kristne i deres hverdag.

Ny Testamente lægger således op til at tænke om evangelisationen som det, der sker, ikke når menigheden samles, men når den spredes! Evangelisationen foregår 7 dage om ugen 24 timer i døgnet overalt, hvor de kristne færdes som lys og salt i verden. Åndeligt kraftfuld bliver denne evangelisation imidlertid kun, hvis de troende næres og opbygges i en fri og myndig tro på Jesus - når de samles! Gudstjenesten er således de troendes åndelige kraft- og fornyelsescenter.

At menighedens gudstjeneste i NT hovedsagelig retter sig til de troende, fremgår blandt andet af, hvad der finder sted ved gudstjenesten. Her oplæses og udlægges både det Gamle Testaments skrifter og apostlenes skrifter (Ef 3,4; Kol 4,16; 1 Thess 5,27; 1 Tim 5,17; 2 Pet 3,16). Det er til tider ganske krævende og indforstået stof selv for kristne. Men alle teksterne er blevet læst og udlagt til fornyelse, opbyggelse og myndiggørelse i troen - for de kristne!

Ved menighedens sammenkomster har man endvidere sunget salmer og sange med et opbyggeligt og åndeligt vejledende indhold (Ef 5,19; Kol 3,16). Man har bedt sammen, bekendt troen, holdt nadver, formanet hinanden, bedømt profeti, bekendt synder for hinanden og øvet kirketugt (Matt 18,15-17; 1 Kor 5,1-5; 11,4-5; 11,17-34; 14,29; 1 Tim 6,12; Jak 5,16). Først og sidst har man været samlet om evangeliets rige og dybe indhold, som er en skjult og helt uforståelig skat for de ikke-kristne (Kol 1,25-2,3; 1 Kor 2,6-16; 2 Kor 3,14-17; 4,3-7).

Samlet set må man sige, at der ikke er meget, som har kunnet virke mere fremmedartet, underligt, uforståeligt og "unormalt" for hedninger på apostlenes tid end den kristne gudstjeneste! For her var de kristne samlet om og blev fornyet i troen på et uudgrundeligt frelsesmysterium og en skjult åndelig herlighed – i Kristus. Dette udelukkede ikke, at den ikke-kristne kunne blive tiltalt og vakt af Gud ved en sådan gudstjeneste. Tværtimod, forudsætter Paulus, at netop det kunne ske, og tilskynder til, at man bruger et almindeligt og forståeligt

sprog (1 Kor 14,24-25). Men målgruppen for gudstjenesten var de troende – og netop derved tjente den evangelisationens sag!

Ud fra dette perspektiv må vi sige, at få ting kan være mere ødelæggende for evangelisationens åndelige kraft end at opløse gudstjenestens trosfornyende og opbyggelige sigte. Da nedbrydes selve det åndelige kraftcenter.

Dette kan imidlertid ikke tjene som et forsvar for gudstjenester og møder, hvor vi som kristne samler os om os selv på en sådan måde, at vi viser ligegyldighed over for fremmede. Alene næstekærlighedsbudet må fortælle os, at vi er kaldet til at vise omsorg og gæstfrihed over for alle nye og gøre alt, hvad der står i vor magt, for at de må føle sig velkomne. Det kan betyde, at vi må nedprioritere nogle af vore egne sociale ønsker og behov. Det kan også være, at vi må oprette nye arbejdsgrøner i menigheden og gennemføre forandringer, som er udfordrende og bryder op i vante og trygge mønstre. At menighedens hovedsamling i både form og indhold må rette sig mod troende, tillader os således på ingen måde at være ligegyldige i forhold til ikke-kristne gæster. Det må blot være en stærk påmindelse om, at vi ikke bør omdanne menighedens hovedsamling til en evangeliserende platform. I så fald betaler vi for en styrket evangelisationsindsats med menighedens egen åndelige næring og fornyelse, og det vil i sidste ende blive ødelæggende for evangelisationen.

Derfor er der brug for kreativ tænkning med henblik på at udvikle andre platforme for den evangeliserende forkyndelse, undervisning og samtale. Det kan være kurser med indføring i kristendommens ABC, åbne bibelstudiegrupper, åbne hjem, en-til-en bibelstudium, forskellige evangeliserende møder i eller uden for menighedens hus etc. Her er et uhyre vigtigt indsatsområde i missionsforeningernes evangeliserende arbejde.

Det kan også komme på tale lejlighedsvis at lade den almindelige hovedsamling erstatte af et evangeliserende arrangement. Det vil givetvis mange steder være ganske tjenligt. Men samlet set bør en øget satsning på evangelisation ikke føre til en nedprioritering af menighedens egen åndelige opbyggelse.

At tale om "sørggudstjenester" bør undgås, da alene sprogbrogeren er uklar. En gudstjeneste er de troendes anledning til at træde frem for Gud som deres far for Jesu skyld, takke ham for frelsens gave og fornyes i troen på den. Kun troende kan på denne måde tage del i "gudstjeneste". Denne virkelighed bør ikke utydeliggøres ved at tale om "sørggudstjenester".

4.5.4 Et tilpasset evangelium

Skal ikke-kristne nås med det kristne evangelium, er det ifølge Bill Hybels afgørende, at vi kan invitere dem med til gudstjenester med en forkyndelse, som de oplever umiddelbart relevant (1,2; 2,1; 2,2; 2,5).

Modbilledet er her igen den menighed, Bill Hybels voksede op i: "Jeg voksede op i en menighed, der aldrig fungerede rigtigt. Det gjorde den ikke. Hver eneste gudstjeneste, jeg kan huske var uudholdeligt kedelig. Den var irrelevant for mit liv og for de andre deltageres liv" (2,1). Når selv de kristne oplevede gudstjenesten og forkyndelsen irrelevant, måtte de ikke-kristnes reaktion forventes at være endnu værre: "De kristne kunne knapt nok holde kirken ud. De andre folk har en langt lavere tolerance-tærskel. I forstår!?" (2,2).

Det positive alternativ til den gamle menighed er ifølge Bill Hybels at gennemtænke og indrette gudstjenesten og forkyndelsen efter det, som ikke-kristne oplever relevant for dem. Man må fokusere på emner, der optager ikke-kristne i deres hverdagsliv: "Venner, sikrer I jer, at hver eneste gudstjeneste, jeres menighed holder, er relevant for de menneskers liv, som kommer hos jer? Når vi planlægger vor gudstjeneste, siger vi: "Hvorfor skulle vi, hvorfor skulle nogen have lyst til at komme til en gudstjeneste om det emne? Hvis vi besvarer spørgsmål, som ingen stiller, hvordan kan vi da forvente, at troende vil invitere deres venner med?" (2,2).

I disse formuleringer møder vi det centrale i Bill Hybels' tænkning om god og virkningsfuld evangeliserende forkyndelse. Hovedordet er "relevans". Det er et positivt ord, og de fleste kristne vil formentlig betragte det som glædeligt, hvis den evangeliserende forkyndelse opleves relevant af ikke-kristne. Spørgsmålet er imidlertid, hvad ordet dækker over hos Bill Hybels.

Pritchard påpeger, at Bill Hybels tænkning om "relevans" i forkyndelsen er bestemt af markedsføringens principper for, hvordan man udvikler og præsenterer en vare, der virker tiltrækkende på kunderne. Her er det første skridt, at man identificerer kundernes ønsker og følte behov. Derefter søger man at formulere et tilbud, der virker "relevant" på kunderne, fordi det taler til og lover at imødekomme deres ønsker (Pritchard s. 137-144; 198-200).

Ifølge Pritchard fører Bill Hybels' tænkning om relevant forkyndelse uundgåeligt til en stærk koncentration om det naturlige menneskes følte behov i henseende til fx en afklaret personlig identitet, et velfungerende arbejdsliv, et nært og godt menneskeligt fællesskab, ægteskabelig og familiær trivsel, ro og harmoni, god moral, glæde og lykke, selvrealisering og oplevelse af personlig succes. Fordi forkyndelsen i Willow Creek samler sig om og tilbyder at imødekomme disse følte behov, er menighedens centrale evangelium ifølge Pritchard i praksis blevet et budskab om livsfylde og tilfredsstillelse for dem, som vil tage imod Jesus (Pritchard s. 55; 68-73; 137-148; 249-257).

Principielt fastholder Hybels et klassisk kristent evangelium om Jesu stedfortrædende strafildelse og syndernes forladelse ved tro på ham (Pritchard s. 172-183). Men evangeliet om forsoningen og syndernes forladelse er kun et godt og glædeligt budskab for dem, som har set sig selv som strafskyldige over for en hellig Gud. I Willow Creek er Guds hellighed stærkt nedtonet i forkyndelsen til ikke-kristne, og Guds vrede over synden omtales ifølge Pritchard så godt som aldrig (Pritchard s. 261-265). Derfor kan det ikke undre, at evangeliet om Kristi kors kommer til at stå svagt i forkyndelsen. I praksis sker der en glidning mod et andet evangelium, som ikke er et sandt bibelsk evangelium: det glædelige budskab om et godt og tilfredsstillende liv sammen med Jesus. "Grundlæggende fortæller Hybels den ikke-kristne, at kristendommen vil tilfredsstille hans følte behov og gøre ham glad" (Pritchard s. 143).

Bevægelsen væk fra det sande og frelsende evangelium bliver ikke mindre alvorlig af, at den er utilsigtet og til dels ubemærket af Willow Creeks ledere. Pritchard skriver herom: "Bill Hybels og hans medarbejdere søger at formidle det bibelske evangelium. Hvis de bliver spurgt herom, vil de hurtigt fastslå, at deres budskab er det uforanderlige evangelium, og de vil fordømme ethvert forsøg på at ændre det... Ikke desto mindre må vi, efter at have undersøgt betoningerne i Willow Creeks evangelium, konstatere at substansen i deres budskab på underfundig vis er blevet ændret. Willow Creek-folkene har ikke selv været opmærksomme på, at måden, de kommunikerer evangeliet på, former budskabet" (Pritchard s. 258). "Willow Creek mangler kritisk tænkning i sin tilgang til spørgsmålet om relevans. Denne vægtlægning på de følte behov i forståelsen af relevans ødelægger i sidste ende deres kristendom" (Pritchard s.200).

At Willow Creeks ledere ønsker at videreføre det bibelske evangelium, kom eksplicit til udtryk ved den anden konference i København, hvor Bill Hybels tog klart afstand fra tanken om at udvande evangeliet for missionens skyld: "Folk tror, at hvis du skal appellere til mennesker uden for kirkens mure, så må du udvande evangeliet, tværtimod!" (2,2).

I visse sammenhænge formulerer Hybels evangeliet godt og klart (ST s. 168-178). På det principielle plan har han således forståelse for, at mennesket må møde budskabet om dets synd og skyld og høre om Jesu frelsergerning. Det gælder imidlertid for Hybels som for enhver anden forkynder, at hans teologi ikke kun kommer til udtryk i og må bedømmes på, hvad han er villig til principielt at bekende og bekræfte som sandhed. Teologien kommer nok så meget til udtryk i, hvad han i praksis lægger vægt på. Og det er dette sidste, han præger med.

Sammenlignes den evangeliserende forkyndelse i Willow Creek med den, vi møder hos apostlene i deres evangeliserende taler i Apostlenes Gerninger, viser der sig at være en markant forskel i henseende til, hvad der lægges vægt på.

Principielle overvejelser 5:

Evangeliserende forkyndelse

I deres evangeliserende taler bruger apostlene reelt aldrig tid på at tale om Guds hjælp i forhold til følte og dennesidige behov. Når de får en anledning til at vidne om Gud, går de med det samme til hovedsagen og tydeliggør for deres tilhørere, at deres grundlæggende og egentlige problem er, at de er borte fra den eneste og sande Gud og under hans dom. Ikke én af de elleve evangeliserende prædikener og taler i Apostlenes Gerninger behandler andre problemer og behov end dette ene (ApG 2,14-47; 3,12-26; 4,8-12; 7,2-53; 10,34-43; 13,16-41; 14,15-17; 17,22-31; 22,1-21; 24,10-25; 26,2-29).

Det er ikke, fordi apostlene og deres medkristne er ligeglade med menneskers dennesidige behov, tværtimod. De første kristnes liv var et stærkt vidnesbyrd om omsorg for hele mennesket. De kristne gav sig helt hen i omsorg for andre menneskers timelige problemer og behov. De solgte deres ejendele og delte ud til alle, og havde hele folkets yndest (ApG 2,45; 2,47; Ef 4,28). Vi må forudsætte, at de kristne også i deres personlige omgang med ikke-kristne samtalede med dem om mange dennesidige problemer og udfordringer. Men når de stod over for ikke-kristne i forkyndelsens situation, så de det som deres kald og forpligtelse at tale med dem om det ene og evigt nødvendige – med det samme.

Det er sandt, at både Jesus og apostlene som et led i deres udbredelse af evangeliet gjorde undere og tegn og på den måde gav mennesker hjælp i forhold til timelige problemer som sygdom og besættelse. Men det er værd at bemærke, hvilken funktion NT tillægger disse undere og tegn. Både i forhold til Jesus og apostlene understreges det, at deres undere og tegn skal vise, at de er Guds udsendinge, som kommer med Guds rige og taler på Guds vegne. Hensigten med underne og tegnene er altså at få mennesker til at vende sig mod Jesus og apostlene og tage imod deres ord om frelsen og Guds evige rige! (Matt 11,1-6; Mark 16,20; Joh 20,30-31; ApG 2,22; 2 Kor 12,12; Hebr 2,3-4).

Den ydre anledning til apostlenes evangeliserende forkyndelse kunne variere og dermed også indgangen til at tale om Gud. I Peters pinseprædiken var den ydre anledning således disciplenes tungetale (ApG 2,14-15), i Paulus' tale på Areopagos var det de græske afgudsaltre (ApG 17,22-23), og i Peters prædiken i Salomos Søjlegang var det helbredelsen af en lam (ApG 3,12). I det sidste

tilfælde tog forkyndelsen således i nogen grad afsæt i en dennesidig nød og et følt behov. Uanset anledningen ser vi imidlertid, at apostlene altid bevæger sig fra den ydre anledning ind til hovedsagen – forholdet til Gud - med det samme.

Vil vi følge apostlenes forkyndelseslinje, må vor forkyndelse således målrettet sigte på at belyse menneskets situation ud fra dets forhold til Gud. I dette lys vil det blive tydeligt, at mange af de følte behov er udslag af og symptomer på syndens virkelighed. Det bliver endvidere tydeligt, at menneskets dybeste og egentlige problem er dets personlige synd og Guds vrede. Det er forkyndelsens opgave at åbenbare denne virkelighed og at prædike Jesus som frelseren fra Guds vrede. Det gjorde apostlene, og det samme må vi gøre i dag.

Skredet væk fra den apostolske forkyndelse sker ikke ved selve omtalen af og tilknytningen ved menneskers erfarede problemer, ønsker og behov. Skredet indtræder, når det ikke fører ind til hovedsagen, og når evangeliet bliver det gode budskab om, at Gud vil hjælpe mennesker med alle deres problemer, tilfredsstille deres følte behov og herved gøre dem glade. Det er sandt, at kristenlivet er et liv i glæde, og det må prædikkes! Men det er en glæde, der er forankret i Kristus og hans frelse og dermed er helt uafhængig af de ydre livsvilkår. Det er en glæde, som er ubegribelig for det uomvendte menneske, og som det kun kan føres ind i gennem evangeliet om syndernes forladelse. Dette må stå klart for forkynderen, så al tale om menneskelivets timelige problemer, erfaringer og behov tager sigte på og medvirker til at afdække syndens grundlæggende problem og føre mennesket til Jesus som frelseren.

Det er i høj grad ønskeligt, at vor evangeliserende forkyndelse er hver-dags-, livs- og erfaringsnær, og for så vidt betoner Willow Creek her et berettiget anliggende. Åndskraften og den bibelske fylde i budskabet behøver ikke at svækkes, fordi forkynderen knytter til ved det, som mennesker bærer på og slås med i deres sind, tanker og hverdag. Tværtimod kan det bidrage til, at både lov og evangelium får mere konkret og direkte nedslag i menneskers liv. Det afgørende er, at talen om menneskelivets erfaringside tjener til at afklare hovedsagen: menneskets stilling over for Gud.

D. A. Carson giver et godt eksempel på, hvordan forkyndelsen kan tage udgangspunkt i et alment erfaret menneskeligt problem og gennem en bibelsk belysning vise tilhørerne, at dette problem ret beset er sekundært og blot et symptom på det store og egentlige problem: "Hvad enten det erkendes eller ej, bærer mange kvinder og mænd i Vesten på en dyb og bitter tomhed i deres hjerter. Dette får mig ikke til at foreslå, at vi omformer evangeliet, så det bliver et middel imod min indre tomhed. Hvis vi fremstiller det på den måde, er vi som evangeliske kristne kun en hårsbred fra at bekræfte tanken om, at Gud er til for at tilfredsstille mine behov, som jeg oplever dem. Menneskelig tomhed og moralsk forvirring må spores tilbage til sine rødder *i lyset af bibelsk teologi*; kun inden for den bibelske teologis ramme kan det historiske evangelium blive formidlet som en hjælp i forhold til det underliggende problem" (Carson 1996, s. 495).

Carson forudsætter således, at den evangeliserende forkyndelse må sigte på at hjælpe mennesker med synden og forholdet til Gud - som det første. Først når dette problem er løst, og mennesker er kommet til tro på Jesus, er der grundlag for, at forkyndelsen kan række mennesker en evangelisk trøst og hjælp ind på andre livsområder. Det evangeliske løfte om Guds omsorg, vejledning og hjælp i livet lyder hos apostlene altid og kun til dem, der er blevet Guds børn ved troen. Løftet har sit udgangspunkt i frelsen i Kristus, og det, som betones som den afgørende trøst ind i alle menneskelivets kampe og sorger, er, at frelsens rigdom

er den samme til enhver tid uanset de ydre livsvilkår og de indre følelsesmæssige tilstande (se fx Rom 8; 12-15; 1 Kor 1; 4; 7-14; 2 Kor 1-9; Ef 1-6; Fil 1-4).

Når det drejer sig om det moderne menneskes længsel og jagt efter selvrealisering, personlig succes og maksimal livsfylde, er det oplagt, at en bibelsk forkyndelse herom i høj grad må have konfrontationens karakter. Den må sigte på at afdække, i hvor høj grad disse behov også har en syndig side og er udslag af menneskets dybe egoisme. Snarere end at bruge disse erfarede behov som udgangspunkt for en forkyndelse af Gud som den ultimative behovsopfylder for det selvcentrerede menneske, bør de således bruges som udgangspunkt for en afsløring af synden og et kald til omvendelse.

Når apostlene forkynder til ikke-kristne om deres forhold til Gud, gør de det ofte med en udfordrende klarhed og skarphed, der vækker modstand og skaber en deling af tilhørerskaren (fx ApG. 2,23; 7,51-53; 17,22-31). Over for jøderne betoner apostlene, at de har forkastet Guds Messias (ApG 2,14-36; 3,12-26; 4,1-12; 7,1-53). Over for hedningerne betoner apostlene, at de har vendt sig fra deres sande og eneste Gud, som har givet dem livet, har vist omsorg for dem og har kaldet dem til at søge ham (ApG 14,15-17; 17,22-31). I begge tilfælde er målet det samme: at vise tilhørerne, at de har trodset deres eneste sande Gud, at de har afvist hans i kærlighed udstrakte hånd og derfor er under hans dom.

Det er imidlertid bemærkelsesværdigt, at apostlenes offentlige proklamation af Guds ord ikke er deres eneste forkyndelsesform, og måske ikke engang den væsentligste! Når de ikke-kristne efter at have lyttet til apostlenes proklamerende forkyndelse tilkendegiver ønske om at høre mere om Jesus, åbner apostlene og deres medkristne mulighed for at de fortløbende kan mødes med dem for at blive undervist om og ført ind i troens grundsandheder - i dialogens form (ApG 17,2; 17,17; 17,32-34; 18,4; 18,19; 19,8f; 20,7). I henseende til tidsforbrug synes denne form for forkyndelse at have fyldt betydeligt mere i apostlenes tjeneste end de offentlige prædikener.

For os i dag må det være en central udfordring at udvikle former, hvorunder sådanne evangeliserende og oplærende samtaler kan finde sted. Mange søgende vil uden tvivl have stor glæde af et sammenhængende samtaleforløb som en hjælp til at forstå de bibelske grundsandheder til frelse. Navnlig i en tid, hvor det kristne verdens- og gudsbillede er helt opløst hos mange i den vestlige verden, vil det være godt, hvis vi kan tilbyde en grundlæggende indføring i den kristne tro.

Men hvordan taler man i den evangeliserende forkyndelse om Gud til mennesker, der slet ikke tror på ham? Det er et aktuelt spørgsmål, som imidlertid får en afklarende belysning ud fra de to prædikener, Paulus holder for hedningerne i henholdsvis Lystra og Athen. Her står han over for mennesker, der er religiøse, men ikke tror på en personlig Gud, der er verdens skaber, herre og dommer. For så vidt kan deres religiøsitet minde meget om den, som er udbredt i den vestlige verden i dag. I sin forkyndelse til disse folk bygger Paulus ganske enkelt det bibelske verdensbillede og gudsbillede op fra grunden. Han taler om verden som Guds skaberværk og om Gud som verdens herre og dommer. Og han gør det tydeligvis i tillid til, at dette ord har kraft til at give tilhørerne et nyt billede af virkeligheden og af Gud (ApG 14,15-17; 17,24-31). Paulus tror på, at ordet skaber, hvad det nævner. Når han taler om Gud, som han er, så møder tilhørerne ham, som han er!

Paulus formulerer sig enkelt, klart og letforståeligt, og han tager hensyn til tilhørernes religiøse tanker og forestillinger. Men han lader ikke tilhørernes egne

religiøse forhåndsforestillinger sætte grænsen for, hvad han kan tale om. Han taler om en virkelighed og en Gud, der ligger ud over det, de på forhånd har forestillinger om, og han tror på, at hans ord har magt til at gøre denne virkelighed levende for dem og til at føre dem ind i et vækkende møde med Gud!

Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt, at Paulus målrettet bruger sit kendskab til tilhørernes liv og tanker til at afsløre deres åndelige blindhed og synd. På Areopagos i Athen, i den græske religions og visdoms centrum, prædiker han frimodigt og klart om en god Gud, der har skabt verden (ApG 17,24). Det var en uhyrlig tanke for grækerne, der foragtede det skabte og betragtede det som mindreværdigt. Paulus fælder derefter en nådesløs dom over grækernes afgudsdyrkelse og betegner de selvbevidste og højlærde grækere som "uvidende" (v.30a). Derefter nedbryder han tilhørernes forestilling om, at de selv frit kan vælge deres guder og påbyder dem på den eneste levende Guds vegne at omvende sig til ham (v.30b). Endelig forkynder han, at de alle en dag skal dømmes af et menneske, der er opstået legemligt fra de døde – en tanke, som knapt kunne være mere anstødelig for en græker, der så befrielsen for legemet som det åndelige og religiøse mål (v.31). Paulus taler med stor kyndighed ind i kulturen, men han gør det med henblik på at afsløre mennesket i dets stilling som en synder over for Gud. Det vækker forståelig modstand, men også vækkelse (v.32).

Når apostlene afdækker synden og skylden hos deres tilhørere, baner de vej for forkyndelsen af det ene og sande evangelium, som Jesus pålagde dem at udbrede til verdens ende: budskabet om syndernes forladelse i hans navn (Luk 24,46-47). Alt i apostlenes forkyndelse tager sigte på at nå frem til at forkynde dette ene ord, for de ved, at frelseskraften er knyttet hertil! Igennem evangeliet om Jesu korsdød og frelsergerning for os virker Ånden den frelsende tro i menneskers hjerter – og ikke på nogen anden måde (Rom 10,17; 1 Kor 1,18; Gal 3,1-5; Ef 1,13; 1 Pet 1,23-25). Det er et uanseeligt og anstødeligt ord, men apostlene kender dets indre guddommelige kraft, og derfor skammer de sig ikke ved at prædike det: "Jeg skammer mig ikke ved evangeliet; det er en Guds kraft til frelse for enhver, som tror" (Rom 1,16).

Apostlenes forkyndelse er teologisk normeret. De prædiker ikke det, som kan vinde størst positiv opmærksomhed og tilslutning. De prædiker det budskab, som Gud har pålagt dem at prædike, og som han har lovet at virke igennem med sin Ånd til genfødsel og tro. Ingen vindes for Guds rige uden ved evangeliet om syndernes forladelse. De, som vindes ved andre midler eller ved andre budskaber, vindes ikke for Guds rige.

Det sande og frelsende evangelium er der ingen mennesker, der af sig selv spørger efter. Behovet må vækkes af Guds ord (Rom 3,19-20; 7,7; Gal 2,19). Netop denne erkendelse var normerende for apostlenes forkyndelse og gav dem frimodighed til at aktualisere ét bestemt spørgsmål, som ingen selv havde stillet på forhånd: hvordan får en synder fred med Gud?

Til enhver tid må vi søge at prædike i et nutidigt sprog og ind i menneskers hverdagsliv. Men målet må til enhver tid være at rejse og give hjælp med det spørgsmål, som ingen af sig selv stiller.

At den evangeliserende forkyndelse må samle sig om syndens hovedproblem og om syndsforladelsens evangelium, er ingen ny erkendelse. Vi ser den klart udfoldet i Ny Testamente. Men vi ser også i kirkens historie, at den til stadighed glemmes og må "genopdages". Det naturlige menneske er altid optaget af sine

"sekundære" problemer og blind for sit egentlige problem. Derfor oplever den kristne kirke et stadigt pres i retning af at indrette forkyndelsen efter det, som det naturlige menneske oplever vigtigt og relevant, og tilbyde løsninger på rent dennesidige problemer. I samme grad det åndelige klarsyn svækkes i kirken, vil den være tilbøjelig til at give efter for dette pres.

Kirkens vækkelsestider har repræsenteret en modsat bevægelse: en "genopdagelse" af synden og Guds vrede som hovedproblemet og en fornyet og levende forkyndelse af evangeliet om syndernes forladelse i Jesus. Denne forkyndelseslinje repræsenterer den åndelige livsline fra apostlenes tid, gennem hele kirkehistorien og frem til i dag.

4.5.5 Professionalisering af menigheden

Et centralt tema ved konferencerne i København var opbyggelsen af gode menigheder, der kunne være redskaber for kraftfuld evangelisation. Når Bill Hybels taler om dette emne, kommer han ind på mange forskellige aspekter af menighedslivet. Men et fælles udgangspunkt for en stor del af hans tænkning er, at vi må tænke på, hvordan de ikke-kristne ser på og opfatter menigheden.

At menigheden iagttages af verden, og at den ved sin ydre fremtræden er et vidnesbyrd over for verden, betones også af Jesus, når han taler om menigheden som verdens lys og som en by, der ligger på et bjerg (Matt 5,15-16). Disse vers citeres af Bill Hybels som grundlag for hans undervisning om et godt menighedsliv: "Ønsker Gud, at hans kirke skal have fremgang? Ja, han gør! Jesus sagde engang: "Jeg ser på Guds riges vækst som en by på et bjerg, som folk går forbi. Du kan ikke overse den. Den er bemærkelsesværdig. Den har lyskraft. Den har volt. Du kan ikke gemme den under en busk. Det er en kraft, man må regne med"" (2,4).

Når han skal uddybe, hvilken ydre fremtræden den kristne menighed bør have, lægger han vægt på og vender igen og igen tilbage til, at menigheden bør fremstå tiltrækkende, tidssvarende, spændende og professionel på ikke-kristne med hensyn både til forkyndelse og ledelse, de ydre fysiske rammer i form af bygninger, indretning, lyd og lyssætning, og de kreative indslag i form af musik, sang og drama. På alle disse områder bør ikke-kristne opleve høj kvalitet og en god ydre form, når de træder ind i den kristne menighed. Bedømt ud fra hans vægtlægning på denne sag må den betegnes som et hovedanliggende i hans undervisning om et godt og stærkt, evangeliserende menighedsliv (1,2; 1,6; 2,1; 2,2; 2,4; 2,5).

Modbilledet er her igen hans ungdoms menighed. I sin ydre form og fremtræden virkede den ifølge Hybels forældret, primitiv og uprofessionel - med gamle bænke, en kedelig og gammel prædikant, og en kvindelig organist, der var så dårlig, at en ikke-kristen iagttager umiddelbart måtte overveje, "om hun var fysisk handicappet" (2,2). Hybels fremstiller sin gamle menigheds ynkelige fremtoning som et resultat af dens ukritiske anvendelse af hvem som helst: "Den menighed, jeg voksede op i, står for mig som helt gak-gak. De sagde: "Hej, hvis ingen vil lade dig synge offentligt, så kom og syng hos os. Du ved, det er bare for Gud!" "Hvis du ikke kan spille godt nok på et instrument til at klare dig i dit eget band...så spil i kirken. Det er der ingen, der tager sig af." "Hvis du ikke kan tale offentligt, fordi ingen ved deres sanser fulde fem vil lade dig gøre det, så kom og tal hos os. Det er der ingen, der tager sig af"" (2,2).

Menigheder, der tager missionsudfordringen alvorlig, må ifølge Hybels gå den modsatte vej og i alle disse ydre forhold tilstræbe høj kvalitet og dygtighed. Netop dette har man satset på i Willow Creek (1,2; 2,2).

Pritchard beskriver, hvordan alt i Willow Creek-menigheden fra parkeringspladsen til de medvirkendes udseende og tøj er tilrettelagt med henblik på at gøre et godt og professionelt indtryk på kirke-fremmede: "Alle der medvirker i gudstjenesten er overordentlig dygtige og grundigt forberedte. De er generelt også smukke og velklædte mennesker" (Pritchard s. 102). Hensigten er, at de kirkefremmede skal tiltales af menighedens ydre fremtoning og på det grundlag åbne sig for dens budskab (Pritchard s. 100-115; 209-222).

Bill Hybels understreger selv, at med en kompetent ydre form vil de kristne være "stolte" af menigheden og have lyst til at invitere deres venner med i den, og de ikke-kristne vil få en positiv oplevelse (2,5). Dette gælder ikke mindst i relation til forkyndelsen. Hybels understreger vigtigheden af at finde og udvikle talere, som har en god og fængende form. Det er afgørende for, at menigheden kan vokse. Uden talere med en kompetent og kvalificeret kommunikationsform vil menighedens medlemmer nemlig ikke have lyst til at invitere ikke-kristne med i menigheden. Man bør være opmærksom på, om man har talere, der bidrager til, at menigheden vokser eller formindskes. Hvis det sidste er tilfældet, må der handles: "Hvis du er en del af lederskabet i din lokale kirke, og forkyndelsen får kirken til at blive mindre, så må du gøre noget ved det. Så må du tage det op. Hører du mig? Du må tage det op. Du siger måske: "Jo, men så vil der være nogle, der bliver følelsesmæssigt sårede." Venner, alt, hvad jeg vil sige om dette, er, at der er 100 eller 200 mennesker i dit nærmiljø, som vil ende med sårede følelser i helvede for evigt, fordi folk i din menighed ikke er tilstrækkeligt trygge ved og glade for forkyndelsen til at invitere deres venner med. Det er alvor! Hvis der er nogle følelser, som bliver sårede, mens I prøver at forbedre forkyndelsen i menigheden, så hellere sårede følelser og fremskridt end beskyttede følelser og ingen fremskridt" (2,4).

Det er bemærkelsesværdigt, at Hybels i denne sammenhæng slet ikke forholder sig til forkyndelsens indhold, eller til spørgsmålet om, hvorvidt en vigende opslutning om en bestemt forkynder evt. kunne skyldes en reaktion mod eller manglende værdsættelse af en sand og sund bibelsk forkyndelse. I afsnittet umiddelbart forud definerer han "stærk forkyndelse" ud fra forkynderens evne til at lave gode introduktioner, fortælle gode historier, gå frem og tilbage på scenen på den rigtige måde, bruge gode gestikulationer og i det hele taget optræde som en god kommunikator. Hovedvægten i Bill Hybels' vurdering af god forkyndelse lægges på den ydre form, som må raffineres m.h.p. at give de kristne frimodighed til at invitere deres ikke-kristne venner med. Hvor dette sker, vil flere blive frelst!

Naturligvis er det vigtigt at være bevidst om og arbejde med sin form og fremtræden som forkynder. Er der alvorlige problemer på dette område, kan det være berettiget for menighedsledelsen at reagere på det. Men man kan overveje, hvad Hybels' kriterier for god forkyndelse ville medføre, hvis de blev overført på to centrale forkyndere i NT: Jesus, der flere gange talte mennesker "væk fra sig" ved sin udfordrende forkyndelse af lov og evangelium (Joh 6,22-68; 8,29-51), og Paulus, hvis enkle og korscentrerede forkyndelse blev kritiseret for ikke at appellere til ikke-kristne (1 Kor 1-2; 2 Kor 10,10; 11,6).

I NT er det afgørende kriterium for gode forkyndere, at de forkynder Guds sande ord enkelt, klart og uafkortet (ApG 20,20-35; 1 Tim 4,6-16; 2 Tim 4,1-5; Tit 1,9). Ifølge Pritchard er prioriteringen af form over indhold et generelt og karakteristisk træk ved Willow Creek-menigheden. Han fremhæver det som et centralt og alvorligt kritikpunkt og mener, at det må ses og forstås i lyset af dens uanfægtede overbevisning om at være bibeltro kombineret med dens pragmatiske grundholdning (Pritchard s. 272-287). Man lægger ringe vægt på kritisk teologisk tænkning og på at efterprøve sine tanker og strategier på Bibelen. Man er mere optaget af at udvikle menigheds- og arbejdsformer, som opleves positive og hensigtsmæssige. Med Bill Hybels' egne ord: "Jeg er pragmatiker, og jeg vurderer tingene ud fra, om de virker eller ikke virker" (Pritchard s. 280).

Et andet betænkeligt træk i Hybels' taler om det gode menighedsliv er hans tilkendegivelse af, at den rette formgivning af kirken nødvendigvis vil føre til ydre kirkevækst: "Vi må gøre det hårde arbejde med at omforme vore gudstjenester indtil vi når det punkt, hvor folk, som kommer ind til os, siger: "Ved du hvad. Det var relevant, ærligt, kreativt, dygtigt, det var sandfærdigt!" Vi må invitere dem ind i et radikalt kærligt fællesskab, som de kan føle sig hjemme i. Venner, hvis I vil gøre dette, vil I forvandle jeres land!" (2,2).

Ifølge Hybels ønsker Gud, at alle kristne kirker og menigheder skal have fremgang både i indre modning og i ydre medlemstilgang. Hvis en menighed ikke oplever fremgang, ligger årsagen ikke hos Gud, men hos menigheden, nærmere bestemt i dens manglende tro på fremgang og dens manglende villighed til at arbejde for det: "Det er, hvad Gud ønsker at se din menighed blive: en kraft for det gode i dit lokalmiljø, i landet, i verden. Men hvis du ikke tror det, vil du altid gå rundt på en undskyldende måde og sige: "Vel, vor kirke klarer sig ikke så godt, og det er i orden i himlen. Vi har ikke oplevet voksne omvende sig i ti år, men sådan er det." Hvis du ikke forholder dig til det grundlæggende spørgsmål, om Gud ønsker fremgang, så hæfter du dig selv af krogen og giver alle mulige undskyldninger for, hvor svag din kirke er" (2,4).

I sin undervisning om, hvorledes en menighed kan opnå fremgang og vækst betoner Hybels andet og mere end udviklingen af en professionel og tiltalende ydre fremtoning. Han taler således stærkt om vigtigheden af at få Guds syn på og nød for de ikke-kristne (fx 1,2; 2,1; 2,2), villigheden til at satse radikalt på evangelisation (fx 1,1; 1,2; 2,2), venskaber med ikke-kristne (fx 1,2; 2,1; 2,2), om vigtigheden af stærke ledere (fx 1,1; 1,6; 1,8), betydningen af et kærligt og omsorgsfuldt fællesskab (fx 1,1; 2,2; 2,6), dygtige forkyndere (fx 2,1; 2,2; 2,4), alles medvirken i menighedsarbejdet (fx 1,1; 2,4; 2,6), og værdien af små grupper (fx 1,1; 2,1; 2,6).

Det er imidlertid karakteristisk, at alt dette fremstilles som noget, menigheden selv kan beslutte sig for og sætte i værk. Selv nøden for de ikke-kristne fremstilles af Bill Hybels som noget, menighedens ledelse kan og bør frembringe og holde ved lige (1,1). Gør man det rette, vil det resultere i fremgang – med Guds hjælp. På denne baggrund bliver det forståeligt, at Hybels meget enkelt og ligefremt kan tale om to typer af menigheder. På den ene side de menigheder, som gør det rette og har fremgang, og på den anden side dem, som ikke har fremgang: "To slags kirker - ikke sandt?" (2,4).

Tanken om den rette strategi og handlemåde som en sikker nøgle til fremgang kommer også til udtryk i den simple formel, Hybels opstiller for fremgang:

Forkyndelse + Lederskab + Frivillighed = Fremgang (2,4)

Med en dygtig forkynder, en kvalificeret leder og en arbejdsvillig menighed, vil fremgangen komme - med Guds hjælp: "Gud vil, at din kirke skal gøre fremgang. Han vil, at den skal klare sig bedre end nogensinde før. Og hele himlen hepper lige nu og siger: "Ja, tro det! Tag skridtene frem mod denne virkelighed!" Og når du gør det, vil Gud møde dig langs ad vejen. Han vil give dig kraft langs ad vejen, så enhver kirke gør fremgang og giver ham ære" (2,4).

Sammenholdes Bill Hybels' undervisning om gode og evangeliserende menigheder med Ny Testaments lære om menigheden, viser der sig at være tale om en række dybtgående teologiske modsætninger.

Principielle overvejelser 6:

Menighedens skjulte herlighed

Ifølge NT har Gud underlagt den kristne menighed det vilkår, at den som sin Herre fremtræder for verden i ydre ringhed (1 Kor 1,26-29; 4,9-13; 2 Kor 4,7-5,10). Den ydre ringhedsskikkelse hænger sammen med, at menighedens herlighed og skat er skjult i Kristus. Ingen kan se den. Den er kun synlig for troen - i evangeliet om Kristus (2 Kor 4,3-5,10).

Efeserbrevet er det store brev i NT om den kristne menighed. Det er ikke tilfældigt, at Paulus i dette brev hele 35 gange bruger formuleringen: "i Kristus", "i Herren", "i ham". Kun her finder og ser den kristne menighed sin sande og evige herlighed. Netop derfor har Paulus én altoverskyggende bøn for efeserne: at Helligånden må komme til dem og åbne deres hjertes øjne for den rigdom og herlighed, de altid ejer i Kristus (Ef 1,17-19; 3,15-19; 4,11-16). Her findes kilden til en frimodig tro og et åndskraftigt vidnesbyrd om Jesus til enhver tid – uanset menighedens ydre fremtræden!

Menighedens uanseelige og anstødelige fremtræden i verden hænger også sammen med, at dens budskab vækker verdens modstand. Jesus lovede sine disciple, at tiden i verden ville være en kampens og modstandens tid, hvor de måtte lide for hans navns skyld (Matt 5,10-12; 10,23; 23,34; Joh 15,18-21). Netop dette er ifølge Luther et af den sande kirkes kendetegn: at den bærer kors i form af modstand fra verden på grund af sit sande bibelske budskab.

Menigheden er således ikke et lys i verden ved sin ydre vellykkethed, herlighed og glans. Det er tværtimod bemærkelsesværdigt, at Jesu ord om de troende som verdens lys og som en by på et bjerg kommer umiddelbart efter, at han i saligprisningerne har omtalt dem som de fattige, de sørgende, de hungrende og de tørstende og har lovet dem forfølgelse, håån og uretfærdig behandling i verden for hans navn skyld (Matt 5,3-12). Der er på ingen måde tale om en menighed, der fremtræder i verden som et strålende eksempel på kraft, fremgang og succes ifølge en almindelig menneskelig vurdering. Men netop gennem den ydre modgang og lidelse mindes menigheden om, at den er Guds sande tjener, og har sin arv og evige rigdom i himlen. Og denne virkelighed vækker troens fryd og glæde midt under korsets plage. Det evige perspektiv frisætter også de troende til at elske og tjene andre med gode gerninger i deres korte tid her på jorden. Og herved er menigheden et skinnende lys i verden og en by på bjerget *ved at være* forankret i og leve ud fra evangeliets rigdom i Kristus! (Matt 5,11-16).

Paulus påpeger det samme: at de kristnes ydre ringhed ikke skal betragtes som et problem og som en hindring for et kraftfuldt missionsarbejde, tværtimod! Verdens ringeagt, modstand og håån bruges af Gud til at vende de troendes blik mod den usynlige og evige rigdom i Jesus, så de forankres i den. Netop herved bliver de stærke, frimodige og åndsfulde i troen og tjenesten (2 Kor 4,16-5,10).

Den ydre ringhed bruges ifølge Paulus også af Gud til at nedbryde de troendes hovmodige tillid til sig selv og deres egen evne til at vinde mennesker ind i Guds rige. Gud har netop udvalgt en menighed, som i verdens øjne er ringe og uanseelig, for at knytte den i afhængighed til ham og hans overbevisende og frelsende kraft i ordet! (1 Kor 1,26-2,5). Gud har lagt frelsens skat ned i menighedens lerkar, for at den må være helt afhængig af, at han selv ved sin Ånd vil komme til mennesker og gennem evangeliet åbne deres hjertes øjne for skatten i Kristus (2 Kor 4,7). Kun på denne måde kan mennesker komme til tro: ved at

menigheden ikke prædiker om og viser hen til sig selv, men ved at den peger på og vidner om Kristus! (2 Kor 4,1-6).

I samme grad menigheden begynder at vurdere sin kraft og herlighed ud fra sin ydre fremtræden, mister den troens og frimodighedens forankring i Jesus – og dermed sin åndskraft.

NT kender således også til "to slags kirker". I NT er det afgørende imidlertid ikke, om man kan registrere ydre fremgang eller ydre tilbagegang. Her handler det om hjerternes liv og troens forankring i Jesus! I lyset af dette spørgsmål viser det sig, at en menigheds sande tilstand kan stå i direkte modsætning til dens ydre fremtræden. Laodikæa-menigheden er ifølge en ydre betragtning herlig, stærk og fremgangsrig. Men i virkeligheden er netop denne menighed den åndeligt fattigste af alle! For den fortrøster sig til sig selv og har glemt at søge sin rigdom i Jesus (Åb 3,14-22). Smyrna-menigheden synes ifølge en menneskelig vurdering ynkelig, svag og fattig. Men Guds vurdering er en anden: den er rig! For den har bevaret og holdt fast ved troen på Jesus! (Åb 2,8-11).

Den kristne menigheds ydre ringhed er ikke noget, vi selv skal frembringe. Den er et vilkår, som Gud selv underlægger os på den måde og i det omfang, han ser, det tjener os bedst. Vort kald som kristne er derfor ikke at tilstræbe at lade vor menighed og dens samlinger fremstå primitive, tarvelige eller triste. Vi må tværtimod bruge alle vore kreative, kunstneriske og ledelsesmæssige evner til at frembringe gode, indbydende og velfungerende menighedshuse og menigheds-samlinger med god og smuk sang og musik, rig liturgi, betryggende ledelse osv. Men vi må gøre det i en frimodig vished om, at Guds kraft ikke beror på eller er afhængig af kvaliteten af de ydre former. Og vi må lade alle ydre former tjene til at vende sind, tanke og opmærksomhed mod Guds ord og mod Jesus.

Ligeledes må vi bede om og stræbe efter, at vor menighed ved Guds ord og evangelium må vokse i tro, kærlighed og tjeneste, så at den både ved sit liv og sine ord må være et stærkt vidnesbyrd for verden.

Hvilke frugter, der kommer af vort vidnesbyrd, er imidlertid Guds ansvar. Det er et overordentligt centralt princip i både den apostolske og den lutherske lære. Gud virker tro, når og hvor han vil det! Han har ikke pålagt os at frembringe store resultater i form af mange omvendelser. Han har kaldet os til at bringe det sande evangelium til de ikke-kristne og forkynde det enkelt og ligefremt for dem, så de forstår det. Hvad det virker i hjerterne, er Guds ansvar (1 Kor 3,6-7).

Påtager vi os ansvaret for, at ordet skal virke tro i hjerterne, trænger vi ind på et ansvarsområde, som Gud har holdt for sig selv til befrielse for os. Da bliver vor frimodighed knyttet til vor egen ydre fremgang. Det er vejen til lovished, forkramperhed og åndelig udtørring i evangelisationsarbejdet.

Hos Paulus møder vi det modsatte. En urokelig frimodighed i tjenesten i medgang og i modgang, i tider med fremgang og i tider med tilbagegang. Han ved, at han har ét ansvar: at udbrede Guds lov og evangelium klart og uafkortet. Så må Guds Ånd virke tro gennem dette ord, når og hvor han vil det! (2 Kor 4,1-4).

Paulus' troskab imod det ene og sande frelsende evangelium er nært forbundet med hans frygt for at vinde mennesker for den ydre menighed, uden at der er sket en indre åndelig levendegørelse. Han bedømmer hele tiden sin tjeneste i lyset af dommens dag. Hans mål er ikke at opbygge en stor kirke her i tiden, men

en kirke, der kan bestå i ildprøven på den store dag, fordi den er genfødt ved Guds ord (1 Kor 1,18-25; 3,10-15).

Ifølge NT kan kvaliteten af vort kristne menigheds- og evangelisationsarbejde således ikke bedømmes på vor ydre fremtræden eller vor ydre vækst, men alene på vore midler. Den centrale og vedvarende udfordring for den troende menighed består i til enhver tid at være tro mod de åndelige midler, som Gud har lovet at virke igennem (1 Kor 4,1-5; 2 Kor 10,3-6). Dette er vejen til vedvarende frimodighed i menigheds- og missionsarbejdet og til sand og evig frugt.

4.5.6 Dygtig ledelse frem for forkyndelse

Bill Hybels lægger i sine taler stor vægt på betydningen af en god og stærk ledelse af menigheden (1,1; 1,2; 1,6; 1,8; 1,10; 2,1; 2,2; 2,4; 2,5; 2,6; 2,8). I denne forbindelse kommer han ind på aspekter af det kristne lederskab, som har solidt bibelsk grundlag. Således betoner han godt og stærkt vigtigheden af, at lederen selv lever et integreret kristent liv og tager sig tid til at læse i Bibelen. Dette må isoleret set betragtes som positivt. Men når Hybels begrundet vigtigheden af den åndelige disciplin med, at menigheden vil opdage det og miste tilliden til lederen, hvis denne svigter disciplinen, så bevæger han sig ud i en pragmatisk argumentation, som er fremmed for Bibelen (1,10; 2,5; 2,8).

Når Hybels definerer lederens vigtighed, sker det hyppigt i en modstilling til forkynderen (1,6; 1,10; 2,4; 2,6). Det er et hovedanliggende for Hybels at tydeliggøre, at mange kristne menigheder lægger alt for megen og for ensidig vægt på gode forkyndere. Ifølge Bill Hybels har man i hundredvis af år troet, at god forkyndelse vil skabe gode menigheder. Men det har ikke fungeret. Det har været en forkert teori. Hybels understreger, at god forkyndelse er vigtig og nødvendig. Men vejen frem er at lægge mere vægt end hidtil på lederen i forhold til forkynderen (1,6). Kirkens fremtid hviler primært i dens lederes hænder. Alt godt kommer fra en god leder, og omvendt (1,10).

Lederen giver menighedslivet retning ved at udvikle visioner for dens arbejde (1,6; 1,8; 2,4; 2,5; 2,6). "Ledere siger: Okay, det er godt nok, men hvor bevæger vi os hen? Hvad er det, vi prøver at bygge? Holder vi bare gudstjenester og prædikener, eller prøver vi at bygge noget?" (2,6). Forkynderen udvikler sjældent visioner. Han udlægger Rom 5. "Men Romerne 5 afklarer ikke menighedens vision" (1,6). "Ledere afklarer dette. De sætter sig ned og siger: "Lad os afklare vor vision. Hvad er det, vi prøver at gøre? Hvordan vil vi gerne se ud om fem år? Hvad vil det kræve af os at nå fra den nuværende realitet til den nye?" Det er dette, lederskab handler om, venner! Det må vi være opmærksomme på i kirken" (2,4).

Lederen er også kendetegnet ved at løse problemer. Det gør forkynderen ikke (1,6; 2,4). Når noget er galt i menigheden, når noget ikke fungerer optimalt, så griber lederen ind og gør noget ved det. Hvis nogen i menigheden eksempelvis modsætter sig kirkens planer og visioner, går lederen til dem og følger Matt 18 over for dem – Jesu vejledning i kirketugt (1,6). Lederen sætter endvidere folk i arbejde (2,4). Mens forkynderen samler folk, der lærer, samler lederen folk, der arbejder. "En leder siger: "Jeg vil vide, hvor mange folk, der er blevet udrustede til at gøre kirkens arbejde. Hvor mange arbejdere har vi oprejst? Hvor mange frivillige har vi udrustet? Hvor mange mennesker har fundet deres gaver og gør noget med dem i kirken?" (2,4).

Gode ledere er ifølge Hybels kendetegnede ved at træffe modige og visionære beslutninger for deres menigheder for at gøre dem mere evangeliserende – uden at lade sig bremse af bekymringer vedrørende omkostningerne og andres vurderinger (2,5). Gode ledere går foran i det evangeliserende arbejde (1,1; 2,2). Skal en menighed blive evangeliserende, er det

afgørende, at lederen bliver et forbillede på en evangeliserende livsstil: "Når du forandrer en leder, forandrer du kirken" (2,2). Det har Bill Hybels erfaret i forhold til sin egen menigheds medlemmer: "Hvis de ser på mit liv og ser, at jeg har mange venskaber med disse mennesker, at jeg indgår i en hel række af kærlige samtaler med dem for at føre dem til Kristus, så ændres hele deres orientering i forhold til syndere og søgere. Det gør den virkelig!" (2,2).

Trods elementer af bibelsk tænkning er Bill Hybels undervisning om kristent lederskab mere bestemt af idealer og principper hentet fra verdslig ledelsesfilosofi end af Bibelens ord. Når han tegner et billede af den gode leder, fremhæver han således i høj grad kvaliteter og ledelsesformer, som ifølge moderne ledelsesfilosofi er vigtige for at få en god og effektiv virksomhed: klare visioner, gennemtænkte strategier, handlekraft, evne til at inspirere og aktivere, villighed til at skille sig af med problematiske medarbejdere, styrke til at føre beslutninger igennem trods modstand etc.

Når Hybels anbefaler at give mere plads for folk med "lederevner" i den kristne menighed, anbefaler han således indirekte at give mere plads for folk, der har forudsætninger for at lede menigheden som en effektiv virksomhed.

Princippet om, at en myndig menighedsledelse ikke bør tolerere uenighed om menighedens vision, men snarere bør skille sig af med medlemmer, der skaber problemer på dette område, blev uddybet af Willow Creek-medarbejderen Gary Schwammlein på kurset "Værdibaseret forandringsledelse" i København i 2002. Schwammlein forberedte her sine tilhørere på, at en menighed, der udvikler en vision om at være målrettet evangeliserende og derfor lægger sit arbejde om, uundgåeligt vil opleve, at der er nogle i menigheden, som ikke deler eller forstår visionen. Uenighed eller uklarhed på dette område må ifølge Schwammlein behandles på én bestemt måde, som altid praktiseres i Willow Creek: "Den bibelske måde er beskrevet i Matt 18... Hvis de ikke køber visionen. Hvis folk har en anden vision eller er uklare om visionen, så kommer de ind i en livstruende konflikt, for de vil følge deres eget ego, deres egen idé... Vi må alle have samme vision" (Gary Schwammlein bånd nr.2).

I Willow Creek behandles uenighed om kirkens vision og strategi således som synd. Uenighed på dette område er per definition udtryk for syndig egoisme og egenrådighed. Det uenige kirkemedlem må derfor behandles efter Matt 18, hvor sidste led i formaningsprocessen er udelukkelse af kirken og tilkendegivelse af, at den pågældende person nu må betragtes som ikke-kristen og fortabt (Matt 18,17).

Det er muligt og endda sandsynligt, at en sådan form for konfliktløsning er hensigtsmæssig i en verdslig virksomhed. Det er også muligt, at den i en kristen menighed vil sikre høj disciplin og effektivitet i arbejdet for menighedens vision. Ikke desto mindre må dens anvendelse her betegnes som læremæssigt dybt uforsvarlig og både menneskeligt og åndeligt alarmerende hensynsløs.

Bibelens tænkning om den gode kristne leder ligger langt fra det, som er refereret fra Hybels' og Schwammleins undervisning. I Skriften betones helt andre egenskaber og kvaliteter: forankring i nåden, troskab mod den rette lære, uforfærdet og udholdende forkyndelse af Guds Ord, vedholdende bøn, stadig granskning og personlig tilegnelse af Skriftens ord, opgør med og afvisning af vranglærere, hyrdeomsorg for og myndig vejledning af den enkelte i menigheden, et uangribeligt liv, værdighed, gæstfrihed, åndelig modenhed, villighed til at lide for evangeliet, god familieledelse m.m. (1 Tim 2,1-5; 3,1-7; 4,6-6,21; 2 Tim 1,6-14; 2,1-4,5; Tit 1,5-3,11; 1 Pet 5,1-4).

Det er ikke fremmed for Bibelen at tale om, at lederen må være et forbillede for menigheden. Men ingen steder tales der om, at han må være det i form af en offensivt evangeliserende livsstil med mange ikke-kristne kontakter og samtaler. Lederen er som alle andre kristne

kaldet til at leve med Jesus i hverdagen og være beredt på at vidne om ham, når anledningen gives (Kol 4,5-6; 1 Pet 3,15). Men den konkrete kontakt til ikke-kristne kan være meget forskelligartet. Her er der evangelisk frihed. Der er intet i Skriften, der peger i retning af, at enhver god kristen leder også bør være evangelist. Her lægger Bill Hybels en forventning og fordring ind over den kristne leder, som er uden grund i Skriften og derfor er lovisk i sin natur. Når Skriftens ord kalder den kristne leder til at være et forbillede i sin livsførelse, lægges der vægt på hellighed og næstekærlighed (1 Tim 4,12; Tit 2,7).

Der er ingen tvivl om, at administrative lederevner og strategisk og visionær tænkning forenet med den rette åndsudrustning kan blive til stor gavn og velsignelse for en kristen menighed. Tilsvarende vil der være elementer af moderne ledelsestænkning, som kan inddrages i det kristne menighedsarbejde og på det menneskelige plan tjene til at forbedre og styrke arbejdet. Men det er afgørende, at vi sorterer kritisk og bevarer et klart syn for, hvad NT betoner som de afgørende lederegenskaber, herunder ikke mindst lederens personlige forankring i og vejledning af andre ud fra nådens evangelium. Det kristne menighedsarbejde er et åndeligt arbejde og har derfor brug for åndelige ledere.

4.5.7 Svagt syn for Guds ords kraft

Bill Hybels betoner værdien af god forkyndelse. Men som tidligere nævnt definerer han primært god forkyndelse ud fra dens form og dens umiddelbare konstaterbare virkning på tilhørerne. Opleves forkyndelsen fængende og oplivende eller kedelig og irrelevant? Det er det centrale spørgsmål, når Hybels taler om stærk og svag forkyndelse (1,6; 2,1; 2,4; 2,6; 2,8).

Hybels' vægtlægning på forkyndelsens form og umiddelbare ydre virkning synes at hænge sammen med hans svage syn for og vurdering af den åndelige kraft i selve det forkyndte ord. Det er således karakteristisk, at han ofte nedtoner forventningerne til, hvad det forkyndte ord i sig selv kan udrette (1,6; 1,10; 2,4; 2,6; 2,8). Det er ligeledes karakteristisk, at han hovedsageligt betegner forkyndelsens formål som formidlingen af information, teologi og forståelse af Bibelen (1,6; 2,4; 2,6; 2,8). Han taler således aldrig om, at forkyndelsen har kraft til at skabe tro og åndeligt liv. Han taler heller aldrig om, at forkyndelsens kraft beror på, at Ånden ledsager ordet og selv virker gennem det. Hybels synes at have et yderst svagt eller slet intet syn for forkyndelsens åndsdimension og for ordets nådemiddelkarakter.

På denne baggrund bliver det forståeligt, at han så ensidigt retter sin opmærksomhed mod de ydre og konstaterbare virkninger af forkyndelsen. Det bliver ligeledes forståeligt, at han anviser *andre veje og midler* til åndeligt liv og åndelig vækst end tilegnelsen af Guds ord.

Hybels lader således forstå, at man ikke kan komme ind i et personligt og levende forhold til Jesus og præges af ham blot ved at lytte til sand bibelsk og evangelisk forkyndelse: "Nogle af jer har den rigtige trosbekendelse og I har selv aflagt bekendelsen, og I prædiker den rette information. Der er bare det – her er et lille mysterium – der er meget lidt gensidig relation til denne person, hvis teologi I forstår, men hvis relationsform er noget uklar for jer" (2,8).

Hybels' teologi og vejledning på dette område tager udgangspunkt i hans egen erfaring af, hvordan han kom ind i et personligt forhold til Jesus. Det skete ikke ved Guds ord og evangelium. Som ung havde han bekendt sine synder og bekendt den rette tro på Jesus som frelseren fra synden. Dermed var han ifølge sin egen fortolkning frelst, men han var kun frelst "positionelt" – dvs. i henseende til sin stilling over for Gud. "Jeg var en "positionel" kristen, men jeg kendte intet til relationel kristendom. Jeg kendte intet til at have et personligt forhold til Jesus" (2,8).

Gennembruddet i Hybels' forhold til Jesus kom i forlængelse af en forelæsning, hvor en teologilærer fortalte om Jesus som et menneske præget af ekstraordinære kvaliteter både fysisk, sjæleligt og moralsk. Læreren lovede, at hvis man lærte Jesus at kende, ville man blive præget af de samme egenskaber. Hybels opsøgte efterfølgende læreren og spurgte, hvordan dette kunne ske, og blev anbefalet at sætte sig ned på en stol i enrum og fortælle Jesus sit livs historie. "Og venner, det begyndte for mig den dag, og i de sidste tredive år har jeg nu glædet mig over denne ekstraordinære relationsform. Når jeg tænker tilbage på, hvordan det var at være en "positionel", bare en "positionel" kristen, så tror jeg ikke, at jeg kunne have klaret det i længden. Det var ligesom, det var bare for endimensionalt, det var for fladt. Det var som at se sort-hvid-TV. Hvis det er det eneste du har set, er det vel nok. Men når du har set farve-TV, så ved du, at der er mere" (2,8).

På denne baggrund udtrykker Hybels sin bedrøvelse over, at så mange prædikanter fortsat kun kender til "positionel" kristendom og tror, at forkyndelse med det rigtige indhold er vejen frem. Han afrunder sin tale med en bøn om, at alle i salen må opsøge Jesus på den personlige måde og derved præges af hans egenskaber: "At vi må fortælle ham vor historie og lytte til hans svar. At vi må leve vort dagligliv med ham og have hovedtelefoner på og være opmærksomme på, hvad han hvisker til os, og at vi må have tro til at føre det ud i livet, uanset hvad han beder os om at gøre, så at vi på den sidste dag kan se ind i hans øjne og sige: "Vi kendte dig ikke kun "positionelt", teologisk. Vi vandrede med dig, vi følte din kærlighed, vi hørte din hvisken, vi fulgte din befaling og vi gjorde det med glæde. Og alle er enige og siger: Amen!" (2,8).

Hybels' fortolkning af sin personlige åndelige udvikling rejser en lang række teologiske spørgsmål ikke mindst til hans frelsesforståelse. Anser han gold rettroenhed med en ydre bekendelse for en frelsende tro? Har han ingen forståelse for, at den frelsende tro er en hjertets genfødsel, der bringer et nyt liv og en ny relation til Jesus med sig? Taler han om to forskellige slags kristenliv: et med og et uden et personligt forhold til Jesus? Lærer han, at der venter en særlig åndelig forvandlings- og kraftdimension for dem, der vil opsøge Jesus på den af ham anbefalede måde?

I forhold til Guds ord er det yderst foruroligende, at Hybels nedtoner forventningen til at kunne møde Jesus gennem det ydre ord og i stedet anbefaler at søge ham umiddelbart, direkte, uden om det ydre ord. Dette er den klassiske vej ud i sværmeri. Jo mere man orienterer sig i denne retning og jo mere man lytter til den vejledning, man får gennem direkte tilskyndelser, jo større bliver faren for at blive ført vild af ganske andre stemmer og ånder end Jesus selv. I sine taler opmuntrer Bill Hybels også til at lytte til Jesu stemme i Bibelen, og betoner med stor klarhed, at Bibelen er de troendes ufejlbarlige vejleder: "Vi tror, at Bibelen er sandheden. Det er den absolutte autoritet angående tro og praksis. Vi må have det ind i vort sind: hvad Bibelen siger – det holder" (2,6; se endv. 2,1; 2,8). I praksis taler Hybels imidlertid betydeligt mere om velsignelsen ved at lytte til Guds direkte tale (1,2; 1,10; 2,1; 2,6; 2,8).

I en anden tale beskriver Hybels, hvorledes en bestemt kristelig livsform med sikkerhed vil føre til åndelig fremgang og i sidste instans til et åndeligt liv på "kogepunktet": "Du ved, da du blev kristen, havde du en vis temperatur. Men så – som en kombination af dine valg og Helligåndens gerning – begynder du at forøge dit åndelige livs temperatur. Og det er muligt, det er virkelig muligt for dig at modnes åndeligt frem til det punkt, hvor du lever på eller nær ved dette fase-forandringspunkt, hvor du erfarer udløsningen af kraft. Bibelen omtaler det som at blive fyldt med Helligånden, eller Bibelen omtaler det som at blive fyldt med Guds kraft, eller som Kristus, der lever helt og fuldt i mig" (2,6).

Første skridt på vejen til denne stærke ånds- og krafterfaring er ifølge Hybels at være trofast i menigheden. Men selv hvis gudstjenesten er rigtig god, kan den ikke få deltagerne helt op på kogepunktet, kun tæt på det. Derfor må der andet og mere til mellem gudstjenesterne.

Her nævner Hybels fire ting:

- 1) Daglige åndelige øvelser i form af morgenbøn, lytten til kristen lovsangsmusik og vedvarende lydhørhed over for Guds direkte tale.
- 2) Deltagelse i en lille gruppe af kristne, hvor man kan opmuntre og støtte hinanden: "Jeg får en masse varme, fra den lille gruppe, jeg er med i. Den varmer mig op."
- 3) Nådegavebaseret tjeneste i menighedens arbejde: "Når du finder din nådegave og bruger den, da kommer varmen!"
- 4) Udøvelse af barmhjertigheds gerninger i dagligdagen: "Hver gang du kører hjem efter at have gjort noget, som du ved, Jesus ville have gjort, hvis han var i din krop, så varmes du op. Det varmer dig op."

Hybels sammenfatter sin tænkning om vejen til åndsfulde og åndskraft på denne måde: "Så hvis du går i kirke, hvis du gør religiøse øvelser, er med i en lille gruppe, tjener og gør disse barmhjertigheds gerninger, så vil din temperatur bare gå op og op, og meget snart er du fyldt. Du er fri!" (2,6).

Det er svært at finde mildere betegnelser for denne vejledning end, at den er uevangelisk i rystende grad. Hybels fremstiller vejen til frihed og åndsfulde som udførelsen af en række bestemte gerninger!

I NT står én ting i centrum for al forkyndelse om åndeligt liv og åndelig vækst: evangeliet om Kristus og frelsens rigdom i ham. Det er ved dette evangelium, vi får tro, kraft, liv, åndsfulde og alle Åndens frugter. Kun i den af evangeliet åbenbarede frihed fra loven kan troens nye liv vokse frem og folde sig ud! (fx Joh 15,1-8; Rom 6,14; 8,1-11; Gal 2,19-21; Ef 4,11-16; Hebr 9,14). Evangeliet er det åndelige livs og den åndelige krafts sande og eneste kilde.

Hybels synes at være blind for denne helt centrale evangeliske sandhed og giver derfor en vejledning i helliggørelse og åndsfulde, som er gennemført lovisk. Hans vejledning på dette punkt er af så alvorligt vranglærende karakter, at det på afgørende måde undergraver tilliden til ham som forkynder og åndelig leder. Det er en vranglære af netop denne art, Paulus vender sig mod i Galaterbrevet: "Dette ene vil jeg vide af jer: Fik I Ånden ved at gøre lovgerninger eller ved at høre i tro? Er I så uforstandige? I begyndte dog i Ånden, vil I nu ende i kødelighed?" (Gal 3,2-3).

Hybels kan godt tale om "forvandlende forkyndelse" (2,1; 2,4). Men da er den forvandlende kraft ikke knyttet til det forkyndte ord, men til bestemte forkyndere, nærmere bestemt de forkyndere, der har nådegave til at forkynde. Kun når de prædiker, kommer Helligånden og virker en forvandling hos tilhøreren: "Når en person har gaven til at prædike og undervise, så bliver Bibelen levende for dem, når de læser den. Gud giver dem ideer til, hvordan de kan sammensætte en interessant prædiken. Når de er deroppe og prædiker, så salver Helligånden det på en sådan måde, at det kan forvandle tilhøreren" (2,4).

Bill Hybels fortæller, at han normalt ikke behøver mere end fem minutter for at vurdere, om en person har nådegaven til at forkynde. Når nådegaven er der, viser det sig ved, at tilhørerne oplever det som "en ren nydelse" at lytte til den. De føler sig oplivede og ønsker at høre mere, og de får lyst til at invitere deres ikke-kristne venner med i menigheden, for at de kan høre netop denne forkynder. Kun prædikanter, hvis forkyndelse har denne effekt, har forkyndernådegave, og kun de bør få lov at prædike: "Ny Testamente siger: "Hvis du vil opbygge en fremgangsrig menighed, så bør du kun gøre brug af folk med nådegave til at prædike og undervise" (2,4).

Hybels' definition af forkyndernådegaven og hans tanke om, at Åndens kraft er knyttet til personer frem for til Guds ord, er direkte ubibelsk. Den har sit udspring et andet sted og synes at være en frugt af pragmatiske overvejelser om, hvilke prædikanttyper der kan styrke evangelisationaktiviteten og fremme ydre vækst i menigheden.

Det gælder imidlertid her som på en række andre områder, at Hybels' teologiske tænkning er præget af indre uklarhed og manglende sammenhæng. Til visse tider kan han således bruge formuleringer, som giver indtryk af stor tro på ordets egen iboende kraft. Således kan han tale om, at "evangeliet er stærkt" (2,4), at budskabet om Jesu kærlighed er "den eneste kraft, der kan forvandle et menneskes liv" (2,1), og at Bibelen er "kraften, der kan bygge folk op" (2,1). Men når han giver konkret vejledning om god forkyndelse og om vækst i åndeligt liv og kraft, må man spejle forgæves efter den bibelske lære om nådens midler og Åndens gerning. I samme grad denne lære fortønes, undergraves det evangeliske kristenliv og menighedsliv og dermed i sidste ende også det evangeliserende arbejde.

4.5.8 Evangelisation som alles hovedopgave

Bill Hybels betoner stærkt, at alle kristne er kaldede til at tage del i evangelisationsarbejdet (1,2; 2,2; 2,4; 2,5; 2,6). Hans grundlæggende anliggende er her sandt bibelsk, og som tidligere nævnt er det godt og nødvendigt at få det løftet frem. Det er imidlertid afgørende, at det almene og fælles ansvar for evangelisationen afklares og indholdsbestemmes ud fra Bibelen og ikke ud fra en målsætning om maksimal evangelisationsmæssig aktivitet.

Når Hybels formidler et alment kald til at engagere sig i evangelisation, betoner han stærkt Guds frelsesvilje og de ikke-kristnes nød. Hensigten er ifølge hans eget udsagn at bidrage til en "anden omvendelse": "Den første omvendelse er, at vi vender os bort fra vor synd og tror på Jesus – ikke sandt? Den anden omvendelse handler om, hvordan vi ser på folk uden for Guds familie. For når du ser folk anderledes, når du ser folk, som Faderen så folk, når du ser folk, som Jesus så folk – dem der sidder rundt omkring helt alene, så føler du: "Åh, mit hjerte bevæges over deres situation, deres fortabthed. Hvordan kan jeg opbygge et venskab, hvordan kan jeg række min hånd ud, hvordan kan jeg indlede en samtale?" (2,2).

Ifølge Hybels bør alle kristne opleve denne "anden omvendelse" med de konkrete konsekvenser, som han har beskrevet i form af en målrettet bestræbelse på at opbygge venskaber med ikke-kristne. Gør de ikke det, er de ude af kontakt med Guds hjerte og i konflikt med hans vilje: "Hvis jeg bad om en håndsoprækning fra alle jer, der ønsker at se tusindvis af danskere, som er langt fra Gud, gå ind i riget i tilbedelse af Gud, så ville I alle række hånden op, hver eneste af jer, selvfølgelig ville I det. Men hvis jeg siger: "Hvor mange af jer er villige til at række ud til dem, opbygge venskaber med dem, indlede kærlige samtaler med dem som et udgangspunkt, så ville meget få af jer række hånden op, og det er virkelig et problem. Det er et hjerte-problem. Det er et hoved-problem. Det er et synds-problem!" (2,2).

Ifølge Bill Hybels bør alt både i menighedens liv og i den enkelte kristnes liv omlægges og indrettes med henblik på at nå ud til og etablere kontakt til ikke-kristne. Gud vil, at alle kristne og alle kristne menigheder skal gøre alt, hvad der står i deres magt for at redde bare én ikke-kristen (1,2). Det vil formentlig være få kristne, som ikke kan følge Bill Hybels tankegang. Når vantro mennesker er på vej mod en evig fortabelse, er det en naturlig tanke, at vi må lade alle andre hensyn fare og samle os om dette ene at skabe kontakt til og evangelisere for de ikke-kristne. Men det er ikke den tankegang, vi møder i Bibelen.

I NT møder vi ingen almen og fælles formaning til alle kristne om at drive opsøgende evangelisationsarbejde. Den kristne menighed har som fællesskab et kollektivt kald til at drive grænseoverskridende mission, og i denne opgave må alle kristne tage del hver på deres måde, hvad enten det er i forbøn, i givertjeneste eller på anden vis. Men vi møder ikke i NT noget alment kald til enhver kristen om at drive offensiv evangelisation ved f.eks. målrettet og strategisk at opbygge venskaber med ikke-kristne.

Hvad vi møder i NT, er en formaning til alle kristne om at leve i et nært forhold til Jesus, bekende hans navn i verden, øve næstekærlighed mod alle og i denne ånd være beredt på at vidne om ham, når anledning gives (Matt 10,32-33; Kol 4,5-6; 1 Pet 3,15). Hvad der går ud over dette, beror på et individuelt kald. Gud kalder nogle til at være evangelister, og han kalder uden tvivl mange kristne til at opbygge venskaber med ikke-kristne. Som kristne må vi alle være åbne og lydhøre over for Guds kald på dette område, og vi må erkende, at vi i den grad har behov både for evangelister og for større frimodighed til at være hverdagsvidner. Men vi må ikke lægge byrder på os selv eller andre, som Guds ord ikke lægger på os. Når Bill Hybels betegner det som en synd ikke at arbejde på at opdyrke venskaber med ikke-kristne, lægger han således et helt igennem ubibelsk og sjælesørgerisk dybt uforsvarligt tryk på samvittighederne.

To sider af den bibelske lære om en kristens tjeneste for Gud tjener til at afbalancere synet på evangelisationens plads i en kristens liv.

1) Den bibelske lære om *nådegaverne* minder os om, at det kristne menigheds- og missionsarbejde rummer en lang række forskellige tjenester, som alle er vigtige for menighedens åndelige trivsel og Guds riges udbredelse. Til enhver tid vil der være bestemte nådegaver og tjenester, som vi er tilbøjelige til at betragte som særligt ophøjede, og som vi ubevidst begynder at tænke om, at den burde alle kristne ret beset have. For en halv generation siden var det tungetalen, man var optaget af på denne måde. Det var usundt og nedbrød frimodigheden hos mange kristne, som ikke havde denne gave. I dag og ikke mindst i Bill Hybels' forkyndelse er faren snarere knyttet til evangelistens nådegave. Bill Hybels taler også om en større bredde af nådegaver (1,6: 2,4; 2,6), men han efterlader ikke desto mindre indtrykket af, at alle kristne bør være offensive evangelister.

2) Den bibelske lære om *kulturkaldet* minder os om, at vi ikke kun tjener Gud, når vi beskæftiger os med åndelige gøremål og arbejder på Guds riges udbredelse (1 Mos 1,28). Vi tjener Gud i vort "kald og stand" ved samvittighedsfuldt at varetage vort almindelige borgerlige arbejde og ved at tage os af vor familie. Vi tjener også Gud ved at nyde naturen, rekreere og glæde os over god kultur. Dette hører med til et sundt menneskeliv og kristenliv, og det har værdi i sig selv. Det skal ikke tjene et andet og mere åndeligt formål. Kulturkaldet står i sagens natur i et dynamisk spændingsforhold til missionskaldet. Men spændingen må opretholdes. Opløses den, går det galt. Enten forsømmes missionen, eller også forsømmes menneskelivet med udbrændthed som uundgåelig konsekvens.

Netop dette sidste er ifølge Pritchard et udbredt problem i Willow Creek: "Ifølge Willow Creeks teologi kan intet retfærdiggøre, at man gearer ned for at nyde et øjeblik ro. Dette øjeblik kan kun retfærdiggøres, hvis roen giver mere energi til den store åndelige krig. Erfaringen af udbrændthed er ikke usædvanlig i Willow Creek. Stærkt engagerede frivillige og ledende medarbejdere brænder regelmæssigt ud efter års trofast indsats" (Pritchard s. 284). Ifølge Pritchard tiltrækkes mange mennesker af Willow Creeks program gennem fordøren, men oplever aktivitetstrykket ødelæggende og forsvinder ud af bagdøren til kirker med en stærkere vægtlægning på traditionel bibelsk forkyndelse (Pritchard s. 284-285).

Også på dette område gælder det, at en pragmatisk tænkning, der tilsidesætter Skriftens evangeliske vejledning, i sidste ende undergraver og ødelægger menighedens evangelisationsarbejde.

4.5.9 Kvindelige hyrder og lærere

I en række af sine taler ved de to konferencer i København giver Bill Hybels ordningen med kvindelige hyrder og lærere positiv og støttende omtale. Ved en enkelt anledning begrundes

og forsvarer han ordningen med henvisning til, at alle nådegaver bør udfoldes: "Hvad bør en person gøre, som har nådegave til at lære, hvad bør han eller hun gøre? Ja, lære!" (1,1).

Ellers går Hybels ikke ind i et egentligt teologisk forsvar for ordningen, men vælger flere gange at omtale kvindelige præster og forkyndere som legitime helt på linje med mandlige. Det sker dels ved, at han fortæller om den kvindelige hyrde- og lærertjeneste i Willow Creek (1,2), og dels ved, at han omtaler mandlige og kvindelige hyrder og lærere sideordnede: "Du må høre denne kvinde eller denne mand prædike og undervise" (2,4). "Jeg drømmer om den dag, hvor præster har et personligt forhold til Jesus på så stærk en måde, at menigheden siger: "Han vandrer med Jesus. Hun vandrer med Jesus" (2,8).

Ingen er upåvirkelig over for en sådan positiv omtale af kvindelig menighedsledelse. Når mange erklæret bibeltro kristne i dag bevæger sig væk fra et bibelsk syn i dette spørgsmål, må det ikke mindst ses som det samlede resultat af mange års små skub og påvirkninger i retning af en verdslig lighedsideologi. Det er dybt beklageligt, at konferencerne i København blev brugt af Bill Hybels til at give yderligere nogle skub i denne retning.

Det kan heller ikke betegnes som uproblematisk, at to af Willow Creeks kvindelige præster, Nancy Ortberg og Nancy Beach, underviste ved konferencerne om emner som "Hvordan skabe en fantastisk gudstjeneste" og "Hjertecheck for den kristne leder". Det kan svært fortolkes på anden måde, end at deltagerne satte sig under en kvindelig hyrde og lærers talerstol for at lytte til hendes åndelige og teologiske vejledning. En sådan praksis er der eksplicit advaret imod i LM's vejledning om tjenstedeling (Tjenstedelingen mellem mand og kvinde i menigheden, 1996, s. 11, 17-18).

At Bill Hybels promoverer ordningen med kvindelige præster må i sig selv rejse spørgsmålstegn ved det betimelige i at anvende ham som vejleder i opbyggelse af et kristent menighedsliv. Problemet bliver ikke mindre, når man tager Willow Creeks praksis på dette område i betragtning.

I Willow Creek fordres det således af alle aktive medlemmer, at de skriver under på, at de "med glæde" vil sidde under kvindelige præsters undervisning, at de "med glæde" vil underordne sig kvindelige ledere i kirken, og at de vil afstå fra at fremføre personlige synspunkter, der virker splittende (Grudem 1997).

Ud fra et klassisk bibeltro syn på kvindepræstespørgsmålet må en sådan tvangsordning betegnes som anti-kristelig i sin natur. Den pålægger alle de kristne, der vil optages i menigheden med deres underskrift at benægte det, som den samlede kristne kirke i næsten 2000 år har fremholdt og fastholdt som Guds klare og myndige tale.

Bill Hybels er på det rene med, at evangelikale kristne fra begyndelsen har været modstandere af kvindelige præster, og at mange, der søger til Willow Creek, derfor må formodes fortsat at være det eller i det mindste at være anfægtede. Han er ligeledes klar over, at der er tekster i Bibelen, som ikke er nemme at forene med et ja til kvindelige præster. Ved en Willow Creek-konference i Norge udtrykte han det således: "Jeg ved, at der findes nogle "krøllede" afsnit, som vi må arbejde hårdt for at forstå, men i det store og hele tror vi i Willow Creek, at når Gud har givet en kvinde en nådegave, så siger vi til hende: "Du må finde ud af, hvad din nådegave er og bruge den, for du skal aflægge regnskab for den"" (udskrifter fra Willow Creek konference i Stavanger, "Lederens bøn" del 2).

Når Bill Hybels trods sin erkendelse af disse problemer ikke desto mindre vælger at indføre og håndhæve den omtalte tvangsordning, vidner det om en alarmerende mangel på åndelig dømmekraft og bibelsk forankret lederskab.

4.5.10 Negligering af verdslighedens fare

I sine taler understreger Bill Hybels stærkt, at kristne ikke er kaldede til at lukke sig inde i trygge ghettoer, men til at være lys og salt ude blandt verdens mennesker (1,2; 1,6; 1,8; 2,1; 2,2; 2,4; 2,5; 2,6). Han siger meget sandt og godt om dette, og det er et anliggende, som må betones igen og igen. Skal Guds ord rækkes til ikke-kristne, må kristne møde dem og have med dem at gøre. Saltet må ud af saltbøssen.

I samme grad dette løftes frem, må det imidlertid også understreges, at verden er åndeligt farlig. Jesus understreger begge sider af sagen: "Se, jeg sender jer ud som får blandt ulve" (Matt 10,16). "Jeg beder ikke om, at du vil tage dem ud af verden, men at du vil bevare dem fra det onde" (Joh 17,15).

I Bill Hybels' taler møder man ingen betoning af faren for at præges og forføres af verdslig tankegang og livsførelse blandt ikke-kristne mennesker. Tværtimod taler han flere gange nedsættende og latterliggørende om dem, som advarer mod farerne i verden, og viser ingen forståelse for deres anliggende (1,2; 2,2). Når han taler om ikke-kristnes syndige livsførelse, gør han det ofte i stærkt humoristiske vendinger, så forsamlingen bringes til at le. Om en studiekammerat fortæller han eksempelvis: "Han var den eneste, der regelmæssigt overnattede i pigernes afdeling i weekenderne. Han var en meget populær fyr. Okay, det er ikke, fordi jeg forsvarer det, men jeg siger bare: Han kunne fortælle historier om mandagen!" (2,2). Om de ikke-kristne sejlervenners adfærd under en kapsejlad fortæller han: "Det er ikke ualmindeligt at sige noget til en konkurrent. Men mine drenge de råber sjofelheder og bruger fagter, som jeg ikke kan vise her. Det universelle tegn på mishag, hvis I forstår, hvad jeg mener. Og så under sejladsen, begynder de at fortælle vittigheder til hinanden. Og jeg er selvfølgelig midt i alt det her, og de fortæller historier, som er langt ude over den moralske grænse. I ved, hvilken slags jeg taler om. De fortæller de her vittigheder, og de er langt ude over grænsen, men de er morsomme, så utroligt morsomme!" (2,2).

Når den åndelige fare i mødet med verden aldrig betones, og når den syndige livsform i stedet fremstilles i humoristisk form, kommer der til at mangle en overordentlig vigtig bibelsk dimension og grundtone i kaldet til og undervisningen om at være kristen i verden. Kun med en sund frygt på dette område kan vi som kristne bevares som lys og salt i verden.

Principielle overvejelser 7:

Korsteologi og herlighedsteologi

I den lutherske teologi skelnes der mellem to grundlæggende forskellige former for teologi: korsteologi og herlighedsteologi.

Korsteologien minder os om, at som Kristus fremtrådte for verden i ydre ringhed, sådan vil også hans menighed fremtræde i verden i en ringe skikkelse. Som Kristus sejrede ved en korsdød, der lignede et nederlag, sådan vinder menigheden sejr og udbredelse i verden ved et kors-evangelium, som i verdens øjne er svagt og anstødeligt, men ikke desto mindre bringer Guds livgivende Ånd med sig. Uanset sine ydre kår bevarer menigheden troen og frimodigheden i sit vidnesbyrd ved at se sig selv, som den er, ikke i verdens øjne, men i Kristus. Korsteologien fastholder, at synden og Guds vrede er menneskets grundproblem. Derved kommer Jesu kors til at udgøre evangeliets strålende centrum, og de grundlæggende modsætninger i forkyndelsen bliver synd og nåde, dom og frelse. Ifølge korsteologien er en stærk menighed, en menighed, hvis tro er forankret i Jesus.

Herlighedsteologien vurderer menighedens styrke på dens ydre og synlige fremtræden, ikke på dens tro. En stærk og herlig menighed, er en menighed, der fremtræder stærk og herlig. I herlighedsteologien er tyngdepunktet forrykket. Det er ikke synden og Guds vrede, som i praksis betones som menneskets grundproblem. I stedet betones menneskelivets udfordringer. Evangeliet bliver et løfte om, at Gud vil hjælpe og give et bedre liv. Her bliver modsætningerne svaghed - styrke, ensomhed - fællesskab, mislykkethed - vellykkethed, tomhed - fylde. Ifølge herlighedsteologien er forudsætningen for et kraftfuldt vidnesbyrd over for verden, at menigheden fremtræder med en ydre form og et budskab, der kan overbevise verden om, at her hos disse folk kan livet blive anderledes og bedre. Korset glider ud af centrum, og den afgørende forventning i missionsarbejdet sættes ikke længere til Guds Ånds gerning i loven og evangeliet, men til menighedens ydre fremtræden som vellykket, stærk, kompetent og attraktiv.

Herlighedsteologien ligger i den menneskelige natur. Det er den teologi og religiøsitet, som kommer indefra. Den kan kun drives tilbage af det budskab og den Ånd, som møder os i de bibelske tekster.

I dag går der et stærkt strømdrag igennem den evangeliske kristenhed i herlighedsteologisk retning. Årsagen må ikke mindst søges i, at nøden og arbejdet for Guds riges udbredelse gradvist har mistet sin bibelske og evangeliske forankring. I tiltagende grad orienterer man sig ud fra de ydre resultater. Man undersøger, hvad der virker sympatisk og tiltrækkende på verdslige mennesker, og forsøger at indrette sig efter det. Derved spores man ind i en kødelig tænkning, hvor opmærksomheden rettes mod os selv, vore gerninger og vor ydre fremtræden. I samme grad denne tendens vinder frem, tømmes vore menigheder for evangelisk tro, liv og åndskraft. Vi bevæger os som galaterne fra en evangelisk og Kristuscentreret åndelighed mod en lovisk og selvcentreret kødelighed. Vi kan vokse i det ydre, men vi dør i det indre.

Formaningen til galaterne er så aktuel som nogensinde tidligere og ikke mindst ind i en missionsforening, der begyndte med en stærk erfaring af åndskraften i det frigørende evangelium: "Uforstandige galatere! Hvem har forhekset jer? Jesus Kristus er dog blevet aftegnet for øjnene af jer som den korsfæstede. Dette ene vil jeg vide af jer: Fik I Ånden ved at gøre lovgerninger eller ved at høre i tro? Er I så uforstandige? I begyndte dog i Ånden, vil I nu ende i kødelighed?" (Gal 3,1-3).

5. WCCC i historisk og teologisk kontekst

5.1 Willow Creek som repræsentant for en almen strømning

Både udgivelsen af "Smittende Tro" og afviklingen af de to store Willow Creek-konferencer ligger nu i fortiden. Dette forhold kunne give anledning til at opfatte bogens og konferencernes teologi og missionstænkning som noget, vi i LM stod under påvirkning af i en kort tid, men som vi nu er ude over og derfor ikke længere behøver at beskæftige os med og afklare os overfor. Som det er antydnet i kap. 4.1, deler udvalget ikke denne opfattelse.

Der er delte meninger om Willow Creek i LM. Nogle har en meget positiv vurdering af menighedens missionsstrategi. Derfor kan det ikke undre, at enkeltpersoner og forsamlinger i LM finder det naturligt at hente inspiration herfra. Det skete allerede før de to store konferencer, og det sker fortsat. Dette er ikke enestående for LM. Det gælder generelt for de gamle lutherske missionsforeninger i Norden, at de modtager en mere eller mindre stærk påvirkning fra Willow Creek-inspirationen i disse år. Påvirkningen sker gennem bøger, artikler, kurser, konferencer, enkeltpersoners besøg i menigheden, via internettet m.m. Nogle personer og nogle forsamlinger påvirkes meget, andre slet ikke. Men påvirkningen må tages alvorligt og må anspore til en grundig undersøgelse og vurdering af menighedens teologi.

Der er imidlertid også en anden grund til, at det er væsentligt at vurdere inspirationen fra Willow Creek. Grunden er, at menigheden i mange henseender står som en typisk eksponent for en teologi og en religiøsitet, som igennem de sidste 30 år har vundet stadigt større international udbredelse i den evangeliske kristenhed og ad mange kanaler når frem til og påvirker os i LM.

At vi påvirkes af strømninger og tendenser i den internationale og navnlig den vestlige kristenhed, er der intet nyt i, og et stykke på vej kan det betragtes som noget positivt. Igennem hele LM's historie har vi hentet inspiration fra andre evangeliske sammenhænge og herunder også fra ikke-lutherske grupperinger i udlandet. Navnlig på evangelisationens og missionens område har vi fået megen værdifuld inspiration fra ikke-lutherske kristne. Generelt har vi imidlertid i LM været meget opmærksomme på at sortere i den påvirkning, vi mødte udefra, og i de personer, vi benyttede os af som f.eks. forfattere. Det har således været et grundprincip at holde os til folk med en "evangelikal" teologisk profil, dvs. folk, som tilsluttede sig og arbejdede ud fra reformationens teologiske grundprincipper. Igennem lang tid tjente ordet "evangelikal" til at definere et klart og betryggende teologisk grundlag for et inspirationsfællesskab på tværs af de konfessionelle grænser.

Igennem de sidste årtier er termen "evangelikal" imidlertid blevet anvendt om en stadigt bredere gruppe kristne og er i takt hermed blevet stadigt mere uklar og rummelig i sit indhold. I USA vil således omkring 40 procent af befolkningen i dag betegne sig selv som "evangelikale". Hvor man tidligere kunne tale om "den evangelikale bevægelse" som en bevægelse med en relativt klar og entydig teologisk profil på tværs af forskellige lande og kirkesamfund, må man nu konstatere, at den evangelikale bevægelse i teologisk henseende er en meget sammensat og uhomogen størrelse med udflydende grænser. En stor del af bevægelsen har i praksis mistet sin forankring i reformatorisk teologi og har i stedet udviklet en teologisk overfladisk og pragmatisk orienteret kristendom. Man kalder sig fortsat "evangelikale", men man står i realiteten langt fra den oprindelige evangelikalisme.

Skal vi forstå, hvad der er sket med den evangelikale bevægelse og dermed få bedre forudsætninger for at forholde os til de forskellige påvirkninger, som møder os i dag, vil det være hensigtsmæssigt med et kort historisk rids over bevægelsens historie.

5.2 Evangelikalismens reformatoriske rødder

Selve termen "evangelikal" (tysk: "evangelisch") går tilbage til det 16. århundrede, hvor den under reformationen blev brugt som betegnelse for både de lutherske og de reformerte kristne. Disse to grupper var uenige om adskilligt, men de var enige om, at "Skriften alene" er Guds sande og ufejlbarlige ord, og om, at mennesket frelses ved "Troen alene" på grundlag af Kristi gerning alene og ved Guds suveræne udvælgelse og genfødende gerning.

Grundlæggende for de evangelikales syn på frelsen var deres syn på mennesket som helt igennem fordærvet af synden, bundet af Satans magt og dermed helt ude af stand til at medvirke til sin egen frelse. Frelsen er Guds værk alene gennem Ordet og ved Ånden. Gud skaber troen, når og hvor han vil det. Ved troen gøres mennesket retfærdigt over for Gud i Kristus. Den frelsende retfærdighed er en tilregnet, en fremmed retfærdighed. Efter genfødselen bliver mennesket ved med at være en fordærvet synder i sig selv, men den troende er "samtidig retfærdig og synder" på grund af Kristi tilregnede retfærdighed. Dette var ifølge de første evangelikale selve det kristne evangelium. De havde en meget stærk bevidsthed om, at mennesket har ét grundlæggende problem: Guds vrede og dom. På denne baggrund blev det også klart, at det kristne evangelium er et godt budskab om fred med Gud ved tro på Jesus alene. Det var dette evangelium, kirken stod eller faldt med, og det var dette evangelium, den måtte prædike til tro.

5.3 Arminianismen

I begyndelsen af det 17. århundrede splittedes den reformerte verden i to dele: de "klassisk reformerte" og en retning præget af *Jacob Arminius* (1560-1609). Den nye "arminianisme" var præget af en svag syndsforståelse og en tilsvarende stor tillid til det naturlige menneskes egne evner i gudsforholdet. I den arminianske kirkeretning udviklede man overbevisning om, at mennesket selv kan vælge at tro, og at mennesket må lade troen følge af gode gerninger for at blive frelst. Frelsen bliver dermed et samarbejde mellem Gud og menneske. Gud frelser mennesket dels på grund af Kristus og dels på grund af menneskets tro og troens frugter. Målet for kirken i det missionerende arbejde bliver at overbevise mennesket om, at det må træffe trosvalget og leve helligt.

I det 17. århundrede blev arminianismen fordømt af både de klassisk reformerte og de lutherske teologer. Kirkehistorikeren Michael Horton skriver herom: "Alle evangelikale betragtede arminianismen som en afvigende vranglære i forhold til den kristne tro. Man kunne ganske enkelt ikke benægte det totale syndefordærv, Guds udvælgelse til frelse, retfærdiggørelse af tro alene ved Kristus alene, og så fortsat kalde sig evangelikal" (Horton 1992). Denne afstandtagen fra arminianerne indebar ikke, at man betragtede alle arminianere som frafaldne, men at man anså deres lære for falsk og forførende i alvorlig grad.

Fra det 18. århundrede skete der imidlertid en gradvis ændring i manges holdning til arminianismen. Den væsentligste årsag hertil var, at vækkelsesprædikanten *John Wesley* (1703-1791) antog den arminianske lære og fremstillede troen som et menneskeligt valg og frelsen som beroende på menneskets lydighed. Wesley blev redskab til den største vækkelse i Englands historie, og fra denne metodistiske vækkelse udbredte den arminianske tænkning sig gradvist ind i mange andre protestantiske sammenhænge inklusive dele af de "klassisk reformerte" og lutherske.

I det 19. århundrede fik den arminianske teologi en stærk fortaler i USA i vækkelsesprædikanten *Charles Finney* (1792-1875). Han blev den mest fremtrædende prædikant i sin levetid og blev banebrydende for en overfladisk teologi, en følelsesbetonet kristendom og en

pragmatisk tænkning ind i amerikanske vækkelseskredse. Finney benægtede tanken om arvesynd og om frelse ved en tilregnet retfærdighed. Mennesket frelses ifølge Finney ved at vælge at tro og ved at leve helligt. Udfordringen er ifølge Finney at få mennesker til at vælge troen og vælge at leve ret. Dette sker ikke ved prædikener om objektive frelsessandheder, men ved prædikener, der appellerer til den enkelte og her ikke mindst til følelserne. Ingen trossandhed er ifølge Finney så skadelig for kirken som tanken om, at tro og vækkelse virkes af Gud alene. Denne tanke gør kirken passiv. Der er intet overnaturligt ved en genfødsel eller en vækkelse. Begge dele kommer med nødvendighed, hvis man anvender de rette metoder. "En vækkelse er ikke noget mirakel, og den er heller ikke på nogen måde afhængig af et mirakel. Den er et helt igennem fornuftsbeholdt resultat af den rette anvendelse af de rette midler" (Citatet er hentet fra: Horton 1995).

De "rette midler" var ifølge Finney velkalkulerede prædikener, som talte stærkt til tilhørernes følelser, vakte angst for helvede og et stærkt ønske om frelse. Det var endvidere møder med en oppisket stemning og stærke appeller til at komme frem og overgive sig til frelse. De, som traf dette valg, fik at vide, at de hermed var frelst. Finney havde ingen tro på ordet som nådemiddel, men han havde et stærkt syn for, hvorledes den rette forkyndelses- og mødeform kunne bevæge mennesker til at træffe gode religiøse valg. Han var pragmatiker og satsede målrettet på det, som virkede og gav gode ydre resultater. Han opnåede også store resultater og blev redskab til omfattende vækkelser med et meget stort antal ydre omvendelser. Hans optimistiske tro på mennesket og på muligheden for at finde vej frem i åndelige spørgsmål ved mennesketanken og hans hermed forbundne ringeagt for bibelteologisk kundskab og tænkning forplantede sig imidlertid til de vakte. De lærte at orientere sig ud fra deres egne fornemmelser for og tanker om, hvad der var godt og rigtigt, snarere end ud fra Skriften. Derfor stod de værgeløse, da liberalteologien kom med gode intellektuelle argumenter for en sympatisk og moraliserende bibelkritisk kristendom.

Pritchard skriver om Finneys pragmatiske kristendom: "Problemet med denne form for kristendom er, at den ikke har megen vedvarende kraft. Fordi den ikke var tankemæssigt rodfæstet, gik der kun en generation eller to, før meget af denne kristendom blev skyllet væk af liberalteologien og dens intellektuelle udfordringer sidst i det 19. århundrede. Pragmatisk kristendom, der fokuserer på det, der virker i den umiddelbare sammenhæng, virker i sidste ende alligevel ikke" (Pritchard s. 281).

5.4 Den klassiske evangelikalisme i det 20. århundrede

Ved begyndelsen af det 20. århundrede havde liberalteologiens bibelkritik vundet omfattende udbredelse i næsten alle større protestantiske kirkesamfund i USA. Reaktionen kom i form af "fundamentalismen." Det var en bibeltro bevægelse på tværs af de protestantiske kirkeskel. Den ønskede at trose bibelkritikken og holde fast ved og udbrede de centrale frelsessandheder til tro og frelse. Fundamentalismen udviklede sig omkring 1920 til en omfattende bevægelse i USA, men den blev i tiltagende grad præget af en indre deling. En række fremtrædende klassisk-reformerte og lutherske teologer identificerede sig med bevægelsens grundsyn og formål, men var utrygge ved, at en stor del af den var præget af arminiansk teologi. En række andre træk vakte også uro: en udtalt modvilje mod de formelle kirkesamfund, en stærkt spekulativ tænkning om de sidste tider, en manglende sondring mellem centrale og mindre centrale lærespørgsmål, et manglende syn for en kristens samfundsansvar, et svagt syn for værdien af teologisk arbejde og en usundt ensidig fokusering på evangelisation: "At vinde enkeltmenneskers sjæle blev nogle gange fremstillet, som om det næsten var den eneste kristne forpligtelse" (Murray s. 18).

Ud af den gamle fundamentalisme voksede i tiden frem mod 2. verdenskrig en ny bevægelse frem, der efterhånden blev kendt under navnet "den evangelikale bevægelse". Den adskilte sig fra den gamle fundamentalisme på de ovennævnte punkter. Den var ikke fuldt ud

teologisk homogen, men dens mest fremtrædende ledere var stærkt forankrede i reformatorisk teologi. Adskillige af dem var solide "klassisk reformerte" eller lutherske teologer.

En af de organisationer, der mest entydigt kom til at repræsentere den evangelikale bevægelse efter 2. verdenskrig, var det internationale kristne studenterarbejde International Fellowship of Evangelical Students (IFES). Blandt dem, som fik ledende roller i dette studenterarbejde, var Carl Fredrik Wisløff, Oliver Barclay, Francis Schaeffer og John Stott. Mest betydningsfuld af alle var imidlertid *Martyn Lloyd-Jones*, der var den vigtigste kraft bag og teologiske formgiver af det nye studenterarbejde.

Hvad kendetegnede denne evangelikalisme?

I 1971 besvarede Lloyd-Jones over tre foredrag spørgsmålet: Hvad er en evangelikal? Som det første punkt fremhæver han her, at en evangelikal er en, der kæmper for evangeliets bevarelse. Den bibelske tro på og forståelse af evangeliet må tilkæmpes på ny i hver generation. "Kirkens historie gennem århundrederne viser meget tydeligt, at der ikke er noget statisk ved kirken. Der er altid en forandringsproces i gang og en udvikling, og desværre, som det også gælder for naturen, udviklingen går generelt mod opløsning" (Lloyd-Jones s. 301). Opløsningen kommer aldrig pludseligt, men langsomt og ubemærket. Den store fare er ikke de åbenbare bibelkritikere, men dem, som langsomt og under dække af ydre fromhed skridt for skridt fører menigheden bort fra Skriftens grund. "Den rigtigt farlige mand er ham, som indfører nogle meget uanseelige og meget underfundige forandringer" (s. 302). Som regel kommer de farlige forandringer fra mænd, som bekræfter de centrale trossandheder, og derfor virker betryggende på de fleste. Men det nye, de kommer med, vil med tiden underminere netop troens bærende sandheder (s. 305). Derfor er det så afgørende at være opmærksom på det sande evangeliums bevarelse for troens og i sidste ende for evangelisationens skyld. "Det er dette, der er vort mål. Vi søger ikke bare at være polemiske. Som jeg sagde vort mål er praktisk. Vi er optaget af mænds og kvinders sjæle. Vi er her for at sprede det gode budskab om frelse og vinde mennesker ud af mørket ind i lyset. Det er derfor, vi må være så opmærksomme på sandheden og altid kæmpe for den" (s. 318).

Få har som Lloyd-Jones kaldet og tilskyndet til mission, og få organisationer har bidraget så meget til bibelsk evangelisation i det 20. århundrede som IFES, der har dansk KFS som datterbevægelse. Fokus har imidlertid ikke været på tal og ydre vækst, men på bevarelsen og udbredelsen af det sande evangelium i tillid til Guds frelsende kraft. Med Lloyd-Jones' egne ord: "Jeg er ikke interesseret i tal, men i sandheden og i den levende Gud" (Murray, bagsidetekst).

I foredragene fra 1971 fremhæver Lloyd-Jones som evangelikale karakteristika endvidere: kirkehistorisk bevidsthed, villighed til opgør med vranglære, ingen tilføjelser til og ingen fortelser af Guds ords sandheder, bibelsk forankring, mistillid til fornuften i åndelige spørgsmål, og endelig tro på værdien af teologisk studium og tænkning.

Oliver Barclay, der stod Lloyd-Jones nær og var en ledende figur i det engelske studenterarbejde i hele efterkrigstiden, fremhæver fem ting som karakteristiske for det, han kalder "klassisk evangelikalisme" (Barclay 1997, s. 9ff).:

- principiel og praktisk respekt for Bibelens autoritet,
- koncentration om forsoningen og retfærdiggørelsen af tro alene,
- tro på nødvendigheden af genfødsel ind i Guds rige ved Helligåndens gerning,
- aktivt engagement i arbejdet for evangeliets udbredelse,
- betoning af det personlige forhold til Jesus som centralt for et sandt og levende kristenliv.

Når LM i efterkrigstiden har knyttet evangelikale forbindelser, har det stort set udelukkende været til repræsentanter for den linje, som Lloyd-Jones og Oliver Barclay har været ledende

repræsentanter for. Det er karakteristisk, at LM i 1968 udgav en bog af netop Lloyd-Jones om bl.a. grundlaget for evangelikalt fællesskab: "Den kristne enheds grundlag".

Den åndelige og teologiske linje, som Lloyd-Jones har repræsenteret, er imidlertid marginaliseret i vor tids evangelikale bevægelse. Han så selv begyndelsen til denne udvikling i 1971: "Du har i Amerika noget, som bryster sig af at repræsentere en "ny evangelikalisme"... Folk af denne skole skriver bøger, og det er mit indtryk, at disse bøger viser netop denne underfundige forandring i definitionen af, hvad det vil sige at være evangelikal" (s. 303).

5.5 Den nye evangelikalisme i sidste del af det 20. århundrede

Forandringen og den teologiske opløsning af evangelikalismen tog for alvor fart efter 1970. Men den havde været undervejs forinden og havde mange årsager. Her skal kort nævnes nogle af de væsentligste.

I 1947 tog evangelikale teologer initiativ til oprettelsen af et bibeltro teologisk fakultet, Fuller Seminary. Hensigten var at uddanne teologer på et evangelikalt grundlag, så de kunne tjene evangeliets udbredelse. Allerede tidligt i 1960'erne oplevede man imidlertid på Fuller et splittende indre opgør om bibelsynet. Var Bibelen ufejlbarlig i alle spørgsmål, eller rummede den fejl og modsigelser? Man nåede ikke til enighed, og fra dette tidspunkt blev det gradvist mere uklart, hvilken rolle bibelsynet spillede for, om man kunne betegnes som evangelikal. I dag er der ingen klar grænse mellem den evangelikale bevægelse og et historisk-kritisk bibelsyn (Murray s. 37).

I 1949 blev den amerikanske offentlighed opmærksom på en ung vækkelsesprædikant, der kunne samle menneskemængder af en størrelse, som ingen havde set mage til i en menneskealder. Billy Grahams budskab var enkelt, centralt og vækkende. Han blev snart en samlende figur i den evangelikale bevægelse i USA. Han var dog betydeligt mindre teologisk klar end Lloyd-Jones. Han videreførte Finneys praksis med at kalde folk frem til frelse ved sine møder. Det var virkningsfuldt, men den implicite teologi blev problematiseret af de klassiske reformerte og lutherske. Efterhånden som hans kampagner blev populære, ønskede både liberale og katolske præster at bakke op om dem, og Graham indledte et samarbejde på tværs af både bibelsyn og evangelieforståelse. Dermed begyndte forankringen i de to reformatoriske hovedprincipper for alvor at skride. Lloyd-Jones opfordrede indtrængende Graham til at opgive Finneys praksis og til at bryde med vranglærende præster, men forgæves (Christianity Today 8. feb. 1980, s. 29).

I de senere årtier er Graham kommet med en række foruroligende teologiske udmeldinger. Om den romerske kirke udtaler han, at han føler sig lige så godt hjemme der, som i en evangelisk kirke, og at læreforskellene ikke er vigtige i relation til personlig frelse (Murray s. 68-69). Om hedninger uden for Guds ords rækkevidde hævder han, at Gud kalder og frelser mennesker uden om evangeliets ord: "Det kan være, at de slet ikke kender Jesu navn, men de ved i deres hjerter, at de har brug for noget, som de ikke har, og de vender sig til det eneste lys, de har, og jeg tror, at de bliver frelst, og at de skal være sammen med os i himlen" (Evangelical Times feb. 1998). Uanset sin teologiske bevægelse væk fra den klassiske evangelikalisme anses Graham fortsat for at være en central evangelikal leder. Men han er leder for en ny form for evangelikalisme, hvor forpligtelsen på og kampen for den bibelske sandhed og det bibelske evangelium har fået en underordnet rolle.

I 1972 ledte den tidligere missionær *Donald McGavran* et kursus på Fuller Seminary om, hvilke metoder der kunne fremme ydre kirkevækst. Dette kursus blev startskuddet til kirkevækstbevægelsen, der navnlig inden for den evangelikale bevægelse har opmuntret til at gøre brug af de midler, former og budskaber, som bedst fremmer ydre kirkevækst. Med McGavrans egne ord: "Metoder og strategier i missionsarbejdet bedømmer vi i lyset af, hvad

Gud har velsignet, og hvad han helt tydeligt ikke har velsignet. Intet skader et missionsarbejde så meget som at fortsætte med at anvende metoder, institutioner og strategier, som burde bringe mennesker til Kristus, men ikke gør det. Vi lærer folk, at de skal være hensynsløse, hvad metoderne angår. Hvis noget ikke virker til Guds ære og til hans kirkes udbredelse, så kassér det og find noget andet, der virker. Hvad metoderne angår, er vi pragmatiske på det barskeste" (Evangelical Times, jan. 2001, s. 30).

Den grundlæggende filosofi i kirkevækstbevægelsen er, at Gud vil, at kristne kirker skal vokse. De midler, som tjener til ydre kirkevækst, må derfor antages at være velsignede af Gud og bør derfor prioriteres. Denne tænkning har vundet stor udbredelse i den evangelikale bevægelse.

Efter McGavran overtog andre personer de ledende roller i kirkevækstbevægelsen. I anden generation var det bl.a. *Robert Schuller*. Han udviklede tanken om at formgive gudstjenesten ud fra ikke-kristnes ønsker. Med udgangspunkt i en rundspørge i sin kirkes nabolag udviklede Schuller en gudstjenesteform, der var målrettet på at tiltrække ikke-kristne, imponere dem og tilfredsstille deres ønsker. I forkyndelsen ville han lægge vægt på at vise forståelse for og imødekomme folks følte behov. I overensstemmelse med et ønske om kun at prædike positive budskaber besluttede han, at han aldrig ville prædike om synd. Følgelig ville han aldrig prædike evangeliet om Jesus som Guds lam, der bærer verdens synd. Korset og forsoningen blev løftet ud af evangeliet. Det er svært at tænke sig et klarere eksempel på et falsk evangelium og en forførende forkynder. Men den nye strategi var virksom. Kirken voksede, og den nye gudstjenesteform virkede inspirerende på mange andre kirkeledere. En af dem var Bill Hybels. Han lægger ikke skjul på, at det var mødet med Schuller, som gav ham mod på midt i 1970'erne at etablere en menighed med en søgervenlig gudstjeneste. Siden hen har Hybels bearbejdet Schullers koncept og taler således selv om synd. Men han har videreført sit samarbejde med Schuller og fastholder, at "Gud selv stod bag" mødet med ham (Hybels 1997, s. 81). I dag fremtræder Bill Hybels selv som en af de ledende figurer i kirkevækstbevægelsen.

I en grundig analyse af den amerikanske kirkevækstbevægelse fremhæver den lutherske professor Kurt Marquart i 2001 bl.a. følgende træk som karakteristiske: læremæssig li-gegyldighed, en arminiansk overbevisning om menneskets evne til selv at vælge at tro, tillid til de rigtige teknikker frem for til Guds Ånd, appel til menneskers følte behov, manglende syn for ordets åndelige kraft, ukritisk anvendelse af marketingsprincipper, svagt syn for teologisk uddannelse, forsømmelse af de troendes behov for åndelig opbyggelse, løfter om et godt og lykkeligt liv som kristen, prioritering af ydre kirkevækst over bibelsk sandhed, forsømmelse af menneskets dybeste og egentlige behov: afsløringen af synden ved Guds lov og forkyndelse af Kristus til tro (Marquart 2001, s. 59-146). Marquart påpeger, at vi i kirkevækstbevægelsen ser en gentagelse af meget af det, som Finney stod for og prægede med (s. 69-71).

På denne baggrund er der grund til alvorlig bekymring for, om kirkevækstbevægelsen vil føre det samme med sig som Finneys virksomhed. At den vil fremme en optimistisk og overfladisk kristendom med en svag forankring i Skriftens ord og i korsets teologi og en modsvarende stærk tro på selv at kunne finde vej frem i det kristne arbejde ud fra den menneskelige fornemmelse for, hvad der er godt, rigtigt og hensigtsmæssigt. En sådan kristendom har på længere sigt ingen modstandskraft over for falsk lære og forførende religiøsitet, der netop ofte virker langt mere god, rigtig og hensigtsmæssig end Skriftens ord og vejledning.

Den teologi, som kirkevækstbevægelsen og herunder også Willow Creek repræsenterer, bærer fortsat navnet "evangelikal". Men den afviger på en række punkter fra den teologiske og åndelige linje, som oprindeligt kendetegnede og samlede den evangelikale bevægelse.

I 1996 blev den indre opløsning og deling i den evangelikale bevægelse synliggjort, da *Alliance of Confessing Evangelicals* blev dannet. En lang række fremtrædende evangelikale ledere anså det for nødvendigt at danne et nyt fællesskab for de evangelikale, der ville videreføre den klassisk evangelikale linje. Grundlagsdokumentet for den nye alliance, "The Cambridge Declaration", er en indtrængende advarsel mod den åndelige opløsning i den evangelikale bevægelse og et stærkt kald til at vende tilbage til reformatorisk kristendom. Dokumentets vurdering af kirkevækstbevægelsen repræsenterer et klassisk evangelikalt syn:

"Mange i kirkevækstbevægelsen tror, at sociologisk kendskab til og forståelse af tilhørernes situation er af lige så stor betydning for evangeliets fremgang som den bibelske sandhed, der forkyndes. Som følge heraf er overbevisningen om, hvad der teologisk er sandt, ofte blevet adskilt fra den praktiske udøvelse af evangeliets tjeneste. I mange kirker er markedsføringsorienteringen ført et skridt videre i retning af en udradering af forskellen mellem det bibelske budskab og denne verden, en fjernelse af korsets anstød og en reducering af den kristne tro til de principper og metoder, der giver sekulære sammenslutninger fremgang og succes.

Selv om man måske stadig tror på korsets teologi, så tømmer disse bevægelser faktisk ordet om korset for dets mening... Hvor som helst i kirken Bibelens autoritet er gået tabt, Kristus er blevet fortrængt, evangeliet er blevet forvrænget, eller troen er blevet forvansket, er det altid sket af én bestemt grund: vore interesser har fortrængt Guds, og vi gør hans arbejde på vor måde. Det er et almindeligt og dybt beklageligt tab i kirken i dag, at Gud ikke længere er i centrum for menighedens liv som før. Det er dette tab, der tillader os at forvandle gudstjenesten til underholdning, forkyndelsen af evangeliet til markedsføring, at forveksle det at tro med at følge en bestemt fremgangsmåde, det at være god med at føle sig godt tilfreds med sig selv, og det at være tro med at have fremgang og succes."

I år 2000 udgav Lloyd-Jones' nære ven og medarbejder Iain Murray en bog med den sigende titel "Evangelicalism Divided" (evangelikalismens deling). Her rejser han spørgsmålet, hvad der er sket med den evangelikale bevægelse i de seneste årtier og giver selv et åndeligt og teologisk dybtpløjende svar:

"Jeg mener, at alt peger i én retning: Mens de evangelikale generelt set har videreført de samme trossandheder, er de blevet fristede til at søge succes på måder, som Ny Testamente betegner som "verdslige". Verdslighed betyder, at man fjerner sig fra Gud. Det er en menneske-centreret måde at tænke på; den sætter sig mål, som ikke fordrer noget radikalt brud med menneskets faldne natur; den vurderer tingenes betydning ud fra det nuværende og ud fra de synlige resultater; den vurderer succes ud fra tal; den begærer menneskelig anseelse og ønsker ingen upopularitet; den kender ingen sandhed, som det er værd at lide for; den afviser at være en "dåre på grund af Kristus". Verdslighed er den uigenfødtes tankegang. Den bøjer sig for afguder og står Gud imod.

Fordi "kødet" stadig er i en kristen, er han langt fra immun overfor verdslighedens indflydelse. Det er om troende, det siges at "kødet lyst står Ånden imod og Ånden står kødet imod. De to ligger i strid med hinanden" (Gal 5,17). Det er bekendende kristne, der får spørgsmålet: "Ved I ikke, at venskab med verden er fjendskab med Gud?" (Jak 4,4). Det er dem, som får påbudet: "Elsk ikke verden!" og "hold jer fra afguderne" (1 Joh 2,25; 5,21).

Frafald vinder generelt frem i kirken, netop fordi man ophører at være opmærksom på denne fare. Konsekvensen er, at åndelig krig viger for åndelig pacifisme, og i den samme ånd, udvikler kirken måder at præsentere evangeliet på, som neutraliserer enhver forargelse. Modsætningen mellem den genfødte og den uigenfødte udjævnes, og man begynder at tænke, at de uomvendtes interesser og ambitioner kan blive udnyttet til at vinde dem for Kristus. Når så denne tilgang skaber resultater – hvad den vil gøre – behøver man ingen yderligere retfærdiggørelse. Skriftens vejledning må vige for pragmatisme. Den apostolske bekendelse – "Var det stadig mennesker, jeg ville være til behag, var jeg ikke Kristi tjener" (Gal 1,10) – har mistet sin mening.

Ingen kristen giver med overlæg efter for verdens ånd, men vi står alle i fare for at gøre det utilsigtet og ubevidst" (Murray s. 255).

5.6 Modtagelse af inspiration fra den nye evangelikalisme

Willow Creek-menigheden må ses som en karakteristisk repræsentant for den nyere kirkevækstbevægelse og evangelikalisme. Som nævnt tidligere i rapporten er det udvalgets indtryk, at LM's åbning for inspiration fra Willow Creek i første omgang har ført meget godt med sig. Mange LM'ere fik gennem mødet med Willow Creek ny frimodighed til at engagere sig i evangeliets udbredelse og fik hjælp til at tage de første skridt ud i en praktisk vidnetjeneste. Mange fik en fornyet tro på, at det nyttede at fortælle mennesker i dag om Jesus, og at de selv og deres menigheder kunne bruges i dette arbejde. En række forsamlinger i LM oplevede en opblomstring i evangelisationsiveren og i modet til at tage nye initiativer i evangelisationsarbejdet. Alt dette må betragtes som overordentlig positivt.

Når der ikke desto mindre er grund til at forholde sig yderst kritisk til Willow Creek-inspirationen, skyldes det, at de positive elementer i inspirationen ledsages af en trosnedbrydende teologi. Mere præcist er der tale om en lovisk og pragmatisk tænkning om, hvordan man bygger gode og evangeliserende kirker, og hvordan man får stærk påvirkningskraft i evangelisationsarbejdet. Denne tænkning kan i første omgang føre til en styrket evangelisationsaktivitet og til ydre numerisk fremgang. Derfor kan den også virke stærkt overbevisende og tiltalende på mange. Men den savner bibelsk og evangelisk forankring, og derfor vil den over tid føre dem, som åbner sig for den, væk fra Skriften og fra evangeliet imod en kødelig og almenreligiøs kristendom.

Denne fare mener vi ikke bare knytter sig til Willow Creek-menigheden, men til hele den nyere kirkevækstbevægelse og evangelikalisme. Disse sammenhænge bør ikke bare vurderes på deres første synlige frugter, men på deres teologi. Kirkehistorien rummer mange eksempler på kirker og bevægelser, der for en tid har evangeliseret med stor iver og med store ydre resultater, men som derefter er faldet helt sammen, fordi de har savnet en sund bibelsk og evangelisk teologi.

Det er et bibelsk princip, at vi skal bedømme træet på dets frugter (Matt 7,16). Det er Jesu eget kriterium for efterprøvelse af forkyndere, der kommer til os i hans navn. Umiddelbart synes Jesus her at anbefale, at vi forholder os til de ydre resultater af forkyndernes virksomhed. Er der gode ydre resultater, så må vi tage imod forkynderne. Men i virkeligheden kunne intet ligge fjernere fra Jesu anliggende og pointe. Han påpeger netop, at de falske profeters ydre virksomhed og resultater ofte vil virke imponerende og tillidvækkende. I det ydre virker alt godt. Problemet ligger på det indre plan - i det som er skjult for en umiddelbar menneskelig betragtning. "Tag jer i agt for de falske profeter, der kommer til jer i fåreklæder, men indeni er glubske ulve" (Matt 7,15). Jesus taler i denne sammenhæng om, at man ikke kan plukke druer af tjørn eller figner af tidsler (Matt 7,16). NT-professor D. A. Carson påpeger, at alle på Jesu tid vidste, at tjørnebusken havde sorte bær, som kunne forveksles med vindruer, og at der var en tidsel, hvis blomst - måske især på en vis afstand - kunne forveksles med figner (Carson 1994, s. 138). Man kunne altså bedrages af det ydre skin. Træet så godt ud. Men når man kom tæt på frugterne og stiftede nærmere bekendtskab med, hvad der var indeni i dem, så kom sandheden for en dag. Jesu pointe synes således at være, at vi ikke må blive stående ved det første og umiddelbare indtryk. Vi må tætte på og undersøge, hvad der er "indeni". Vi må undersøge, hvad forkyndere siger. Hvad er indholdet i det, de kommer med? Det er det altafgørende spørgsmål. For det er dette, de vil præge med på langt sigt.

Men hvordan bør vi da forholde os til personer og sammenhænge, der er stærkt præget af ubibelsk og uevangelisk teologi? Kan vi overhovedet modtage inspiration fra sådanne folk? Som vi har fremført det tidligere i rapporten, mener vi, at en række af Willow Creeks arbejdsformer og arbejdsprincipper er teologisk forsvarlige og anvendelige ind i en dansk LM-sammenhæng. For så vidt mener vi, at det er både forsvarligt og anbefalelsesværdigt at modtage inspiration fra Willow Creek. Men det er ikke ufarligt. Der er en overhængende fare

for uforvarende at blive påvirket af og overtage en uevangelisk teologi. Skal vi undgå dette, er det nødvendigt at skelne skarpt imellem de dele af menighedens tænkning og praksis, som er teologisk betryggende, og de dele, der er båret af og formidler en ubibelsk og uevangelisk teologi.

Denne sondring og sortering er ikke enkel. Meget af det, som er åndeligt nedbrydende, virker ved første øjekast sympatisk og godt. Derfor vil mange være tilbøjelige til at falde for det. Det kræver grundig undersøgelse og vurdering at få klarhed over, hvad der kan bruges, og hvad der er farligt.

Hvem skal foretage denne undersøgelse og vurdering?

Som kristne har vi alle et ansvar for at forholde os åndeligt vurderende og prøvende til det, vi møder. Det er et centralt element i det almene præstedømme. "Mine kære, tro ikke enhver ånd, men prøv, om ånderne er fra Gud, for der er gået mange falske profeter ud i verden" (1 Joh 4,1). Dette ord er talt til hele menigheden, alle troende.

Samtidig lyder der et særligt kald til lederne: "Tag vare på jer selv og på hele hjorden; i den har Helligånden sat jer som tilsynsmænd, for at I kan være hyrder for Guds kirke, som han har vundet med sit eget blod" (ApG 20,28). Til den åndelige hyrdeopgave hører at nære hjorden med det, som er godt, og værne og advare den mod det, som er dårligt (Matt 7,15-23; Joh 21,15-18; Rom 16,17-18; 2 Tim 3,-9; Tit 3,10-11; 2 Joh 7-11). Der ligger således et særligt ansvar hos de åndelige ledere for at forholde sig prøvende og vurderende til de røster, som lyder i tiden, og for at beskytte og advare den troende menighed mod fremmede røster.

Når Willow Creek-inspirationen er blevet udbredt i Danmark igennem bøger og konferencer er det ifølge udvalgets vurdering og som fremhævet i rapporten i betydelig grad sket i en usorteret form. Der er blevet formidlet adskillig god inspiration, men den har været blandet op med en ubibelsk og uevangelisk teologi, som på flere punkter er svær at gennemskue. Det har i vidt omfang været overladt til den enkelte kristne, som har læst litteraturen eller har deltaget i konferencerne, at vurdere og sortere. Udvalget finder det ikke forsvarligt på denne måde at udbrede god inspiration sammen med besnærende vranglære og overlade sorteringen til den enkelte kristne. Det vil uundgåeligt føre til åndelig forvirring og indbyrdes strid. Vi vurderer, at en betydelig del af den indre uenighed og debat i LM om Willow Creek har haft sin årsag i, at der er blevet udbredt både godt og skidt under Willow Creeks navn, og at der i for ringe grad er blevet givet hjælp til at sondre og sortere.

LM har en lang tradition for at modtage inspiration fra ikke-lutherske sammenhænge. Det har som tidligere nævnt været frugtbart for foreningens arbejde ikke mindst på missionens og evangelisationens område. Det er ønskeligt, at dette kan fortsætte. Men skal det tjene til evangeliets udbredelse og til sundt åndeligt liv på langt sigt, er det afgørende, at der på forhånd foretages en grundig vurdering og sortering, så man ikke åbner for og udbreder forførende lære. Det er vort indtryk, at der aldrig har hersket og heller ikke nu hersker uenighed i LM om dette princip, og det er glædeligt. Men vi vurderer, at princippet har været mangelfuldt udmøntet i relation til Willow Creek.

Det er udvalgets vurdering, at en mere kritisk vurdering og sortering af det, som fremover møder os fra den nyere kirkevækstbevægelse og evangelikalisme, vil være af vital betydning for både den åndelige linje, missionsarbejdet og fællesskabet i LM. Det gælder både den inspiration, som kommer i skriftlige materialer, og den, som tilbydes gennem konferencer.

Det bør understreges, at vi anser det for både værdifuldt og nødvendigt, at åndeligt myndige ledere holder sig bredt orienteret om nyere teologiske og åndelige strømninger f.eks. inden for den evangelikale bevægelse. Dette kan meget vel indebære, at de pågældende ledere må

læse en del teologisk problematisk litteratur og evt. også deltage i konferencer eller besøge menigheder med en tvivlsom teologi. Hensigten må i så fald være dobbelt. For det første at forstå og vurdere de strømninger i tiden, som mere eller mindre direkte også påvirker os i LM og på denne baggrund give god åndelig vejledning ind i vor forening. For det andet at være opmærksomme på, om der kan være elementer af god inspiration, som det kan være hensigtsmæssigt og teologisk forsvarligt at føre ind i vor egen sammenhæng. Hvis dette sidste er tilfældet, må det overvejes, hvordan den gode inspiration kan løses fra den problematiske teologi og formidles ind i vor egen sammenhæng i en teologisk betryggende form.

At denne form for kritisk vurdering og sortering ikke indebærer, at man i praksis lukker af for positiv inspiration udefra, er LM-historien et klart vidnesbyrd om. På en lang række punkter har vi modtaget god inspiration fra ikke-lutherske personer og sammenhænge, også fra nogle, som må betegnes som teologisk set overordentlig problematiske. Et enkelt eksempel kan tjene til illustration.

Eftermøder er en arbejdsform, som er helt integreret i LM-arbejdet, og som i høj grad tjener et godt og trosstærkende formål. Den betydeligste pioner bag denne arbejdsform var Charles Finney. Hans teologi er beskrevet tidligere i rapporten og må betegnes som uhyre overfladisk og stærkt uevangelisk. Men han gjorde meget for at udvikle og forny det kristne arbejdes ydre former, og visse af disse former må betegnes som teologisk forsvarlige og brugbare – f.eks. eftermøderne. Det var derfor både forsvarligt og anbefalelsesværdigt at modtage inspiration fra Finney. Men det var afgørende at sortere, og de gode elementer af inspiration kunne på ingen måde berettige, at man f.eks. inviterede Finney til at undervise LM'erne i effektiv evangelisation og her udbrede sin usunde teologi.

Når udvalget tillægger spørgsmålet om grundig vurdering og sortering så stor alvor og vægt, skyldes det ikke mindst de langtidsvirkninger, som vil følge af en ukritisk åbenhed.

Vi er bevidste om og ønsker at understrege, at der i LM i nogen grad er sket en kritisk vurdering og frasortering i mødet med Willow Creek-inspirationen. Det gælder både i den centrale tilrettelæggelse af de skriftlige udgivelser, i LM-medarbejdernes formidling af evangelisations-undervisningen og i de lokale ledelsers efterbehandling af konferencerne. Vi er også overbevist om, at en del LM'ere, der har deltaget i konferencerne eller på anden måde har åbnet sig for Willow Creek-inspirationen i større bredde, har grebet nogle gode elementer og har forholdt sig kritisk til de dårlige. Der er grund til at ønske og bede om, at alt godt, som er modtaget fra Willow Creek, må styrkes og blive til fortsat velsignelse i vort LM-arbejde. Det gælder ikke mindst den fornyelse, mange har oplevet i nøden for de fortabte, i frimodigheden til at vidne om Jesus og i troen på, at mennesker kan blive frelst i dag.

Selvom der således kan peges på meget godt i forlængelse af LM's åbning for Willow Creek-inspirationen, er det udvalgets vurdering, at en videreførelse af den samme form for åbenhed på langt sigt vil være ødelæggende for den åndelige linje, fællesskabet og evangelisationsarbejdet i LM.

Debatten i LM om Willow Creek har været slidsom, og den har utvivlsomt tappet mange kræfter fra det evangeliserende arbejde. Men kunne den alligevel ende med det modsatte – med en fornyelse og styrkelse af vor indsats for evangeliets udbredelse?

Det er tankevækkende at se 40 år tilbage i tiden. Da opstod der en dyb krise i den vestlige verdens ydremissionsarbejde. Den vestlige kirke måtte erkende, at den i imperialismens tid havde begået mange fejl i missionsarbejdet. Der bredte sig en stor usikkerhed om, hvordan man kunne drive mission i en ny tid. Der var mange forskellige meninger, og debatten virkede en tid lammende på mange. For en betydelig gruppe bibeltroende, evangeliske

kristne førte krisen imidlertid til et fornyet studium af Skriftens tale om mission. I mødet med Guds ord blev missionssynet afklaret, fornyet og opflammet. Det grundige arbejde med Bibelen ledte frem til en regulær missionsvækkelse, som vi også mærkede i LM. Afklaringen af arbejdets bibelske og evangeliske grundlag vakte frimodighed, iver og opfindsomhed i ydremissionsarbejdet.

Kunne noget tilsvarende ske i dag i relation til evangelisationen i vort eget land? Det ville uden tvivl være uhyre værdifuldt ind i LM både for vort evangeliserende arbejde og for vort indbyrdes fællesskab.

En fortsat opslidende debat om evangelisationsarbejdet vil næsten uundgåeligt føre til indre fraktionsdannelse og til en udhuling af frimodigheden i evangelisationsarbejdet. Det vil være fatalt, og ingen ønsker det. Men det undgås ikke ved at fortie eller negligere de spørgsmål, som har skabt og fortsat skaber spændinger. Der er behov for det modsatte: en offensiv indsats for at afklare og udbrede et bibelsk og evangelisk evangelisationssyn iblandt os og for at afdække og gøre op med de tankegange og metoder på evangelisationsområdet, der strider imod Skriften og evangeliet. Den kontinuerlige påvirkning fra kirkevækstbevægelsen og den nye evangelikalisme gør en sådan indsats absolut nødvendig. Det er udvalgets vurdering, at vi kun herved kan nå frem til i LM *i fællesskab* og *med frimodighed* at arbejde på at nå vor tids mennesker med evangeliet. Kun på et afklaret åndeligt og læremæssigt grundlag kan vi være opfindsomme og nybrydende i missionsarbejdet med både tryghed og vovemod.

Der er brug for en fornyelse og styrkelse af vort evangelisationsarbejde i LM. Der er brug for udvikling af nye arbejdsformer, for konkret evangelisationsundervisning og for tilskyndelse og hjælp til at møde ikke-kristne med et personligt vidnesbyrd. Vi er overbevist om, at der hersker dybtgående enighed om dette i LM. Men skal enigheden udmøntes i fælles og frimodig arbejdsindsats, er det afgørende, at der skabes klarhed og tryghed i forhold til den åndelige og teologiske linje i evangelisationsarbejdet.

Debatten om Willow Creek har afsløret indbyrdes uenighed i LM. Men den har ifølge vor vurdering også afdækket en vidtgående enighed om, at vi bør drive offensiv evangelisation på bibelsk og evangelisk grund, med teologisk sunde og tidssvarende arbejdsformer og under kritisk modtagelse af inspiration fra andre sammenhænge. På denne baggrund er det vort indtryk, at der i LM vil kunne skabes bred enighed om og opbakning til de nedenstående seks indsatsområder for evangelisationsarbejdet. Det er vor overbevisning, at en forenet indsats på alle disse områder vil kunne befordre en fælles og fornyet evangelisationsindsats i LM beriget af positiv inspiration fra andre sammenhænge.

- *Central forkyndelse af hele Guds ord i lov og evangelium til frigjort tro og tjeneste.*
- *Afklaring og udbredelse af et bibelsk og evangelisk luthersk evangelisationssyn.*
- *Enkel og konkret undervisning om og hjælp til at vidne om Jesus i hverdagen.*
- *Kritisk vurdering af vore traditionelle forsamlings- og evangelisationsformer.*
- *Udvikling af nye former, der er åndeligt sunde og svarer til tidens udfordringer.*
- *Kritisk vurdering og sortering af inspiration fra andre sammenhænge.*

6. Konklusion

6.1 Gensyn med en tvingende og udfordrende vision

Gud vil, at alle mennesker skal frelses. Han længes efter, at mennesker skal komme til tro på ham, og det er kirkens opgave at prioritere ud fra dette. Vi møder hos WCCC en meget stærk fokusering på dette genuine, bibelske anliggende, og mange har på konferencerne oplevet et fornyet møde med Guds kærlighed til de ufrelste og dermed også en fornyet nød for menneskers frelse.

Vi møder her en inspiration, som længe har været savnet, og hvor WCCC yder et stærkt og markant bidrag. I forlængelse heraf følger også inspirationen til venskabsevangelisation i hverdagen og udfordringen til kreativ nytænkning i missionsarbejdet med henblik på at udvikle nye arbejdsformer, der kan tjene til evangeliets udbredelse i vor tid og kultur.

6.2 Pragmatisme på bekostning af bibelsk substans og evangelisk klarhed

WCCC repræsenterer en stærkt pragmatisk tænkning på bekostning af den bibelske substans og den evangeliske klarhed. Denne omkostning er ikke villet og bevidst, men er så meget desto mere alvorlig. Den svage bibelske og evangeliske forankring får en række skadelige teologiske følgevirkninger.

Der sker en stærk opprioritering af formen på bekostning af indholdet og af effektivitet på bekostning af bibelsk sandhedstroskab. Tilliden sættes i højere grad til menneskelige virkemidler end til Guds Ånds gerning. Nådemedlerne nedvurderes, idet åndskraften flyttes fra nådemidlet til det menneskelige vidne. Denne kraft må udvikles af den kristne selv. Forkyndelsen af Guds ord betragtes nærmest som en oplysningskampagne og underlægges almindelig kommunikationsteori. Begrebet ledelse prioriteres højere end prædikenen, og den dygtige og effektive leder bliver en vigtigere person for menigheden end prædikanten. Managementtænkningen bliver dominerende på bekostning af det åndelige aspekt i menighedens arbejde og bidrager til en herlighedsteologisk orientering i synet på menigheden.

Blandt de alvorlige problemer er også et uklart syn på frelsens modtagelse, der typisk fremstilles som en menneskelig beslutning, og helliggørelsen, der fremstilles som et produkt af det disciplinerede menneskes egen indsats.

I det, som WCCC har formidlet i dansk sammenhæng, har vi således måttet konstatere alvorlige afvigelser fra bibelsk og evangelisk-luthersk lære på en række punkter, der er afgørende for en evangelisk forståelse af evangelisation.

6.3 Skadelig ensidighed i fokuseringen på evangelisation

WCCC er gennemtænkt ud fra visionen om at være kirke for kirkefremmede. Det medfører en intens satsning på missionsaspektet, hvilket har ført megen positiv nytænkning og inspiration med sig. Men samtidig må vi konstatere, at denne stærke vægtlægning på missionsaspektet fører til en ensidighed, som trækker kirken skæv.

Der sker en ubibelsk og ensidig fokusering på evangelisation på bekostning af menighedens andre funktioner og fundamentale sjælesørgeriske hensyn. Det hævdes, at alle kristne må gennem en "anden omvendelse" for at få det rigtige syn på mennesker uden for Guds familie

og herefter tilrettelægge alt i deres liv med henblik på at være evangeliserende. Medlemmer, der er uenige med menigheden i denne vision, betegnes som selvoptagne og må formanens og om nødvendigt sættes i menighedstugt.

Sørgergudstjenesten bliver til kirkens hovedgudstjeneste, mens den kristne oplæring nedprioriteres. Det sker på bekostning af menighedens åndelige liv.

Der sker endvidere i WCCC en så positiv orientering ud mod verden, at de bibelske advarsler mod verdslighed svækkes. Kirken vil påvirke verden og gøre den kristen, men i bestræbelserne for at gøre dette, er den selv blevet påvirket af verden og har dermed utilsigtet tilpasset forkyndelsen, så den ikke længere i tilstrækkelig grad er i besiddelse af bibelsk integritet.

I bestræbelserne på at opnå identifikation med tilhørerne ved at præsentere et budskab med "relevans" fortøner det bibelske gudsbillede sig, og konfrontationen i forkyndelsen svækkes markant. Tilhørerne betragtes som kritiske forbrugere, og derfor må forkyndelsen i høj grad komme dem i møde og svare på deres behov.

6.4 Visionen for fremtiden

Vi møder altså hos WCCC en stærk og udfordrende fokusering på Guds frelsesvilje og i tilknytning hertil en altafgørende vægtlægning på kirkens missionsforpligtelse. Det ligger i klar forlængelse af LM's missionssyn, og har for nogle været med til at vække dette til live igen.

Men dette fokus fastholdes i en markant ensidighed på bekostning af andre bibelske anliggender og i øvrigt kombineret med en pragmatisk tænkning på bekostning af den bibelske substans og evangeliske klarhed. Derfor bliver den værdikollision, som WCCC har ført ind i LM, til et stærkt pres på den evangelieforståelse, som har kendetegnet LM.

Vi har beskrevet den teologi, som vi finder i primært "Smittende Tro" og talerne på konferencerne. Vi er helt opmærksomme på, at der i udarbejdelsen af undervisningsmaterialet og i den undervisning, som er givet på de lokale evangelisationskurser er gjort en stor indsats for at imødegå problematiske elementer i WCCC-konceptet. Vi har også redegjort for, at vi ikke har opfyldt kommissoriets tredje punkt og systematisk klarlagt, hvad Willow Creek inspirationen på kort sigt rent faktisk måtte have medført af konsekvenser i blandt andet LM.

Da vi imidlertid finder teologien i Willow Creek-konceptet yderst problematisk, er vi overbeviste om, at indflydelsen fra WCCC-teologien på længere sigt uundgåeligt vil være fatal og undergravende for vor evangelieforståelse, hvis den videreføres. Opgaven består derfor i at hente tiltrængt inspiration fra Willow Creek og andre relevante sammenhænge om vor missionsforpligtelse, uden at det fører til nedbrydning af evangelieforståelsen.

Visionen er at drive offensiv evangelisation på bibelsk og evangelisk grund med teologisk sunde og tidssvarende arbejdsformer og under kritisk modtagelse af inspiration fra andre sammenhænge. Vi mener, at en forenet indsats på følgende seks indsatsområder for evangelisationsarbejdet vil kunne befordre en fælles og fornyet evangelisationsindsats i LM:

- *Central forkyndelse af hele Guds ord i lov og evangelium til frigjort tro og tjeneste.*
- *Afklaring og udbredelse af et bibelsk og evangelisk luthersk evangelisationssyn.*
- *Enkel og konkret undervisning om og hjælp til at vidne om Jesus i hverdagen.*
- *Kritisk vurdering af vore traditionelle forsamlings- og evangelisationsformer.*
- *Udvikling af nye former, der er åndeligt sunde og svarer til tidens udfordringer.*
- *Kritisk vurdering og sortering af inspiration fra andre sammenhænge.*

Udfordringen er i fællesskab at fastholde både evangelieforståelsen og missionssynet. Det er vort håb, at indholdet i denne rapport kan medvirke til dette.

Kilder og litteratur

Kilder:

Hybels, Bill og Lynne, 1997, *Levende kirke*

Hybels, Bill, 2001, *Smittende Tro*

Hybels, Mittelberg, Strobel, 2001, *Smittende Tro - Deltagermanual*

Hybels, Mittelberg, Strobel, 2001, *Smittende Tro - Ledermanual*

Mittelberg, Mark, 2001, *Smittende Kirke*

Båndoptagelser fra første Willow Creek-konference i København, Februar 2001

CD-optagelser fra anden Willow Creek-konference i København, November 2002

Båndoptagelser fra kurset "Værdibaseret Forandringsledelse" ved Gary Schwammlein, April 2002

Overheads fra kurset "Værdibaseret Forandringsledelse" ved Gary Schwammlein, April 2002

Videoen "Smittende Tro"

Litteratur:

Alfsvåg, Knut, 2004, "Kirkens vesen og vekst: Teologiske perspektiver på nyere kirkevekstenkning", artikel i: Nordisk Tidsskrift for Misjon 1/2004

Barclay, Oliver, 1997, *Evangelicalism in Britain 1935-1995*

"*The Cambridge Declaration*", Alliance of Confessing Evangelicals, 1996 (dansk oversættelse i Budskabet nr. 2-2005).

Carson, D.A., 1996, *The Gagging of God. Christianity Confronts Pluralism*

Carson, D.A., 1994, *The Sermon on the Mount. Matthew 5-7*

Erdmann, Martin, 2001, "Willow Creek", artikel i: Evangelical Times Januar-Februar 2001

Fremmegård, Thor, 2004, "Modig Lederskab", artikel i: Fast Grunn 01/04

Grudem, Wayne, 1997, "Willow Creek enforces egalitarianism", i: CBMW NEWS December 1997

Guinness, Os, 1993, *Dining with the Devil*,

Horton, Michael, 1992, "Evangelical Arminians"; artikel i: Modern Reformation Maj/Jun 1992

Horton, Michael, 1995, "The Legacy of Charles Finney"; artikel i: Modern Reformation Jan/Feb 1994

Haahr Andersen, Børge, 2001, "Willow Creek – udfordringer og faldgruber", i: Budskabet 04/01

Koester, Robert J., 1994, *Law & Gospel...With Special reference to the Church Growth Movement*

Kvalbein, Jon, 1994, "Hva lærer Robert Schuller?", i: Dagen 25. Maj 1994

Kvalbein, Jon, 2004, "Willow Creek", i: Fast Grunn 04/02

Lloyd-Jones, Martyn, 1989 "What Is an Evangelical"; artikel i: *Knowing the Times*

Luther, Martin, 1980, *Luthers Skrifter i Udvalg Bind 2. Skrifter om Kirke og Gudstjeneste*

Marquart, Kurt, 2001, "Church Growth as Mission Paradigm", artikel i: *Church and Ministry*, udg.: The Luther Academy

Maymann, Christian, 2003, *Vurdering af bibelbrugen i bogen "Smittende tro"*

Murray, Iain, 2000, *Evangelicalism Divided*

Nymann Eriksen, Henrik, 2003, "Inspiration fra ikke-lutherske kristne", i: Til Tro april 03

Ottesen, Espen, 2004, "Underholdning eller åndelighet", i: Utsyn 23.01.04

Pritchard, G.A., 1996, *Willow Creek Seeker Services*

Roberts, Mostyn, 2001, "Willow Creek Seeker Services...", artikel i: Banner of Truth, March 2001

Solheim, Dagfinn, "Søkelys på Willow Creek", artikel i: Innsyn nr.1, 2001

Teigen, Arne Helge, "Hva er det spesielle ved forkynnelsen?", i: Budskap. Årsskrift for Fjellhaug Skoler 2000

Tulluan, Ola, 2003, "NLM's forhold til Willow Creek", i: Utsyn 24/03

Wells, David, 1993, *No Place for Truth*

Østergaard, Søren, 1998, *Menighedsetablering i spændingen mellem tradition og kontekst*